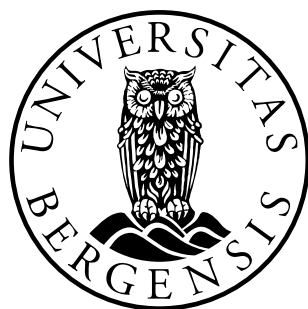

MØTEDOKUMENTER

Forskningsutvalget

9.03.2011

UNIVERSITETET I BERGEN

**Forskningsavdelingen
2011**

Universitetets forskningsutvalg

Onsdag 9. mars 2011

09.00 – 12.00

Møterommet

Prof. Keysergate 8

Saksliste

I. Godkjenning av innkalling og saksliste

II. Protokoll/referat fra møte 2. februar

III. Orienteringer

- a. Brev til fakultetene om Forsknings og forskerutdanningsmeldinger - Vedlegg
- b. Doktorgrader 2010 – Vedlegg
- c. Søknader til ERC - Vedlegg
- d. Science Week, Washington D.C - Muntlig
- e. Nominasjoner til NFRs divisjonsstyrer- Muntlig
- f. Innspill til regjeringens arbeid med Nasjonal strategi for nano-teknologi Vedlegg
- g. Regional forskningsfond. Søknadsfrister – Vedlegg
- h. UHRs posisjonsnotat om EUs forskningsinnsats – Vedlegg
- i. Grønn bok. Mot en felles strategisk ramme for EU-finansiering av forskning og innovasjon - Vedlegg

IV. Saker

FU 6/11	SFF III. Utlysning
Orientering - Vedlegg
FU 7/11	Universitets- og høøgskolerådet (UHR) : Utkast til veiledende retningslinjer for ph.d.-utdanningen
Saksforelegg
FU 8/11	Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk i forskerutdanningen - intern prosess ved UiB
Saksforelegg
FU 9/11	Fagevalueringer
Saksforelegg
FU 10/11	Publiseringsfond
Saksforelegg
FU 11/11	Økt tilgang til norske forskningsresultater – Rapport fra pilotprosjekt
Saksforelegg - Vedlegg
FU12/11	Utkast til handlingsplan for UiBs internasjonale virksomhet 2011-2013
Orientering - Vedlegg
Eventuelt

Universitetets forskningsutvalg

Møte 2. februar 2010

0900-1200

Møterommet

Professor Keysergate 8

Protokoll-utkast

Til stede: Berit Rokne, Lillian Helle, Anne Marie Frøseth Anfinsen, Lise Øvreås, Robert Bjerknes, Inger Hilde Nordhus, Anne Lise Fimreite, Inderjit Kaur Daphu, Kristina Daae Smedsvig, Mats Engdal Johansen, Sindre Horn, Randi E. Taxt (UB), Signe Solberg (SVT)

Forfall: Henrik von Achen

Fra administrasjonen: Svenn-Åge Dahl, Ivar Lossius, Anja Hegen, Gry Kibsgaard, Bjørn Einar Aas

I. Godkjenning av innkalling og saksliste

Innkalling og saksliste ble godkjent.

I. Protokoll/referat fra møte 2. februar

Protokoll godkjent

II. Orienteringer

a. Universitets- og høgskolerådet (UHR): Utkast til veiledende retningslinjer for ph.d.-utdanningen

Gry Kibsgaard orienterte om forlag til endringer i veiledende nasjonale retningslinjer for Ph.d.-utdanningen.

[Utkast](#) til retningslinjer var utsendt med sakslisten.

b. Infrastruktursøknader til Forskningsrådet

Ivar Lossius orienterte. [Status](#) for programmet nasjonal satsing på forskningsinfrastruktur (infrastruktur) - programperiode 2008-2017 var utsendt med sakslisten.

c. Forsknings- og Forskerutdanningsmeldinger

Frist for fakultetenes Forsknings- og Forskerutdanningsmeldinger vil bli satt mellom 8 og 15. april 2011. Fakultetenes bes legge særlig vekt på analyser og vurderinger.

d. NFR og Frie Forskningsmidler

Forskningsrådet og universitetene er engasjert i en diskusjon om mulighetene for en økning av de samlede midlene til fri forskning gjennom bidrag fra institusjonenes egne budsjett.

e. Revisjon av Ph.D brosjyre

1. opplag er tomt. Brosjyren er under revisjon og vil bla. inneholde ny informasjon om UiBs forskerskoler.

f. Veilederopplæring

UiB ønsker å organisere kurs for vitenskapelige ansatte som skal være veiledere i forskerutdanningen. Dette vil skje med utgangspunkt i tilbudet i universitetspedagogikk som er organisert ved Det psykologiske fakultet . En workshop vil bli organisert i vårsemesteret. Det er ønskelig med en referansegruppe for veilederopplæring med medlemmer fra alle fakultet.

- g. **Viktigste forskningsfunn 2010. Presseoppslag**
Kopi av presseoppslag var sendt ut med sakslisten

IV. Saker

- FU 1/11** **Nasjonal mobilitetsundersøkelse i forskerutdanningen**
[Innledning](#) v/ Arne Haugen fra Senter for internasjonalisering av høgre utdanning (SIU)
- FU 2/11** **Helhetlig oppfølging av ph.d.-kandidater**
[Saksforelegg](#) var utsendt med sakslisten.
Ph.d – registrering må ytterligere tilpasses målgruppen. Utvalget vurderte tiltakene for registrering og fremdriftsrapportering av Ph.d-kandidatene som positive med sikte på etablere oversikt over Phd-kandidatenes studieforløp. Tiltakene gir gode muligheter for oppfølging av kandidatene fra veiledere og fagmiljø.
- FU 3/11** **Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk i forskerutdanningen - intern prosess ved UiB**
Saken ble utsatt
- FU 4/11** **Doktorgrader 2010**
[Saksforelegg](#) utsendt med sakslisten ble lagt frem for utvalget til orientering
- FU 5/11** **SFF-utlysning 2011**
Utvalget sluttet seg til følgende interne tidsplan for SFF-prosessen:
Tidsplan februar – juni 2011:

Så snart som mulig: For å få oversikt over søkermiljøer ved UiB, bes fakultetene å sende oversikter over planlagte søknader til SFF - kontaktpersonene ved Forskningsadministrativ avdeling (se nederst)

Uke 8 (torsdag 24. februar): Åpent motivasjons- og informasjonsmøte v/ UiB (kl 13:30-15:00, Seminarrom E, Studentsenteret) Påmeldingen åpner i begynnelsen av uke 6.

Uke 12 (fredag 25.mars): Frist for innsending av første søknadsutkast (med forskningsplan, kjerneteam og ledelse) til FA. Innsending må skje via fakultetene.

Uke 14 (5.-7.april): Mulighet for møter med ekstern konsulent

Uke 19 (onsdag 11.mai): Frist for innsending av prosjektskisse og foreløpig budsjett til FA. Signerte fullmakter fra institutt, fakultet og eventuelle

eksterne samarbeidspartnere må foreligge. Mal for slike fullmakter vil bli utarbeidet ved FA. Budsjettmal vil bli utarbeidet ved Økonomiavdelingen. Prosjekteier (institutt, fakultet eller senter) er ansvarlig for å kostnadsbudsjettere i forhold til forventet aktivitet i senteret.

Uke 22 (onsdag 1.juni): Frist for innlevering av komplett søknad med endelig budsjett til FA.

Uke 23 (onsdag 8.juni): Søknadsfrist onsdag 8.juni kl. 13.

FU 6/11

Nærings-ph.d-ordningen

[Orientering](#) v/ Anette Linda Vestlund, Norges forskningsråd.

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet
Det medisinsk- odontologiske fakultet
Bergen Museum
Det samfunnsvitenskapelige fakultet
Det juridiske fakultet
Det psykologiske fakultet
Det humanistiske fakultet

Referanse
2011/317-TOT

Dato
20.01.2011

Opplegg for Forskningsmelding, Forskerutdanningsmelding og Utdanningsmelding 2010

Som del av arbeidet med institusjonens forskningsmelding, forskerutdanningsmelding og utdanningsmelding, skal det utarbeides egne meldinger fra fakulteter og institutter. Institusjonens meldinger skal behandles i Universitetsstyret i første halvår.

I 2010 har det pågått et arbeid med å fornye universitetets strategiske plan. I den forbindelsen bes fakultetene om særlig å kommentere hvordan strategiplanen vil bli fulgt opp på fakultetsnivå. Innspillene vil danne grunnlaget for en egen sak til Universitetsstyret om oppfølgingen av universitetet strategiske plan, jf vedtak i sak 70/10.

Malene for fakultetenes og instituttenes ordinære meldinger er samordnet, slik at det sendes ut et felles brev med beskrivelse av krav til meldingene. I meldingene skal det gis en vurdering av fakultetets resultater i 2010 og sannsynligheten for å oppnå ambisjonene for 2011. Det vises også til brev til fakultetene, datert 10.01.11 der fakultetene bes om vurdering av resultater og ambisjoner. Ambisjoner og prioriteringer fra meldingene bør også inngå i fakultetenes arbeid med budsjett og planer for 2012. Meldingene skal ikke overstige 10 sider, og det bes om at det vektlegges å drøfte og analysere oppnådde resultater og utfordringer.

Forskningsmelding 2010

Universitetsstyret har vedtatt at det skal benyttes en mal for årlige forskningsmeldinger fra fakulteter og institutter (sak 50/2007). Strukturen i malen er endret noe fra 2007, basert på de erfaringene som er gjort. Endringene fra 2009 til 2010 er små. I tillegg vil det bli utarbeidet resultatrapport for 2010 til fakultetene som det framgår av vedlegget. Instituttene bes rapportere til fakultetet etter samme mal. For 2010 skal publisering og forskningsaktivitet for første gang registreres i databasen Cristin. Cristin er en videreutvikling av den tidligere ForsDok- og Frida- databasen. Informasjon finnes på følgende nettsted: www.cristin.no.

Forskerutdanningsmelding 2010

Som oppfølging av arbeidet med Handlingsplan for forskerutdanning 2008-2015, skal det utarbeides årlige forskerutdanningsmeldinger. En slik melding ble utarbeidet for første gang i 2009. Hovedstrukturen er den samme som ved forrige melding.

Dette er eit UiB-internt notat som blir godkjend elektronisk i ePhorte

Universitetsdirektørens kontor
Telefon 55 58 20 01
Telefaks 55 58 96 43

Postadresse
Postboks 7800
5020 Bergen

Besøksadresse
Muséplass 1
Bergen

Sakshandsamar
Tore Tungodden
55582068

Utdanningsmelding 2010

I Utdanningsmeldingen skal det gis en samlet vurdering av studieporteføljen, fakultetets arbeid med studiekvalitet og universitetsstyrets prioriterte områder. Forslag til intern allokering av studieplasser skal meldes inn i egen tabell. I omtalen av statistikkene bes det om kommentarer til utviklingstrekk.

Frist for fakultetene til å rapportere etter vedlagte maler er **15. april 2011**. Meldingene vil bli drøftet i Utdanningsutvalget og Forskningsutvalget før endelig behandling i universitetsstyret.

Kari Tove Elvbakken
universitetsdirektør

Tore Tungodden
underdirektør

Vedlegg:
Maler for meldinger

Kopi
Studieadministrativ avdeling
Universitetsbiblioteket
Forskningsadministrativ avdeling

Mal for Forskningsmelding for 2010

Malen gjelder for rapportering fra fakulteter og institutter. Instituttene rapporterer til fakultetene, som så rapporterer til universitetsledelsen.

Forskningsmeldingen bør være på maks 10 sider. Den skal innholde følgende:

I. Tabell over kvantitative resultatindikatorer, ettersendes

II. Kvalitative vurderinger av disse samt overordnede kvalitative vurderinger basert på oppsettet nedenfor.

KVALITATIVE VURDERINGER

I. Generell omtale

Det ønskes en oppsummering av fakultetets forskningsaktivitet, med vekt på samlet vurdering av resultater og områder som skal gis særlig prioritet.

II. Kvalitativ omtale av hver resultatindikator:

For hver indikator ønskes følgende:

Vurdering av resultatoppnåelse fra året før

Status for oppfølging av inneværende års ambisjoner og prioriteringer:

- Er det spesielle utfordringer knyttet til å nå ambisjonene?
- Hvilke virkemidler er tatt i bruk for å nå ambisjonene og reduseres risiki?

Ambisjoner for 2011 og planlagte virkemidler for å nå disse ambisjonene og redusere risiki.

Større forskningssatsinger (inkludert interfakultære) som har vært vellykkede eller som planlegges, og virkemidler som har vært brukt eller planlegges for slike, bør beskrives

III. Generell kvalitativ presentasjon av resultat, planer, utfordringer og prioriteringer:

I tillegg bes det om følgende:

- Status for fakultetets strategiplan og eventuelle justeringer av strategiplanen bør omtales, sammen med nye forskningssatsinger som er igangsatt, eller som planlegges.
- Omtale av prioritert samarbeid med andre forskningsinstitusjoner og samfunns- og næringsliv.
- Kort omtale av arbeidet med å styrke forskningsledelse, organisering og strategisk planlegging.
- Omtale av tverrfaglige og flerfaglige initiativer og satsinger (pågående og planlagte).
- Omtale av tiltak som kan styrke publiseringen, særlig på nivå II
- Universitetet i Bergen arbeider for en fornuftig balanse mellom tildelinger av frie grunnforskingsmidler og midler fra tematiske satsninger kanalisert gjennom Forskningsrådet, departementene og EU-systemet. Fakultetene bes om å gi en kortfattet omtale av hvilke faglige prioriteringer og planer som er knyttet til eksternt finansiert forskning, hvilke eksterne finansieringskilder som er de viktigste og hvilke ressurser som settes inn for å styrke eksternt finansiering

Kvantitative data hentes fra sentrale databaser (DBH, Oracle, EU-prosjekter). For noen av indikatorene Kunnskapsdepartementet har bedt om data om, finnes det ennå ikke sentrale databaser (utveksling). Rapport med autoritative data oversendes fakultetene ca. 10. mars.

Mal for Forskerutdanningsmelding 2010

Forskerutdanningsmeldingen skal bygge på rapporter fra fakultetene og gi en samlende og overordnet vurdering av kvaliteten i forskerutdanningen ved institusjonen og oversikt over opplegg, tiltak og videre satsinger i kvalitetsarbeidet med forskerutdanningen. Fakultetenes forskerutdanningsmeldinger skal kunne fungere som en selvevaluering for fakultetene, der nødvendige planer og justeringer for 2011 presenteres med utgangspunkt i resultater som oppnås. Meldingen bør være på maks 10 sider. Den skal inneholde følgende:

1. KVALITATIVE VURDERINGER

Det ønskes en oppsummering av fakultetets arbeid med forskerutdanning, med vekt på samlet vurdering av resultater og områder som skal gis særlig prioritet.

a) Kvalitativ omtale av hver resultatindikator (tabeller for dette blir ettersendt i februar)

For hver indikator ønskes følgende:

Vurdering av resultatoppnåelse fra året før i forhold til:

- Ressursbruk knyttet til gjennomføring av doktorgradsløpet.

Status for oppfølging av inneværende års ambisjoner og prioriteringer: Er det spesielle utfordringer knyttet til å nå ambisjonene og hvilke virkemidler er tatt i bruk for å nå disse?

Ambisjoner for 2011 og planlagte virkemidler for å nå disse målene og redusere risiki.

Rapportering av kvantitative indikatorer

Tabellen under bes fylt ut med fakultetsspesifikke data. Selv om noen opplysninger allerede klare, som antallet disputaser, ettersendes samlede autoritative data fra DBH i februar:

Resultatindikator	2010	2011
	Resultat	Ambisjoner
Antall disputaser		
Antall uteksaminerte ph.d-kandidater pr. vitenskapelig årsverk		
Antall aktive ph.d-kandidater		
Nye doktorgradsavtaler*		
Tilsatte i departementsfinansierte stillinger		
Tilsatte i Forskningsråds- og andre eksternfinansierte stipendiatstillinger		
Gjennomstrømming for disputerte ph.d-kandidater		

* Viser for øvrig til egen oppfølging for kvalitetssikring av data

b) Generell kvalitativ presentasjon av resultat, planer, utfordringer og prioriteringer

Fakultetet bes kommentere status for oppfølging av handlingsplan for forskerutdanning.

- Hvordan vurderes forholdet mellom forskerutdanning og forskningssatsinger ved fakultetet?
- Hvordan vurderes gjennomstrømmingen og gjennomføringen i forskerutdanningen og eventuelt hvilke tiltak ønsker fakultetet å prioritere i 2011 for å bedre gjennomstrømming og gjennomføring ønsker fakultetet?
- Hvordan vurderes omfanget av underkjenninger og eventuelt hvilke tiltak for å hindre frafall og underkjenninger vil fakultetet prioritere i 2011?
- Hvordan vurderes implementeringen av midtveisevaluering og eventuelt hvilke tiltak for å gjennomføre midtveisevalueringen vil fakultetet prioritere i 2011?
- Hvilke erfaringer har fakultetet med veilederopplæring og eventuelt hvilke behov for veilederopplæring vurderes som viktig å fylle for å styrke veilederens veiledningskompetanse?
- Hvordan vurderes innføringen av ph.d.- registrering og felles fremdriftsrapportering for ph.d.-kandidatene og hvilke eventuelle resultater har dette gitt i forhold til fakultetets helhetlige oppfølging av ph.d.-kandidatene?

NIFU

Doktorgrader i tall

Informasjon fra Doktorgradsregisteret

Februar 2011

Nærmere 1200 disputaser i 2010

Ny økning i antall doktorgrader

I 2010 var det en liten økning i antall doktorgrader sammenlignet med året før. Det ble gjennomført i alt 1184 disputaser, mot 1148 i 2009 – dvs. 36 flere, som gir en økning på 3 prosent. Toppåret er fortsatt 2008 med 1245 disputaser. I 2010 ble 93 prosent av doktorgradene avlagt ved universitetene og 7 prosent ved høyskolene.

Bare medisin og helsefag øker

Hele økningen fra 2009 til 2010 faller på medisin og helsefag. I de andre fagområdene var det nullvekst eller nedgang. Nedgangen var størst i humaniora. Over tid har fordelingen på fagområdene endret seg. I 2000 ble hver femte doktorgrad avlagt i medisin og helsefag. I 2010 har fagområdets andel økt til hver tredje grad. Matematikk/naturvitenskap og teknologi stod samlet for nesten halvparten av doktorgradene i 2000. I 2010 har andelen sunket til vel tredjeparten av graden.

Kvinneandelen øker litt

Andelen kvinner blant dem som disputerte i 2010 utgjorde 46 prosent, en økning på 1 prosentpoeng fra de foregående årene.

Doktorgrader 2010 per fagområde og kjønn

Fagområde	K	M	Tot.	% kv.
Humaniora	46	52	98	47
Samfunnsvitenskap	125	122	247	51
Matematikk/naturvitensk.	96	186	282	34
Teknologi	27	100	127	21
Medisin og helsefag	224	162	386	58
Landbr.fag/veterinærmed.	27	17	44	61
Totalt	545	639	1184	46

Kjønnsfordelingen spriker imidlertid mer enn før fagområdene imellom. Mens andelen kvinner blant doktorandene har økt til om lag 60 prosent i medisin og helsefag og landbruksfag/veterinærmedisin, og rundt 50 prosent i humaniora og samfunnsvitenskap,

sank andelen i de på forhånd ”kvinnesvake” fagområdene ytterligere i 2010. I matematikk/naturvitenskap er kvinneandelen 34 prosent mot 38 prosent i 2009 og i teknologi 21 prosent mot 30 prosent i 2009.

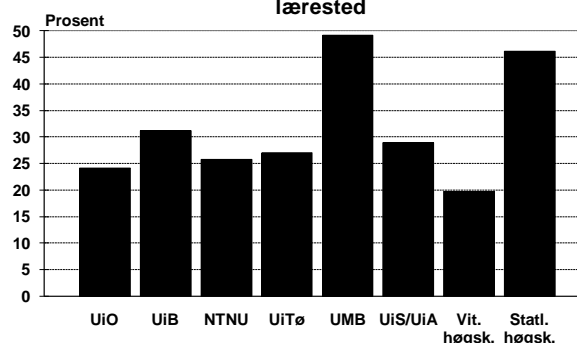
Ulik utvikling ved universitetene

Fra 2009 til 2010 økte antallet doktorgrader med 10 prosent ved UMB og med 7 prosent både ved Universitetet i Oslo og Universitetet i Bergen. Ved NTNU var det nullvekst og ved Universitetet i Tromsø en nedgang på 17 prosent.

Andelen utlendinger har økt

fra 26 prosent i 2009 til 28 prosent i 2010. Andelen er høyest i de naturvitenskapelige og teknologiske fag samt landbruksvitenskap mm. Ved UMB hadde halvparten av doktorandene ikke-norsk statsborgerskap i 2010. Utlendingsandelen er også høy blant de få som avla doktorgraden ved statlige høyskoler.

Andel utlendinger blant doktorandene i 2010 etter lærested

Forespørsler kan rettes til:

Terje Bruen Olsen,
NIFU,
PB 5183 Majorstuen,
0302Oslo

Tlf.: 22 59 51 41
E-post: Terje.B.Olsen@nifu.no
Tlf. sentralbord: 22 59 51 00
Telefaks: 22 59 51 01

Doktorgradsstatistikk er også tilgjengelig på instituttets WWW-tjener: <http://www.nifu.no/>

Statistikkbasen NORBAL gir doktorgradsstatistikk for alle de nordiske og baltiske land, se <http://www.norbal.no/norbal/>

Doktorgrader 2001–2010 etter fagområde

Fagområde	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2001-2010
Humaniora	78	86	73	89	82	111	118	131	108	98	974
Samfunnsvitenskap	111	132	160	143	147	184	225	277	251	247	1877
Matematikk/naturvitenskap	184	183	191	187	225	212	269	293	277	282	2303
Teknologi	113	135	102	123	124	122	123	141	128	127	1238
Medisin og helsefag	151	154	158	189	220	216	246	337	336	386	2393
Landbr.fag/veterinærmed.	40	49	39	51	57	60	49	66	48	44	503
Totalt	677	739	723	782	855	905	1030	1245	1148	1184	9288

Doktorgrader 2001–2010 etter tildelende institusjon

Institusjon	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2001-2010
Universitetet i Oslo	232	231	234	266	319	293	344	436	391	415	3161
Universitetet i Bergen	130	158	153	158	157	179	202	233	223	237	1830
NTNU	174	203	195	191	218	244	257	314	259	260	2315
Universitetet i Tromsø	62	55	57	70	60	60	100	104	115	96	779
UMB	36	55	44	40	49	48	47	67	49	59	494
Universitetet i Stavanger	1	2	2	3	6	13	18	12	29	31	117
Universitetet i Agder	4	2	3	9	7	25
Norges veterinærhøgskole	12	15	11	16	15	16	9	19	21	17	151
Norges Handelshøgskole	11	11	14	11	10	12	19	15	8	16	127
Norges idrettshøgskole	9	1	5	8	4	5	5	6	8	11	62
Norges musikkhøgskole	..	1	1	2	-	2	1	4	6	1	18
Arkitekt- og designhøgsk.	3	3	4	3	4	6	5	6	5	6	45
Høgskolen i Bodø	-	-	1	-	4	3	5	6	5	9	33
Høgskolen i Molde	..	-	-	-	-	3	2	5	4	4	18
Høgskolen i Oslo	-	-	-	-	1	1	-	2
Menighetsfakultetet	4	2	1	4	3	4	6	5	6	6	41
Handelshøgskolen BI	3	2	1	10	6	10	6	7	8	8	61
Misjonshøgskolen	-	-	-	-	-	3	2	2	1	1	9
Totalt	677	739	723	782	855	905	1030	1245	1148	1184	9288

Doktorgrader 2001–2010 etter kjønn

Kjønn	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2001-2010
Kvinner	225	295	280	307	343	347	459	560	518	545	3879
Menn	452	444	443	475	512	558	571	685	630	639	5409
Totalt	677	739	723	782	855	905	1030	1245	1148	1184	9288
<i>Kvinneandel i prosent</i>	<i>33</i>	<i>40</i>	<i>39</i>	<i>39</i>	<i>40</i>	<i>38</i>	<i>45</i>	<i>45</i>	<i>45</i>	<i>46</i>	<i>42</i>

Doktorgrader 2001–2010 etter statsborgerskap på disputastidspunktet

Statsborgerskap	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2001-2010
Ikke-norsk	129	111	146	146	180	217	241	308	297	326	2101
Norsk	548	628	577	636	675	688	789	937	851	858	7187
Totalt	677	739	723	782	855	905	1030	1245	1148	1184	9288
<i>Prosentandel ikke-norsk</i>	<i>19</i>	<i>15</i>	<i>20</i>	<i>19</i>	<i>21</i>	<i>24</i>	<i>23</i>	<i>25</i>	<i>26</i>	<i>28</i>	<i>23</i>

Doktorgrader 2001–2010 etter gradtittel

Gradtittel	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2001-2010
Dr.philos	82	107	90	93	90	68	69	48	43	35	725
Ph.d.	..	1	8	72	202	370	647	955	1105	1149	4509
Andre	595	631	625	617	563	467	314	242	-	-	4054
Totalt	677	739	723	782	855	905	1030	1245	1148	1184	9288

ORIENTERINGSSAK OM ERC TIL FORSKNINGSSUTVALGET

03.03.11

Anne Marie Haga, FA

ERC / Ideas er det av de fire delprogrammene i 7RP som har mest fokus på grunnforskning. Det passer derfor svært godt med UiBs forskningsstrategi og – profil. Samtidig er konkurransen om ERC-stipender svært skarp. Det har vært arbeidet systematisk med å få forskningsmiljøene ved UiB på banen i forhold til ERC- utlysningene, noe som har gitt resultater så langt.

Totalt har UiB fire ERC-prosjekter – tre ERC Advanced Grants innvilget i 2009 og ett i 2010. UiB har ingen ERC-prosjekter under Starting Grants – ordningen. En søknad fra UiB ble innvilget i 2010, men søkeren valgte å flytte prosjektet til Frankrike hvor han fikk tilbud om en såkalt "tenure track"-stilling. En annen søker i samme ERC-runde, kom inn under Forskningsrådets nasjonale finansieringsordning for Starting-Grant-søkere som tilfredsstillte ERCs excellence-kriterier, men som av budsjettårsaker ikke får ERC-bevilgning. Prosjektet kan dermed gjennomføres med nasjonale midler.

Antall søknader til ERC holdt seg stabilt høyt i 2009 og 2010. Det ble i 2010 sendt totalt 23 ERC-søknader fra UiB, 13 til starting-grants-ordningen og 10 til advanced-grants-ordningen.

Av disse er det bare søknadene til Advanced Grant som er ferdig behandlet fra ERCs side. Som nevnt over ble resultatet for UiB at en søknad oppnådde finansiering. Suksessraten var på 13 % for søknader til denne utlysningen.

Av de 13 søknadene til starting-grants-ordningen i 2010, var 6 rettet mot fagpanelet for humaniora og samfunnsvitenskap, 4 mot helsefag og 3 mot fysikk og teknologi/ingeniørfag. Hittil er en søknad rettet mot fagpanelet for fysikk og teknologi kommet til andre evalueringrunde. Søker vil bli invitert til intervju i Brussel i mai. De andre fagpanelene har ikke konkludert etter første evalueringrunde, og svar til søkere som går videre til andre runde ventes i løpet av mars måned.

UiB har som mål å opprettholde søknadsaktiviteten til ERC i 2011. Hittil i år er det sendt fire ERC Advanced søknader til panelet for fysikk og teknologi. Søknadfristene for de to andre panelene er ennå ikke gått ut (10.mars for helsefag og 6.april for samfunnsvitenskap og humaniora). Antall søkere er derfor ikke klart, men det ser ut til å kunne bli 8-10 søknader fra UiB i år. Når det gjelder Advanced Grants ser vi at en del av våre beste forskere som kunne være aktuelle kandidater avstår av kapasitetshensyn. I 2011 kommer i tillegg at forskningsmiljøenes forberedelser til den ventede SFF-utlysningen for noen fagområder vil falle sammen i tid med søknadsfristene til ERC Advanced Grants, noe som kan komme til å dempe ERC-aktiviteten noe. Med bedre synkronisering av viktige nasjonale og europeiske utlysninger kunne man kanskje oppnå større norsk søknadsaktivitet overfor ERC-ordningen.

Det er fortsatt stor interesse for ERC Starting Grants blant kandidater som er i målgruppen for disse. UiB tilbyr kurs for søkere årlig i samarbeid med ekstern leverandør som også benyttes av Forskningsrådet til nasjonale kurs.

Norske ERC-prosjekter pr februar 2011:

1. Name: Edvard Ingjald Moser

NORGES TEKNISK - NATURVITENSKAPELIGE UNIVERSITET

[CIRCUIT](#)

Title: Neural circuits for space representation in the mammalian cortex

Research area: *ERC-AG-LS5 ERC* Advanced Grant - Neurosciences and neural disorders

Project start date: [2009-01-01]

2. Name: Eiliv Lund

UNIVERSITETET I TROMSØ

TROMSØ

Contact: ØRSJE, Stig

[TICE](#)

Title: Transcriptomics in cancer epidemiology

Research area: *ERC-AG-LS7 ERC* Advanced Grant - Diagnostic tools, therapies and public health

Project start date: [2009-01-01]

3. Harald Alfred Stenmark

UNIVERSITETET I OSLO

[PI3K-III COMPLEX](#)

Title: The PI3K-III complex: Function in cell regulation and tumour suppression

Research area: *ERC-AG-LS3 ERC* Advanced Grant - Cellular and Developmental Biology

Project start date: [2010-01-01]

4. Name: Bernt Karsten Øksendal

UNIVERSITETET I OSLO

[INNOSTOCH](#)

Title: Innovations in stochastic analysis and applications with emphasis on stochastic control and information

Research area: *ERC-AG-PE1 ERC* Advanced Grant - Mathematical foundations

Project start date: [2009-09-01]

5. Name: Christopher Stuart Henshilwood

UNIVERSITETET I BERGEN

[TRACSYMBOLS](#)

Title: Tracing the evolution of symbolically mediated behaviours within variable environments in Europe and southern Africa

Research area: *ERC-AG-SH6 ERC* Advanced Grant - The study of the human past

Project start date: [2010-04-01]

6. Name: Tron Frede Thingstad

UNIVERSITETET I BERGEN

[MINOS](#)

Title: Microbial Network Organisation

Research area: *ERC-AG-LS8 ERC* Advanced Grant - Evolutionary, population and environmental biology
Project start date: [2010-06-01]

7. Name: Kenneth Hugdahl
UNIVERSITETET I BERGEN
[VOICE](#)

Title: "Hearing voices" - From cognition to brain systems
Research area: *ERC-AG-SH4 ERC* Advanced Grant - The Human Mind and its complexity
Project start date: [2010-07-01]

8. Name: Fedor Fomin
UNIVERSITETET I BERGEN
Title: RIGOROUS THEORY OF PREPROCESSING
Research area: *ERC ERC*
Project start date: [2011-04-01]

9. Name: Trygve Ulf Helgaker
UNIVERSITETET I OSLO
[ABACUS](#)
Title: Ab-initio adiabatic-connection curves for density-functional analysis and construction.
Research area: *ERC ERC*
Project start date: [2011-03-01]

10. Name: MOSER May-Britt,
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet NTNU (LS)

11. Name: SOLLID Ludvig M,
Universitetet i Oslo (LS)

12. SÆTHER Bernt-Erik,
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet NTNU (PE)

13. TORSVIK Trond Helge,
Universitetet i Oslo (PE)

14. FOLLESDAL Andreas,
Universitetet i Oslo (SH)

ERC Starting Grants:

1. Name: Hans Kristian Kamfjord Eriksen
UNIVERSITETET I OSLO
Contact: NOREMSAUNE, Ingse (Dr)
Tel: +47-22855329
Fax: +47-22854367
Email: Contact

ANISOTROPIC UNIVERSE

Title: The anisotropic universe -- a reality or fluke?

Research area: *ERC-SG-PE9 ERC* Starting Grant - Universe sciences

Project start date: [2011-01-01]

2. Name: Ayumu Tashiro

NORGES TEKNISK - NATURVITENSKAPELIGE UNIVERSITET

AN07AT

Title: Understanding computational roles of new neurons generated in the adult hippocampus

Research area: *ERC-SG-LS4 ERC* Starting Grant - Physiology, Pathophysiology and Endocrinology

Project start date: [2009-01-01]

3. Name: FRANKO AAS Katja

Universitetet i Oslo

CRIMMIGRATION 'Crimmigration': Crime Control in the Borderlands of Europe SH2

ERC søknader og innvilgede prosjekter – UiB og nasjonalt:

Starting Grants:

	Utlysning	Antall søknader	Antall til 2.runde	Antall innvilgede UiB	Antall innvilgede Norge
2007	1. call	13	2	0	1* +1
2008	2. call	5	0	0	0
2009	3. call	13	2	1*	3**
2010	4. call	13	1 (+?)		
SUM		31	5 (+?)	1*	5 ***

* Flyttet til utenlandsk forskningsinstitusjon

** Hvorav en søker flyttet

*** Hvorav to søkere flyttet

Advanced Grants:

	Utlysning	Antall søknader	Antall til 2.runde	Antall innvilgede	Antall innvilgede Norge
2008	1. call	6	0	0	2 + 2
2009	2. call	10	6	3	3
2010	3. call	9	3	1	7
SUM		25	9	4	14

Prosjektene fordeler seg slik på de norske vertsinstitusjonene:

UiO: Seks Advanced Grants, to Starting Grants

UiB: Fire Advanced Grants

NTNU: Tre Advanced Grants, en Starting Grant

UiTø: En Advanced Grant

Nærings- og handelsdepartementet
Postboks 8014 Dep
0030 Oslo

Deres ref
201003847

Vår ref
2011/2672-IVLO

Dato
24.02.2011

Innspill til regjeringens arbeid med nasjonal strategi nanoteknologi

Forskningsmeldingen *Klima for forskning* (St. meld. nr.30 2008-2009) setter en rekke mål for norsk forskning. Norsk forskningspolitikk skal bidra til å løse utfordringer på områdene klima, energi, hav og matsikkerhet.

De generiske teknologiområdene bioteknologi, nanoteknologi og materialteknologi og informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) er alle, sammen med sine tilhørende vitenskapsfelt (såkalt *emerging science and technology*), i sterk utvikling. Forskning og utvikling av generisk teknologi gir betydelige synergieffekter på tvers av fagområder.

En nasjonal strategi for nanoteknologi kan gi sitt bidrag til å møte utfordringene som er omtalt i Forskningsmeldingen. Nye produkter basert på nanoteknologi vil få anvendelse på flere områder inkludert fornybar og miljøvennlig energiproduksjon, IKT, bioteknologi og medisinsk teknologi. FoU på nanoteknologi kan bidra til en ønsket utvikling med etablering av flere høyteknologiarbeidsplasser.

Samtidig representerer innføring og bruk av nanoteknologi og nye materialer basert på nanoteknologi, nye samfunnsmessige og regulatoriske utfordringer blant annet knyttet til helse, miljø og etikk.

Ønsket og behovet for vitenskap, teknologi og innovasjon innen nano-feltet, krever at det bygges et sterkt norsk FoU-miljø i nanovitenskap og nanoteknologi. Kompetanseoppbygging må også inkludere de samfunns- og humanvitenskapelige disipliner som kan bidra til en samfunnsmessig robust utvikling og innføring av nanoteknologi.

Universitetet i Bergen (UiB) ser i denne sammenheng sin primære rolle som aktør i norsk forskning relevant for nanovitenskap- og teknologi. UiB vil derfor i dette innspillet legge vekt på våre forskningsstrategiske råd og perspektiver. Vi kommenterer mere summarisk behovet for en bredere strategi som omfatter hele verdiskapingskjeden så vel som forvaltning og det sivile samfunn. Vi vil likevel understreke viktigheten av nettopp en slik bredere strategi.

Forskningsstrategiske mål og virkemidler

En strategi for nanoteknologi må definere begrepet *nanoteknologi*. Strategien må drøfte hvilket forhold det er mellom begrepene *nanoteknologi*, *nanovitenskap*, *konvergerende vitenskaper og teknologier*, og se dette i sammenheng med begrepet *emerging science and technology* som har fått en stadig mer sentral plass i europeisk forskningspolitikk.

Klart definerte begreper er viktige i utarbeidelsen av en nasjonal strategi. Den tidlige historien til nanoteknologi i Norge, og framfor alt norsk forskningspolitikk på området, kan sies å ha vært spesielt preget av en begrepsmessig koplning mellom *nanoteknologi* og *funksjonelle*

materialer. I en ny nasjonal strategi vil det være viktig å definere nano-området mere i tråd med den internasjonale utviklingen, som *nanovitenskap og nanoteknologi*.

Nano-området er og vil fortsatt være heterogent, men det er viktig for strategien å ta hensyn til at man ser en gryende framvekst av nanovitenskap som et eget, karakteristisk vitenskapelig felt innen naturvitenskapen: På den ene siden har dette feltet stadig flere nano-spesifikke metoder og eksperimentelle systemer; på den annen side er det et sterkt tverrfaglig felt som bare kan vokse fra en tung basis i naturvitenskapelige disipliner som fysikk, kjemi, informatikk/beregningsvitenskap og molekylærbiologi, og teknologiske disipliner som materialteknologi og medisinsk teknologi, for å nevne noen av de viktigste.

En strategi for nanoteknologi kan derfor ikke ses isolert fra strategiske spørsmål knyttet til grunnleggende naturvitenskapelig forskning og kompetanse. Dette er viktig for utvikling av ny teknologi, men kanskje minst like viktig for innovasjon og innføring og bruk av ny teknologi langs verdiskapingskjeden i et relativt lite land som Norge. Det vil bli et økende behov for arbeidskraft med bred nanovitenskapelig og nanoteknologisk kompetanse.

Et tilleggsmoment her er at fullt innovasjonspotensial neppe virkeliggjøres dersom forskningsfinansiering bindes for sterkt opp til ønsker om å videreutvikle eksisterende produkter. Nettopp i et felt som nanoteknologi er det rimelig å anta at potensialet ofte vil ligge i ny forskning som kan lede til nye produkter og nye og uforutsette løsninger på de samfunnsutfordringene vi står overfor. Dette har implikasjoner for norsk forskningspolitikk på området.

Universitetene kan bidra ved sette som mål å:

- Styrke basal tverrfaglig forskning innen nanovitenskap samt i disipliner relevant for nanoteknologi (fysikk, kjemi, IKT, biologi/medisin, miljø (nano-toksikologi)) på høyt nivå.
- Sikre kompetanseoppbygging ved at nanovitenskap og nanoteknologi får en adekvat plass i curricula og doktorgradsprogrammer.
- Tilrettelegge infrastruktur for nanovitenskapelig og nanoteknologisk forskning og produktutvikling.

For å nå disse målene må satsing på nanoteknologi videreutvikles og styrkes ved å inkludere følgende elementer i en nasjonal strategi for nanoteknologi:

- Sikre nødvendig finansiering av tverrfaglig strategisk programforskning
- Opprette et "FRINANO"-program som kan stimulere nanovitenskapelig grunnforskning..
- Forskning på helse-, samfunns- og miljømessige, regulatoriske, etiske og politiske spørsmål knyttet til utvikling, innføring og bruk av nanoteknologi må inkluderes i en fremtidsrettet strategi.
- Styrke basiskompetanse innen nanovitenskap og nanoteknologi ved å stimulere til et økt samarbeid mellom utdanningsinstitusjonene.
- Styrke samarbeid om forskning og utvikling ved å allokere ressurser til målrettede nasjonale samarbeidsprosjekter (concerted actions) med deltakelse fra industri/universiteter/instituttsektor.
- I samarbeid med programmet for *Nasjonal satsing på forskningsinfrastruktur* bygge "state of the art" infrastruktur for nanoteknologi ved å etablere et nettverk av nasjonale teknologiplattformer: Der det er hensiktsmessig med en arbeidsdeling for å bygge opp spesialisert kompetanse og forskningsinfrastruktur, og der det er relevant, kvalitetssikrede laboratorier med industristandard. Samtidig er det viktig å påpeke at det trolig er behov for en generell oppskalering av tilgjengeligheten av infrastruktur i

alle kompetansemiljøer, framfor alt ved universitetene. Dette er en konsekvens av at nanovitenskap og nanoteknologi er et relativt nytt forskningsfelt, og at Norge nok ikke har vært i front internasjonalt sett i forhold til investeringer i feltet.

- Sikre ressurser til å delta i internasjonale forskernettverk.
- Norsk deltakelse i internasjonalt samarbeid om forskningsinfrastruktur.
- Styrke samarbeidet for innovasjon og produktutvikling mellom universiteter/institutter/industri gjennom *Brukerstyrte innovasjonsprosjekter (BIP)* og *Kompetanseprosjekter med brukermedvirkning (KMB)*, og økt bruk av næringsphd knyttet til fagområdet. Kvalitetssikre *Brukerstyrte innovasjonsprosjekter* ved bruk av internasjonale evalueringspaneler. Bruke Nano-Forny stipend for å fremme etablering av "spin-off" selskaper.
- Sikre adekvat kompetanse på nanoteknologi ved teknologioverførings-kontorene for å dra nytte av oppfinnelser gjort av universitetsforskere, parallelt med en kvalitetssikring av rutiner ved forskningslaboratorier for å legge til rette for sikring av IPR ved teknologioverføring, teknologitvikling og kommersialisering.

Nanoteknologi ved Universitetet i Bergen – UiBs bidrag til en nasjonal strategi

Strategi 2005-2010

Nanovitenskap og nanoteknologi har vært et prioritert forskningsområde ved Universitetet i Bergen i forskningstrategi 2005-2010.

Kompetanseoppbygging og forskning.

Bachelorprogram ble etablert i 2007, fulgt av et mastergradsprogram i 2009.

For tiden arbeider 60 vitenskapelig ansatte og studenter på prosjekter knyttet til fagområdet nanoteknologi. Kjernegruppen utgjør åtte forskere og vil økes.

Tverrfaglighet og grunnforskning

Universitetet i Bergen har i utformingen av sitt nano-forskningsområde bevisst strukturert satsingen ved å prioritere tverrfaglig samarbeid for å utvikle forskning på tvers av basale disipliner (fysikk, kjemi, molekylærbiologi og biomedisin). Videre har de humanvitenskapelige aspektene (ved UiB kalt "nano-etikk") blitt integrert i programmet, både i forhold til forskning og utdanning fra bachelor- til doktorgradsnivå.

Infrastruktur

Det er bevilget 70 mill kroner i perioden 2005-2010 til etablering av nano-laboratorier ved UiB (overordnet UiB nano-plattform) med følgende spesialfunksjoner:

- "State of the art" laboratorium for karakterisering av nano-partikler
- "State of the art" laboratorium for bio-nanoteknologi
- Et nytt laboratorium for nano-toksikologi
- Norges mest avanserte laboratorium for nanostrukturframstilling (med støtte fra Nanomat og Trond Mohn)

Nano-prosjekter bruker også den avanserte infrastrukturen ved *Norwegian Imaging Facility (NORMiC)* som er etablert som nasjonal teknologi plattform i FUGE-programmet, og UiBs Felleslaboratorium for elektronmikroskopi.

Strategi 2011-2020

Videreutvikling av laboratorier for nanoteknologi er inkludert i planene for det nye *Teknologibygget* ved Universitetet i Bergen.

Forskningsmiljøer ved Det matematisk- naturvitenskapelige fakultet og Det medisinsk-odontologiske fakultet arbeider med et felles utkast til forskningsstrategi for nano-teknologi ved UiB.

Av andre tiltak kan nevnes:

- Videreføre program for *Nano-biofunctionalised surfaces* med støtte fra Nanomat.
- Finansieringsplan for infrastruktur for *Nano-farmakologi* og *Nano-toksikologi*, med eventuell søknad til *Nasjonal satsing på forskningsinfrastruktur*.
- Prioritere FoU knyttet til energispørsmål i samarbeid med Prototech AS og Ensol AS.
- Basalforskning relatert til atom- og kvanteoptikk planlegges med en ny dedikert laboratoriefasilitet.
- Samarbeid med *The Michelsen Center for industrial Measurement Science and Technology*.

Behovet for en bred strategi for nanoteknologi

Som kommentert ovenfor, er det behov for en bred strategi som har en samfunnsmessig robust utvikling og innføring av nanoteknologi som overordnet mål. Dette er dels et spørsmål om forsknings- og kompetanseutvikling innen de human- og samfunnsvitenskapelige disiplinene som forsker på forholdet mellom nanoteknologi og samfunn (inkludert såkalt ELSA-forskning). Imidlertid er det minst like mye et spørsmål om en strategi for samhandling mellom forskningssystemet, verdiskapingskjeden, forvaltning og det sivile samfunn. Ansvaret for en slik samhandling hviler på alle parter, men spesielt på myndighetene samt spesifikke institusjoner med kompetanse og mandat innen området (universitetene, men også Teknologirådet, De nasjonale forskningsetiske komiteer m.fl.).

UiB vil i denne sammenheng minne om de pågående debattene om rollen til "hard" og "myk" styring og om det er behov for egen lov- eller forskriftsregulering av nanoteknologi. En nasjonal strategi bør tematisere disse spørsmålene, blant annet i forhold til forurensning, helse og arbeidsmiljø, men også forbrukerrettigheter, merking av produkter med mer. UiB vil ikke forskuttere konklusjoner på noen av disse feltene; her trengs det åpenbart mer forskning og utredning, også på det juridiske feltet.

UiB vil peke på at en nasjonal implementering av *EUs Code of Conduct for Responsible Nanosciences and Nanotechnologies* kan bidra til å sikre en bærekraftig forskning og utvikling for dette teknologiområdet.

Vi foreslår derfor at:

- Den nasjonale strategien bør identifisere *EC Code of Conduct for Responsible Nanosciences and Nanotechnologies* som ett av de primære instrumenter for myk styring.
- En nasjonal strategi for nanoteknologi må foreslå konkrete tiltak for å implementere dette instrumentet i norsk forskning og innovasjon, inkludert norsk forskningspolitikk på området.

Avsluttende merknader – organisering av nasjonalt samarbeid om nanoteknologi.

Bygging og vedlikehold av en nødvendig infrastruktur for forskning og utvikling i nanoteknologi er ressurskrevende og vil kreve nasjonalt samarbeid og arbeidsdeling. Samtidig må tilgang til kompetent personell styrkes ved at nanoteknologi får en adekvat plass i curricula og doktorgradsprogrammer ved utdanningsinstitusjonene.

Universitetet i Bergen vil vise til de gode resultatene som er oppnådd i FUGE-programmet med etablering av nasjonale teknologiplatformer. Innføring av konseptet "nasjonale

plattformer” har stimulert til økt nasjonalt samarbeid om bioteknologisk- og biomedisinsk forskning. Universitetene har samtidig gjennom arbeidsdeling redusert kostnadene for å bygge infrastruktur og implementere ny forskningsmetodikk. Etablering av gode nasjonale samarbeidsrelasjoner styrker mulighetene for en aktiv norsk deltakelse i internasjonale programmer for kompetansebygging og utvikling av forskningsinfrastruktur.

Det ligger etter UiBs syn vel til rette for å etablere et nasjonalt nanoteknologi-konsortium med deltakelse fra eksisterende fagmiljøer. Konsortiets hovedoppgaver vil være å sikre tilgang til nødvendig infrastruktur for forskning og utvikling på fagområdet, og et nasjonalt samarbeid om utdanningsprogrammer. Etablering av et slikt konsortium bør skje i nær dialog mellom universiteter og høyskoler, instituttsektor, Norges forskningsråd og industripartnere.

Med hilsen

Sigmund Grønmo
rektor

Kari Tove Elvbakken
universitetsdirektør

Kopi
Det humanistiske fakultet
Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet
Det medisinsk-odontologiske fakultet

Formålet med regionale forskningsfond er å styrke forskning for regional innovasjon og regional utvikling, mobilisere til auka FoU-innsats i regionane, bidra til auka forskningskvalitet og utvikling av gode og konkurransedyktige FoU-miljø i regionane, skape utviklings- og læringsarenaer der regionale erfaringar kan verte drøfta i relasjon til nasjonal og internasjonal kunnskap og aktivitet og sørgje for tett samspill mellom aktivitet i regionane og deira relasjon til andre nasjonale og internasjonale programmer og aktivitetar.

INFORMASJONSMØTE OM PLANLAGT UTLYSNING I 2011

REGIONALT FORSKINGSFOND VESTLANDET

Sted: Hordaland fylkeskommune, Agnes Mowinckelsgate 5, møterom Sunnhordland

Tid: 15. mars kl 09.00 - 1100

*Regionalt forskningsfond Vestlandet ønskjer å medverke til bærekraftig og kunnskapsbasert utvikling av særlege vestnorske ressursar, med vekt på følgjande sektorer: **Energi og maritim, Bærekraftig matproduksjon - grøn og marin, Reiseliv, Offentlege utviklingsoppgåver på Vestlandet.***

Det er sett av inntil 27.7 MNOK for 2011 til kvalifiseringsprosjekt (forprosjekt), bedriftsprosjekt og offentlege prosjekt. Utlysninga med søknadsfrist 13. april gjeld kvalifiseringsprosjekt. Utlysning av stønad til hovudprosjekt vert med frist 12. oktober 2011.

Foreløpig program:

1. Velkommen
2. Informasjon om søknadsbehandling og søknadstypar
3. Viktige element i søknaden - noen erfaringar
4. Kriterium for evaluering av søknadene
5. Prioriteringar i utlysninga med søknadsfrist 13.april, Jone
6. Avslutning

Påmelding innan **tirsdag 8.mars**: Atle Markussen: ama@forskningsradet.no

Sjå elles

- Handlingsplan 2011 og utlysning: www.regionaleforskningsfond.no/vestlandet.

Venleg helsing

Jone Engelsvold, sekretariatsleiar.

UHRs posisjonsnotat om EUs forskningsinnsats – tiltak hjemme

Innledning

Dette dokumentet er et supplement til UHRs posisjonsnotatet om EUs forskningsinnsats og omhandler synspunkter på hvordan norske forskningsmiljøer kan bli bedre rustet til å posisjonere seg i EU-samarbeidet. Målgruppen er primært Kunnskapsdepartementet og Norges forskningsråd, i tillegg til universiteter og høyskoler. UHRs posisjonsnotat til EU uttrykker den norske UH-sektorens samlede syn på det europeiske forskningssamarbeidet og har Kunnskapsdepartementet, Norges forskningsråd og EU-kommisjonen som viktigste målgruppe. De to dokumentene bør sees i sammenheng.

Organiseringen av EUs forskningssamarbeid gjennomgår store endringer, og utviklingen presenterer en betydelig utfordring for norske UH-institusjoner. Norges spesielle posisjon som ikke-medlem i EU, kombinert med en sammensatt UH-sektor, en forholdsvis lite forskningsintensiv industri og en stor instituttsektor, understreker betydningen av at det i Norge utvikles nasjonale nettverk og en klar agenda for forskningen. Det krever god koordinering mellom det politiske nivået, Kunnskapsdepartementet og andre departementer, Forskningsrådet, UHR og de forskningsutførende institusjonene.

UHRs posisjon i forhold til EU-aktivitetene for forskning

I UH-sektorens rolle i forhold til Lisboa-strategien

1. Det er av stor strategisk betydning for norsk UH-sektor at Norge deltar aktivt i European Research Area (ERA)-samarbeidet. Den nasjonale dialogen og samspillet om EU-samarbeidet må styrkes.
2. Norsk næringsliv er på grunn av vår næringsstruktur blant de mindre forskningsintensive i Europa. Vi trenger derfor å delta i flere tiltak, nasjonalt og internasjonalt, som kan stimulere til bedre samspill mellom forskning og innovasjon og bidra til større løft i industri- og teknologiutvikling.

II Fremragende forskning og innovasjon som bærende prinsipp

3. Nasjonale mekanismer som stimulerer til fremragende FoU bør styrkes, blant annet gjennom ulike former for samspill og konsentrasjon.
4. Nasjonal bredde og generelt gode vekstvilkår er en forutsetning for et forskningssystem som har evne til fornyelse og til å dyrke frem nye, sterke miljøer. Norske myndigheter må derfor ivareta hensyn til både kvalitet og bredde.

5. Norske forskningsmiljøer har få nasjonale finansieringsstrømmer. Den nasjonale konkurransearena bør derfor opprettholde noen selvstendige og langsiktige mekanismer for finansiering som åpner for initiativ fra forskningen selv. Nasjonale satsinger må gjenspeile internasjonalt kvalitetsnivå.

III European Research Council (ERC) og EUs rammeprogrammer

6. Norske finansieringsmekanismer kan være en treningsarena for EU-søknader. Forskningsrådet bør bruke de samme kvalitetsvurderingskriterier som EUs forskningsprogrammer der det underliggende formålet er det samme.
7. For å ivareta en god balanse med politisk prioriterte programområder i utformingen av virkemidler er det i Norge som i EU-samarbeidet behov for flere finansieringsmekanismer som har kvalitet som viktigste kriterium.
8. Nasjonal finansiering av grunnforskning bør styrkes, og en bør vurdere mulige nasjonale ordninger for å støtte opp om norsk ERC-deltakelse.
9. Nasjonale utlysninger bør koordineres med EU-utlysninger slik at det legges til rette for deltakelse på begge arenaer.
10. Forskningsrådet bør innføre åpnere utlysninger for i større grad å ivareta grunnforskningen i de tematiske programmene. Det vil kunne gjøre det lettere å mobilisere de gode miljøenes forskningskapasitet i rammeprogrammene.

IV Bærekraftig forskningsfinansiering (full kostnadsdekning)

11. UH-institusjonene bør følge de samme prinsippene for budsjettering basert på føring av totalkostnader. Institusjonene og Forskningsrådet bør enes om en felles praksis.

V European Institute of Innovation and Technology (EIT)

12. Nasjonale virkemidler som skal stimulere til økt forskningsbasert innovasjon, herunder sentre for fremragende innovasjon (SFI) og forskningscentre for miljøvennlig energi (FME), må være utgangspunkt for samarbeid for deltakelse i EIT-prosjekter.
13. Det bør settes i gang en nasjonal dugnad for å få et norsk koordinert KIC (Knowledge and Innovation Community) på et felt som er av stor viktighet for Norge, for eksempel innenfor maritim/marin forskning og industri.

VI Forskermobilitet

14. Norske forskere er mindre mobile enn forskere i andre land, og norske institusjoner bør, blant annet i samarbeid med Forskningsrådet, intensivere sitt arbeid for å styrke mobiliteten.

VII Joint Programming Initiatives (JPI) og de store samfunnsutfordringene (Grand Challenges)

15. Det er svært positivt at Norge har fått gjennomslag for satsingen på programmet *Healthy Seas and Oceans*. Norske myndigheter må, i dialog med norske forskningsmiljøer, arbeide for

16. Det er viktig at det legges opp til en god nasjonal beslutningsprosess rundt avgjørelsen av hvilke felleseuropeiske programmer Norge skal delta i. De norske universitetene og høyskolene bør her involveres på ledelsesnivå og spille en sentral rolle i beslutningsgrunnlaget.
17. For at Norge skal ha en reell mulighet til å påvirke innholdet i felleseuropeiske utlysninger, er det viktig at avgjørelsen om deltakelse i programmene tas tidlig. Man bør også finne gode nasjonale mekanismer for å involvere de norske universitetene og høyskolene i utarbeidingen av norske innspill til innhold i utlysningene.
18. Norske myndigheter må i samarbeid med EU finne frem til balanserte virkemidler og gode modeller for samvirke slik at norske institusjoner og miljøer har forutsigbare rammer og prosesser for sin deltakelse.
19. Forholdet mellom JPI og Grand Challenges må avklares. Norsk forskning har spesielt mye å bidra med innenfor marin og maritim forskning, samt forskning på energi.

VIII **Forskningsbasert innovasjon og immaterielle rettigheter (IPR)**

20. Samarbeid mellom UH-institusjoner og næringsliv må bygge på klare avtaler om immaterielle rettigheter og gjerne et nasjonalt harmonisert system. Norske institusjoner bør følge opp prosessene for harmonisering av rettighetshåndtering i EU¹, en felles *Code of Practice*, samt en felles europeisk ankeinstans.

IX **Norsk deltakelse i strategiarbeid**

21. Programkomiteene i rammeprogrammet er en viktig arena for faglig samspill og påvirkning av rammene rundt de ulike delprogrammene. Norge bør sammen med andre land som deler dette synspunktet, arbeide for å opprettholde komiteenes rolle. Norge bør fortsatt ha full tilgang til denne arenaen. Fra norsk side må det legges vekt på å sikre god dialog mellom norske programkomitémedlemmer og relevante fagmiljøer. Andre land, som Sverige og Danmark, benytter UH-institusjonene inn i programkomiteene.
22. Det bør opprettes formelle referansegrupper for norsk deltakelse i programkomiteene, for eksempel etter mønster fra FUGE. Slike grupper bør være bredt sammensatt, og invitasjon til deltakelse bør rettes til institusjonene i sektorene fremfor enkeltforskere. Samtidig er det viktig å beholde en viss fleksibilitet både for å sikre forskningsmiljøenes mulighet til å gi faglige innspill mer direkte og i riktig tid. Norske forskere som deltar direkte inn mot komitéarbeid, for eksempel som eksperter fra Norge, bør utpekes av institusjonene.

¹ <http://www.eua.be/eua-work-and-policy-area/research-and-innovation/Responsible-Partnering-Initiative.aspx>

23. Norske myndigheter bør stimulere til at flere norske forskere påtar seg rollen som koordinator i konsortiene som søker EU-midler. Det er en nødvendig, men ikke tilstrekkelig forutsetning for å sy forskningsprogrammet tydelig opp mot nasjonale prioriteringer og ikke bli underlagt andres forskningsprioriteringer. Koordineringen krever store ressurser, både i søknadsfasen, i gjennomføringen og ved rapporteringen av prosjektene. Det bør utvikles virkemidler for å heve kompetansen til koordinatører.

24. Den nåværende utforming av resultatbasert omfordeling (RBO-ordningen) bør drøftes i sammenheng med virkemidler for økt tilrettelegging av norsk deltakelse i EU forskingen.

DA

DA

DA

EUROPA-KOMMISSIONEN

Bruxelles, den 9.2.2011
KOM(2011) 48 endelig

GRØNBOG

Fra udfordringer til muligheder: Mod en fælles strategisk ramme for EU-finansiering af forskning og innovation

GRØNBOG

Fra udfordringer til muligheder: Mod en fælles strategisk ramme for EU-finansiering af forskning og innovation

1. FORMÅL

Med denne grøn bog lanceres der en offentlig debat om de nøglemner, der skal tages i betragtning ved kommende EU-finansieringsprogrammer for forskning og innovation. Disse programmer vil komme til at indgå i Kommissionens forslag til den næste flerårige finansielle ramme, som skal forelægges i juni 2011. Specifikke forslag til finansieringsprogrammer skal være vedtaget inden udgangen af 2011. **Repræsentanter for forskning, erhvervsliv, staten og civilsamfund samt borgere vil blive opfordret til at deltage i denne vigtige debat.**

Forskning og innovation, der fungerer som drivkræfter bag social og økonomisk velfærd og miljømæssig bæredygtighed, er afgørende for, om vi kan nå de i Europa 2020¹ bredt accepterede mål om intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst. Derfor har Den Europæiske Union sat sig som mål som led i Europa 2020-strategien at øge midlerne til F&U og nå op på 3 % af BNP inden 2020. I flagskibsinitiativet Innovation i EU² tales der om en strategisk og integreret tilgang til forskning og innovation. Det sætter rammerne og målene for, hvad kommende midler til forskning og innovation i EU skal bidrage til, som fastsat i bestemmelserne i traktaterne³.

Rådet⁴ ønskede, at der i kommende EU-finansieringsprogrammer skal fokuseres mere på Europa 2020-prioriteter, på samfundsmæssige udfordringer og nøgleteknologier, på fremme af kollaborativ forskning og industridreven forskning, på strømlining af instrumenterne, på radikal forenkling af adgangen, på nedbringelse af markedsføringstiden og på yderligere styrkelse af eliten.

I budgetgennemgangen⁵ peges der på, hvilke hovedprincipper der skal ligge til grund for det kommende EU-budget: fokus på instrumenter med en anerkendt europæisk merværdi, mere resultatorientering og mobilisering af andre offentlige og private finansieringskilder. I budgetgennemgangen foreslås det, at samtlige EU-instrumenter til forskning og innovation skal arbejde sammen inden for en **fælles strategisk ramme**. Det Europæiske Råd drøftede innovation på sit møde den 4. februar 2011 og støttede idéen om den fælles strategiske ramme, som skal gøre finansieringen af forskning og innovation på nationalt plan og EU-plan mere effektiv. I denne grøn bog stilles der en række vigtige spørgsmål om, hvordan disse ambitiøse mål kan nås.

¹ "Europa 2020: En strategi for intelligent, bæredygtig og inklusiv vækst" (KOM(2010) 2020).

² "Europa 2020-flagskibsinitiativ innovation i EU" (KOM(2010) 546).

³ Traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, afsnit XVII "Industri" og afsnit XIX "Forskning, teknologisk udvikling og rummet". Euratomtraktaten, afsnit II, kapitel 1, "Udviklingen af forskningen".

⁴ Rådets konklusioner om Europa 2020-flagskibsinitiativet: Innovation i EU. 26.11.2010.

⁵ "Gennemgang af EU's budget" (KOM(2010) 700).

I grønbogen fokuseres der på forskning og innovation, men der er også vigtige link til andre EU-programmer, som er omhandlet i budgetgennemgangen, navnlig de kommende midler til samhørighedspolitik og uddannelsesprogrammer.

EU-finansiering af forskning og innovation samt initiativer i indeværende programmeringsperiode (2007-2013)

- *Det syvende rammeprogram⁶ (RP7) med et budget på 53,3 mia. EUR støtter forskning, teknologisk udvikling og demonstration i hele EU. Programaktiviteterne implementeres under fire specifikke programmer: samarbejde, idéer, mennesker og kapacitet. Programmet støtter også forskning i atomenergi (Euratom) og Det Fælles Forskningscenter (JRC)⁷.*
- *Rammeprogrammet for konkurrenceevne og innovation⁸ (CIP) har et budget på 3,6 mia. EUR og har til formål at fremme konkurrenceevnen hos europæisk erhvervsliv, først og fremmest smv'er. Det sørger for lettere adgang til finansiering og støtter udviklingen af bedre tjenester og politikker til støtte for innovation. Det finansierer tværnationale hjælpetjenester for virksomheder og innovation. Det omhandler klynger, offentlige indkøb og ikke-teknologiske hindringer for innovation. Det er med til at udvikle informationssamfundet ved at stimulere indførelse og brug af ikt, og det opfordrer til øget brug af vedvarende energi og energieffektivitet.*
- *Det Europæiske Institut for Innovation og Teknologi⁹ (EIT) er et selvstændigt EU-organ, som samler videregående uddannelsesinstitutioner, forskningsmiljø og erhvervssektorer for at fremme innovation i verdensklasse. Gennem de stærkt integrerede videns- og innovationsfællesskaber (VIS'er) styrker det forbindelserne i hele videnstrekanten. EIT er fleksibel og forsøger at være attraktiv for erhvervslivet. Der er blevet bevilget 309 mio. EUR til EIT fra EU's budget.*
- *Gennem Samhørighedspolitikken¹⁰ udddeles der omkring 86 mia. EUR (næsten 25 % af hele budgettet for strukturfondene), som skal forbedre de regionale økonomiers kapacitet til forandring og innovation. Denne investering fokuserer på fire hovedelementer: F&U og innovation, iværksætteri, ikt og udvikling af menneskelig kapital.*

2. FORSKNING OG INNOVATION I EU: FRA UDFORDRINGER TIL MULIGHEDER

Europa og verden står over for hidtil ukendte udfordringer, som kræver innovative løsninger. Hvis vi på ny skal opnå vækst og højere beskæftigelse, bekæmpe klimaforandring og bevæge os hen imod et lavemissionssamfund, kræver det en snarlig og samordnet indsats. Den demografiske udviklings indvirkning er stigende, og vi bliver nødt til at være mere varsomme med at bruge vores naturressourcer. Vores samfund står over for sikkerhedsudfordringer, som bliver stadig større og mere sofistikerede. Udfordringer såsom den aldrende befolkning eller vores afhængighed af fossilt brændstof giver imidlertid også enorme muligheder for at

⁶ http://ec.europa.eu/research/fp7/index_en.cfm

⁷ JRC er en tjenestegren i Kommissionen, som yder videnskabelig og teknisk støtte til udvikling og implementering af EU-politikker.

⁸ <http://ec.europa.eu/cip/>

⁹ <http://eit.europa.eu/>

¹⁰ http://ec.europa.eu/regional_policy/themes/research/index_en.htm

udvikle innovative produkter og tjenesteydelser, der kan skabe vækst og arbejdspladser i Europa.

Europa er også nødt til at forsøge at opretholde og styrke sin konkurrencestilling over for globaliseringen. Vækstøkonomierne er ved at bevæge sig fra omkostningskonkurrence og efterligning til strategier baseret på innovation. Andre lande investerer mere end nogensinde før i at sikre deres fremtid. På den anden side vil bedre levestandarder i disse lande åbne nye markeder for europæiske produkter og tjenesteydelser, og med deres voksende kapacitet vil der skabes nye muligheder for samarbejde.

Vi må gribe disse muligheder, bygge videre på vores styrke og handle hurtigt og resolut for at bygge vores fremtid, forbedre velfærden for vores borgere og sikre konkurrenceevnen for vores virksomheder. Forskning og innovation er drivkræfter i denne proces, men Europa bliver ofte overhalet af sine konkurrenter på disse områder¹¹.

Europa bliver nødt til at gøre mere i sin indsats inden for forskning og innovation. Som det påpeges i Innovation i EU, er det nødvendigt, at forskning og innovation bliver bedre forbundet med hinanden. Vi bør væk fra traditionelle, opsplittede tilgange og fokusere mere på udfordringer og resultater, og vores midler til forskning og innovation bør knyttes nærmere til vores politiske mål. Det er ligeledes afgørende, at der bliver udviklet et forenklet sæt af instrumenter og regler, og at der bliver plads til den fornødne fleksibilitet.

I en tid med alvorlige stramninger af de offentlige budgetter må hver eneste euro udnyttes bedst muligt. Den offentlige EU-finansiering af forskning og innovation foregår primært på nationalt plan. Der er ganske vist gjort fremskridt, men de nationale og regionale myndigheder arbejder stadig i vid udstrækning efter deres egne strategier. Det fører til kostbart dobbeltarbejde og fragmentering. Med tiltag på EU-plan bliver der mulighed for at generere større effektivitet og indvirkning. Der vil kunne bygges videre på de nuværende fælles bestræbelser fra medlemsstater, erhvervsliv og EU, f.eks. inden for den strategiske energiteknologiplan (SET-plan)¹², ICT's fælles teknologiinitiativer (JTI)¹³ og den kommende strategiske transportteknologiplan.

Det er også vigtigt med EU-dækkende programmer, hvis vi skal kunne afhjælpe manglerne i forhold til internationale konkurrenter. En af de store svagheder er Europas underinvestering i forskning og innovation, især fra den private sektors side. EU-programmerne bør mobilisere den private investering og gøre Europa til et mere attraktivt sted for investering.

Der er brug for EU-programmer til at kunne opnå et større antal af videnskabelige gennembrud i verdensklasse, da det er med til at frembringe ekspertise gennem konkurrence på europæisk plan. Ved at integrere politikker og EU-midler fra forskning til marked (som i de europæiske innovationspartnerskaber) vil Europa blive bedre til at omdanne viden til innovation. Ved at levere tjenesteydelser til støtte for innovationsprocesser ud over

¹¹ F&U-intensiteten i EU-27 var i 2009 på 2,01 % af BNP, sammenlignet med 2,77 % i USA (2008) og 3,44 % i Japan (2007). Yderligere oplysninger kan hentes i resultattavlen fra 2010 for Innovation i EU på følgende adresse http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/facts-figures-analysis/innovation-scoreboard/index_en.htm

¹² En strategisk energiteknologiplan for EU (SET-plan), KOM(2007) 723, og Investering i udviklingen af teknologi med lav CO₂-udledning (SET-planen), KOM(2009) 519.

¹³ Som det for eksempel fremgår af den foreløbige evaluering af ENIAC og ARTEMIS, JTI, KOM(2010) 752.

teknologisk innovation vil det blive lettere at gribe de markedsmuligheder, der måtte være for innovative løsninger.

3. ERFARINGER FRA NUVÆRENDE EU-PROGRAMMER FOR FORSKNING OG INNOVATION

EU's programmer for forskning og innovation har udviklet sig i de seneste årtier og udgør nu en betydelig del af EU-budgettet¹⁴.

Interimsevalueringen af RP7¹⁵ bekræftede, at programmet spiller en afgørende rolle med hensyn til opbygning og støtte til europæiske net, jf. blandt andet den positive rolle, som Marie Curie-ordningen og dens forskningsinfrastruktur spiller, og succesen med nye instrumenter som Det Europæiske Forskningsråd (EFR) og finansieringsfaciliteten for risikodeling (RSFF). Den bekræftede også, at RP7 er et enestående bidrag til finansieringen af forskningssamarbejde på tværs af grænserne. Der opfordres til en bedre sammenknytning af forskning og innovation og til klarere fokus på elite, konkurrenceevne og samfundsrelaterede målsætninger.

Interimsevalueringen af CIP¹⁶ bekræftede programmets særdeles relevante mål for en indsats på EU-plan. Det blev understreget, hvor vigtig en rolle de finansielle instrumenter spiller for smv'er, Enterprise Europe Network, markedsintroduktionsprojekter vedrørende økoinnovation og efterspørgselsbaserede pilotprojekter vedrørende ikt-innovation. Det blev også påpeget, at der var brug for yderligere indbyrdes koblinger med andre EU-programmer, herunder samhørighedspolitikfonden.

EIT tager gennem de første videns- og innovationsfællesskaber fat om samfundsmæssige udfordringer (klimaforandring, energi og ikt) og er banebrydende for nye styringsmodeller for innovation. Det er meningen, at EIT skal forelægge sin strategiske dagsorden for innovation midt i 2011, hvorigennem det planlægger en udvidelse af sine aktiviteter som et billede på innovation i Europa sammen med en køreplan for de kommende aktiviteter.

Men med de forskellige evalueringer er der også blevet konstateret en række mangler og problemer, især manglen på en samlet tilgang til forskning og innovation, instrumenternes kompleksitet, alt for bureaukratiske regler og procedurer og mangel på gennemsigtighed. I kommende programmer bør der derfor fokuseres på:

- **Klare målsætninger**, og hvordan de omsættes i de aktiviteter, der får støtte, samtidig med, at fleksibiliteten opretholdes til at imødekomme nye politiske behov.
- **Mindre kompleksitet**. I tidens løb har EU's forsknings- og innovationsprogrammer udvidet rækken af instrumenter, hvilket efterlader et indtryk af, at der leveres til alt for mange formål, og at midlerne spredes alt for meget. Den manglende koordinering mellem midlerne fra EU og medlemsstaterne gør det hele mere kompleks, og der bliver risiko for overlapning og dobbeltarbejde, for eksempel når det drejer sig om statsstøtteforanstaltninger for smv'er eller om at fremskaffe risikokapital.
- **Forøget merværdi og mobilisering og mindre dobbeltarbejde og fragmentering**. EU-finansieringen af forskning og innovation skal give højere merværdi, mobilisere flere

¹⁴ 7,41 % af EU's budget vil blive hensat til forskning og innovation i 2013.

¹⁵ Interimsevalueringen af RP7 kan ses på http://ec.europa.eu/research/evaluations/index_en.cfm?pg=fp7

¹⁶ Interimsevalueringen af CIP kan ses på http://ec.europa.eu/cip/files/docs/interim_evaluation_report_march2010_en.pdf

midler fra andre offentlige og private kilder og skal udnyttes meres effektivt for at støtte den strategiske tilpasning og samling af nationale og regionale midler, så man undgår dobbeltarbejde og når langtrækkende dimensioner og en kritisk masse.

- **Forenklet deltagelse** ved at nedbringe de administrative byrder, mindske den tid, der går mellem bevilling og betaling, og opnå en bedre balance mellem tilgange baseret på omkostninger og tilgange baseret på tillid. Den tilgang, der benyttes i CIP, kan bruges som eksempel.
- **Bredere deltagelse i EU-programmer.** Der er ganske vist stor deltagelse af smv'er i CIP, men i interimsevalueringen af RP7 understreges det, at det er nødvendigt yderligere at stimulere inddragelse af erhvervsliv og smv'er. Der peges også på, at der er et behov for at fremme deltagelse af kvindelige forskere og deltagere fra nyere medlemsstater. Med en større inddragelse af tredjelande vil der blive mulighed for at udnytte den viden, der indhøstes uden for EU.
- **Forøgelse af konkurrenceevne og samfundsmæssig indvirkning gennem EU-støtte.** Det vil kræve, at virksomheder, investorer, offentlige myndigheder, andre forskere og politiske beslutningstagere bliver bedre til at overtage og udnytte resultater. Det indebærer også støtte til andre former for innovation (herunder ikke-teknologisk og social innovation), som ikke er resultatet af forskningsaktiviteter. Der er også behov for at kommunikere vores målsætninger og relevansen af vores projekter ud til et bredere publikum. Slutbrugerne af innovationer (det være sig borgere, virksomheder eller den offentlige sektor) bør inddrages meget tidligere i vores projekter, således at resultaterne kan blive udnyttet hurtigere og mere bredt, og at der opnås en bredere offentlig accept inden for følsomme områder som sikkerhed eller nanoteknologi.

4. MOD EN FÆLLES STRATEGISK RAMME FOR EU-FINANSIERING AF FORSKNING OG INNOVATION

Ligesom i prioriteterne i Europa 2020-strategien og i bestemmelserne i traktaterne vil der også i den fælles strategiske ramme blive fokuseret på at tage fat om samfundsmæssige udfordringer, at fremme konkurrenceevnen hos Europas virksomheder og eliten inden for dets videnskabelige og teknologiske grundlag.

4.1. Samarbejde om at opnå resultater inden for Europa 2020

På EU-plan er der forskellige programmer, der støtter forskning og innovation, og de dækker aktiviteter i hele innovationscyklussen, men fungerer ofte uafhængigt af hinanden. I budgetgennemgangen blev det anført, hvad der kunne gøres i den forbindelse, nemlig at udvikle en **fælles strategisk ramme**. Det vil dække al relevant EU-finansiering af forskning og innovation, som for øjeblikket bevilges gennem RP7 og CIP og EU-innovationsinitiativer som EIT, på grundlag af sammenhængende målsætninger og fælles strategiske mål.

Den fælles strategiske ramme har et bredt potentiale til at gøre EU-finansiering mere attraktiv og til at gøre det lettere for deltagerne at få adgang hertil. Der vil blive mulighed for at få et enkelt indgangssted med fælles it-værktøjer¹⁷ eller et enkelt kontaktsted, som giver vejledning

¹⁷ En videreudbygning af RP7's deltagerportal:
<http://ec.europa.eu/research/participants/portal/appmanager/participants/portal>

og støtte til deltagerne. Der vil desuden kunne udvikles en mere enkel og mere effektiv struktur og et strømlinet sæt af finansieringsinstrumenter, som dækker innovationskæden som et hele.

Den fælles strategiske ramme giver også klare muligheder for administrativ forenkling ved udvikling af et mere standardiseret sæt af regler, der dækker alle deltagere i EU-programmer for forskning og innovation. Reglerne bør så vidt muligt omfatte elementer, der er fælles for de forskellige former for aktiviteter. Ikke blot bør man fortsætte med de bestræbelser på forenkling¹⁸, der er i gang, men der bør også overvejes ekstra foranstaltninger som for eksempel en mere omfattende brug af faste beløb eller generel accept af modtagernes egne former for regnskabspraksis¹⁹.

Det vil være nødvendigt med fleksibilitet for at opnå den fornødne diversitet i finansieringen til at dække hele innovationscyklussen eller for at imødekomme krav, der er knyttet til specifikke forhold. Flexibilitet og hurtig levering er også vigtige aspekter, hvis der skal kunne tiltrækkes interessenter fra erhvervslivet (især smv'er). Det kan berettige til specifikke mekanismer og gennemførelsesregler som for eksempel i tilfældet med EIT.

EU-programmerne fungerer i et miljø, hvor hovedparten af den offentlige finansiering til forskning og innovation administreres af medlemsstaterne. Men der bliver ofte ikke taget egentligt hensyn til det grænseoverskridende aspekt af forskning og innovation, hvilket betyder, at synergierne med andre medlemsstaters eller EU's programmer stort set ikke bliver udnyttet.

De erfaringer, der er gjort med at samle medlemsstaternes ressourcer i en pulje (gennem artikel 185-initiativer, ERA-net og de første skridt hen imod fælles programmeringsinitiativer) har vist, hvilken indvirkning og effektivitet der kan opnås ved at mobilisere andre offentlige finansieringskilder. Hvor meget vil imidlertid afhænge af, at de nationale og regionale offentlige myndigheder holder fast ved deres tilsagn, også finansielt set.

Den kommende samhørighedspolitik må her spille en vigtig rolle, idet den skal have som mål at opbygge forsknings- og innovationskapacitet på regionalt plan gennem intelligente specialiseringsstrategier, dog inden for rammerne af EU's bredere politikmål. I Kommissionens meddelelse om samhørighedspolitikens fremtid²⁰ peges der på en styrkelse af den strategiske planlægning, øget koncentration af ressourcer og større brug af konditionalitet og incitamenter for at opnå en stærkere indvirkning på prioriteterne i Europa 2020, herunder forskning og innovation. Den fælles strategiske ramme for EU-finansiering af forskning og innovation bør derfor baseres på en udpræget komplementaritet med den kommende fælles strategiske ramme for samhørighedspolitik.

Derudover bruges midlerne til udvikling af landdistrikter for øjeblikket til en bred vifte af foranstaltninger, der skal fremme innovation inden for landbruget. Meddelelsen "Den fælles landbrugspolitik på vej mod 2020 - morgendagens udfordringer: fødevarer, naturressourcer og

¹⁸ "Forenkling af gennemførelsen af rammeprogrammerne for forskning" - (KOM(2010) 187) og Kommissionens afgørelse K(2011) 174 af 24. januar 2011.

¹⁹ Kommissionen har foreslået en revision af finansforordningen (KOM(2010) 815), som kan betyde en mere radikal forenkling i den næste finansielle ramme, blandt andet en mere udstrakt brug af faste beløb, godtgørelse baseret på modtagerens regnskabspraksis og en "ideal løsning" for offentlig-private partnerskaber.

²⁰ "Konklusionerne af den femte rapport om økonomisk, social og territorial samhørighed: samhørighedspolitikens fremtid" (KOM(2010) 642).

landområder"²¹ peger på innovation som et af de retningsgivende temaer for udvikling af landdistrikter ved siden af miljø og klimaforandring.

Spørgsmål:

1. Hvordan kan den fælles strategiske ramme gøre EU-finansiering af forskning og innovation mere attraktiv og gøre det lettere for deltagerne at få adgang hertil? Hvad er der brug for ud over et enkelt indgangssted med fælles it-værktøjer eller et enkelt kontaktsted, som tilbyder støtte og endnu mere administrativ forenkling?
2. Hvordan kan EU-finansiering bedst dække hele innovationscyklussen fra forskning til markedsføring?
3. Hvilke karakteristiske aspekter ved EU-finansiering kan maksimere fordelene ved at handle på EU-plan? Bør der lægges stærk vægt på mobilisering af andre finansieringskilder?
4. Hvordan kan EU-finansiering af forskning og innovation bedst anvendes til at samle medlemsstaternes ressourcer? Hvordan kan der ydes støtte til fælles programmeringsinitiativer mellem grupper af medlemsstater?
5. Hvordan bør balancen være mellem mindre, målrettede projekter og større, strategiske projekter?
6. Hvordan kan Kommissionen sikre balancen mellem et enkelt sæt af regler, der kan give en radikal forenkling, og nødvendigheden af at opretholde en vis grad af fleksibilitet og diversitet for at nå målene i forskellige instrumenter og imødekomme behovene hos forskellige modtagere, især smv'er?
7. Hvordan kan det måles, hvilken succes EU-finansiering af forskning og innovation har haft? Hvilke resultatindikatorer kan der anvendes?
8. Hvordan bør EU-finansiering af forskning og innovation være i forhold til regional og national finansiering? Hvordan kan denne finansiering supplere midler fra den kommende samhørighedspolitik, som er beregnet på at skulle hjælpe de mindst udviklede regioner i EU, og programmerne til udvikling af landdistrikter?

4.2. Samfundsmæssige udfordringer

Europa 2020 og flagskibsinitiativerne hertil har ambitiøse politikmål inden for områder som klimaforandring, energisikkerhed, demografisk aldring eller ressourceeffektivitet. I Innovation i EU blev der opfordret til, at kommende EU-finansieringsprogrammer knyttes tættere til disse mål, ved at der lægges større vægt på tackling af samfundsmæssige udfordringer. Der må dog udvises stor omhu, når det skal fastslås, for hvilke udfordringer interventioner på EU-plan reelt kan gøre en forskel og samtidig undgå overdrevent hævdevundne videnskabelige og teknologiske valg.

I de nuværende EU-finansieringsprogrammer er der lagt betydelig vægt på tackling af samfundsmæssige udfordringer, overvejende gennem et tematisk teknologifremstød. At

²¹ KOM(2010) 672.

bringe forskere fra hele Europa sammen i samarbejdsnet har været hovedformålet med denne tilgang, og det vil fortsat være afgørende for at kunne opretholde en europæisk forskningsstruktur. Erfaringen har imidlertid vist, at denne tilgang har visse begrænsninger med hensyn til at opnå den fornødne fleksibilitet, kreativitet og tværfaglige forskning.

Med Innovation i EU indførtes begrebet europæiske innovationspartnerskaber, hvor foranstaltninger på udbuds- og efterspørgselssiden til tackling af samfundsmæssige udfordringer kunne behandles samlet. De spiller en vigtig rolle for koordinering af bestræbelser og koncentration af aktiviteter i hele innovationscyklussen. Den strategiske tilgang i SET-planen med dens klare prioriteter, veldefinerede styringsstrukturer og dens vurdering af fremskridt kan tjene som et eksempel her.

Spørgsmål:

9. Hvordan kan en større fokus på samfundsmæssige udfordringer påvirke balancen mellem forskning drevet af nysgerrighed og aktiviteter drevet af en dagsorden?
10. Bør der være mere plads til bottom up-aktiviteter?
11. Hvordan kan EU-finansiering af forskning og innovation bedst støtte den politiske beslutningstagning og fremadrettede aktiviteter?
12. Hvordan kan Kommissionens Fælles Forskningscenter blive bedre til at støtte den politiske beslutningstagning og tackle samfundsmæssige udfordringer?
13. Hvordan vil EU's forsknings- og innovationsaktiviteter kunne opnå større interesse hos og involvering af borgere og civilsamfund?

4.3. Styrkelse af konkurrenceevnen

Europa er nødt til at optrappe sine resultater og sørge for, at midlerne til forskning og innovation får en indvirkning. Der er fortsat forhindringer, når det drejer sig om at overføre forskningsresultater fra laboratoriet og videre gennem udvikling, markedsføring og anvendelse. Som det fremgår af Innovation i EU, kræver dette, at erhvervslivet spiller en væsentlig rolle med hensyn til at opstille prioriteter og inden for offentlig-private partnerskaber. Det indebærer også bredere støtte i hele innovationscyklussen (herunder konceptbekræftelse, testning, styring og demonstration), bl.a. emner som efterfølgende projektopfølgning, prænormativ forskning til standardfastsættelse, støtte til patentering og til ikke-teknologisk innovation.

Det er af afgørende betydning for Europas konkurrenceevne at sikre sig en stærk position inden for nøgleteknologier som ikt, nanoteknologi, avancerede materialer, fremstilling, rumteknologi eller bioteknologi, og det vil gøre det muligt at udvikle innovative varer og tjenesteydelser, som er nødvendige for at kunne håndtere samfundsmæssige udfordringer.

Med RP7 blev der indført nye tilgange, der kunne styrke erhvervslivets deltagelse. De europæiske teknologiplatforme (ETP) var med til at fastlægge virksomhedsrelevante prioriteter. Med de fælles teknologiinitiativer (JTI) blev erhvervslivet sat i førersædet, ved at der blev etableret formelle offentlig-private partnerskaber. Med den europæiske økonomiske genopretningsplan blev der indført mere uformelle offentlig-private partnerskaber inden for nøglesektorer. Erfaringen viser, at deres succes afhænger af et stærkt engagement fra de

involverede interessenters side og af enkle og effektive styrings- og implementeringsstrukturer.

EIT vil inden for rammerne af sin strategiske innovationsdagsorden fortsætte med at styrke sin erhvervsdrevne tilgang og fokusere på at generere resultater og indvirkning, men også på at mobilisere væsentlige midler fra den private sektor. Som led i SET-planen blev der lanceret europæiske industrielle initiativer, som skulle gøre det muligt for den offentlige og den private sektor i fællesskab at udvikle teknologikøreplaner. CIP har til formål at styrke europæisk erhvervslivs konkurrenceevne, idet der lægges særlig vægt på smv'er. Der tages hensyn til, at innovation kræver mange kompetencer og aktiviteter ud over forskning, som i sagens natur er ikke-teknologiske, f.eks. design, kreativitet, standardfastsættelse, udnyttelse og nye kombinationer af eksisterende teknologier, nye forretningsmodeller, brugerinddragelse eller indfangning af de mange og forskelligartede muligheder, som social innovation giver.

Med den fleksibilitet og smidighed, som smv'er har, spiller de en central rolle for udviklingen af nye produkter og tjenesteydelser. Der er enestående og hurtigt voksende smv'er, som har potentialet til at få ændret strukturen i Europas økonomi ved at blive til morgendagens multinationale selskaber. CIP har haft held med at nå ud til smv'er (100 000 smv'er har modtaget lånegarantier, 70 % af modtagerne af markedsintroduktionsprojekter vedrørende økoinnovation er smv'er), og selv om der er gjort særligt meget for i stigende grad at inddrage smv'er i hele RP7, finder smv'er stadig, at det kræver meget at skulle deltage. For at opnå en bedre tilgang over for smv'er kan man bruge de erfaringer, der er gjort med de nuværende smv-tiltag, tage hensyn til innovations- og vækstbehovene hos forskellige typer af smv'er og til, at behovene hos mange smv'er bedst kan opfyldes, hvis det sker gennem støtte ydet på regionalt plan, blandt andet gennem samhørighedspolitikfonden.

Med åbne, lette og hurtige implementeringsordninger vil smv'er og andre interessenter fra erhvervsliv og universiteter kunne udforske nye idéer og muligheder, efterhånden som de dukker op, på en fleksibel måde og herved åbne nye veje for innovation. Det vil for eksempel kunne bygge på den nuværende brug af åbne indkaldelser og forenkledede ansøgningsprocedurer i forbindelse med tiltag vedrørende fremtidige og opdukkende teknologier (FET) inden for ikt-temaet i RP7 samt markedsintroduktionsprojekter vedrørende økoinnovation.

Intellektuelle ejendomsrettigheder, der er bestemmende for EU-finansieringen af forskning og innovation, er afgørende for en effektiv udnyttelse og teknologioverførsel, og samtidig er det nødvendigt, at der sikres adgang til og hurtig udbredelse af videnskabelige resultater. De er også af betydning for internationalt samarbejde inden for områder af strategisk interesse.

Den private finansiering til forskning og innovation er lille, og det er en af de store flaskehalse i Europa. De finansielle instrumenter til RP7, finansieringsfaciliteten for risikodeling og CIP har vist, hvordan EU-budgettet sammen med Den Europæiske Investeringsbank-Gruppe vil kunne overvinde markedsproblemerne på dette område. Ud fra denne erfaring bør kommende EU-programmer for forskning og innovation gøre fuld brug af finansielle instrumenter (gennem EU's kapitalplatform og risikodelingsplatform, som foreslået i budgetgennemgangen) til at støtte kommercialiseringen af forskningsresultater, væksten af innovative virksomheder og investeringer i store infrastrukturer.

Der bør også overvejes nye tilgange, især tilgange, som kan stimulere efterspørgslen og engagere offentlige og private slutbrugere tidligere og mere tæt på i innovationsprocessen²². Innovation i EU kræver en frigørelse af den offentlige sektors købekraft for at anspore til innovation gennem offentlige indkøb, herunder prækommercielle indkøb²³. Det vil kunne bygge på pilotforanstaltninger inden for CIP og RP7. USA har en lang tradition hermed²⁴, hvorimod denne mulighed i alt for stor udstrækning stadig står uudnyttet hen i EU.

Tilsvarende kan priser virke ansporende for forskere til at nå langt længere, hvis der er udsigt til en finansiel belønning. Politiske beslutningstagere har længe benyttet sig af prisuddelinger, men de har endnu ikke rigtigt fundet vej inden for EU-programmer.

Spørgsmål:

14. Hvordan kan der ved EU-finansiering bedst tages hensyn til, at innovation spænder vidt og også omfatter ikke-teknologisk innovation, økoinnovation og social innovation?
15. Hvordan kan den industrielle deltagelse i EU's innovations- og forskningsprogrammer styrkes? Hvordan kan der ydes støtte til fælles teknologiinitiativer (som for eksempel dem, der er lanceret inden for det nuværende rammeprogram) eller andre former for "offentlig-private partnerskaber"? Hvilken rolle kan de europæiske teknologiplatforme spille?
16. Hvilke typer små og mellemstore virksomheder (smv'er) bør der ydes støtte til på EU-plan, hvordan kan det gøres, og hvordan kan dette supplere nationale og regionale ordninger? Hvilken type foranstaltninger kan der træffes for at gøre det klart lettere for smv'er at deltage i EU's forsknings- og innovationsprogrammer?
17. Hvordan skal åbne, lette og hurtige gennemførelsesmekanismer (der f.eks. bygger på nuværende FET-tiltag og CIP's markedsintroduktionsprojekter vedrørende økoinnovation) være udformet, for at der kan opnås en fleksibel udnyttelse og kommerialisering af nye idéer, især i smv'er?
18. Hvordan kan finansielle instrumenter på EU-plan (egenkapital- og gældsbase) udnyttes i mere vid udstrækning?
19. Kan der indføres nye tilgange til støtte af forskning og innovation, især gennem offentlige indkøb, herunder gennem regler om prækommercielle indkøb og/eller tillokkende priser?
20. Hvordan kan der i de for EU-finansiering gældende regler om intellektuel ejendomsret opnås den rette balance mellem konkurrenceaspekter og behovet for adgang til og udbredelse af videnskabelige resultater?

²² Se politikanbefalingerne, der for nylig er blevet offentliggjort af Udvalget om Det Europæiske Forskningsrum på http://ec.europa.eu/research/erab/pdf/erab-2nd-final-report_en.pdf

²³ Kommissionen vedtog den 27. januar 2011 en grønbog om modernisering af EU's politik for offentlige indkøb "Mod et mere effektivt europæisk marked for offentlige indkøb" (KOM(2011) 15), som skal danne baggrund for en høring om, hvorvidt de offentlige indkøbsregler bør ændres for at give mulighed for andre politikmålsætninger såsom fremme af innovation.

²⁴ Se f.eks. initiativet Small Business Innovation Research (<http://www.sbir.gov>)

4.4. Styrkelse af Europas videnskabsgrundlag og det europæiske forskningsrum

Europas videnskabsgrundlag er et af de mest produktive i verden, men det har ikke tilstrækkelige enklaver af eliter i verdensklasse, hvor der opnås banebrydende forskningsresultater, som er i stand til at fremkalde strukturel forandring.

Hovedansvaret for at opbygge et konkurrencedygtigt offentligt videnskabsgrundlag ligger hos medlemsstaterne. EU-støtten vil selvfølgelig kunne tilføre værdi, sådan som det er gjort tidligere gennem forskellige initiativer, der var med til at få opbygget det europæiske forskningsrum (ERA). Det er vigtigt at overveje, hvordan midler, der leveres gennem den fælles strategiske ramme, kan bruges til at gøre hurtigere fremskridt hen imod et egentligt samlet ERA.

Oprettelsen af Det Europæiske Forskningsråd var et stort skridt fremad og var med til at hæve eliten i Europas videnskabsgrundlag²⁵. En styrkelse af rådets rolle kan gå på både den vægt, som det har, og på de instrumenter, det anvender. Det er vigtigt at trække på de erfaringer, der er gjort i de regioner og lande, som ved at koncentrere deres midler og ved at kombinere projekttilskud og institutionelle støtteordninger har kunnet opbygge de mest fremragende offentlige forskningsinstitutioner i verden.

På lang sigt kan en elite i verdensklasse kun trives i et system, hvor alle forskere i hele EU kan få de midler, der skal til for at kunne udvikle sig til en elite og kunne konkurrere om de bedste stillinger. Det kræver, at medlemsstaterne fortsætter med ambitiøse moderniseringsplaner for deres offentlige forskningsgrundlag og opretholder den offentlige finansiering. EU-finansieringen, bl.a. gennem samhørighedspolitikfonden, kan bidrage til at få opbygget en elite, hvor og når det er relevant.

Et af de vigtige resultater inden for videreuddannelse og overførsel af viden er EU's Marie Curie-aktioner, som har sat skub i grænseoverskridende mobilitet og forskningssamarbejde for mange tusinde forskere. Marie Curie-aktionerne har også spillet en vigtig rolle med hensyn til at få udstyret næste generation af forskere med innovative færdigheder, især gennem udvekslinger mellem erhvervsliv og universiteter.

Gennem foranstaltninger under programmet for forskningsinfrastrukturer og udbygning af arbejdet i Det Europæiske Strategiforum for Forskningsinfrastrukturer (ESFRI) er der skabt et stærkt incitament til at planlægge, forberede og opbygge forskningsinfrastrukturer i stor skala og til at sikre adgang til eksisterende infrastrukturer. I den forbindelse er det vigtigt med en yderligere udvikling af elektroniske infrastrukturer for at skabe fjernadgang og virtuel adgang til forskningsfaciliteter og til videnskabelig information.

Tilgangen til internationalt samarbejde har udviklet sig betydeligt siden lanceringen af RP7. EU's finansieringsprogrammer er blandt de mest åbne i verden, men denne åbenhed bør være gensidig. Det drejer sig ikke blot om adgang til finansiering, men også om markedsadgang og beskyttelse af intellektuel ejendomsret. Med arbejdet i Det Strategiske Forum for Internationalt Samarbejde (SFIC) er den strategiske tilgang til internationalt samarbejde blevet styrket, og ligeledes komplementariteten mellem medlemsstaternes aktiviteter og

²⁵ Dette supplerer andre ordninger, som har til formål at hæve den videnskabelige elite, for eksempel FET-flagshipsinitiativet: <http://cordis.europa.eu/fp7/ict/programme/fet/flagship/>

Unionens aktiviteter. For kommende programmer skal der overvejes en mere differentieret tilgang, som tager hensyn til særprægene i forskellige typer af tredjelande, og som forsøger at finde den rette balance mellem målene om at styrke Europas konkurrenceevne og løse globale udfordringer.

Finansieringsforanstaltningerne for det europæiske forskningsrum (ERA) er i de senere år blevet suppleret med en række politikinitiativer, f.eks. de fem ERA-initiativer, der blev lanceret i kølvandet på ERA-grønbogen²⁶, eller aktioner, der kan skabe en større deltagelse af kvinder inden for videnskab. I Innovation i EU er der anført ambitioner om at få de nødvendige foranstaltninger på plads, så ERA kan være indført i 2014, herunder den herfor gældende lovgivning. Det må nøje overvejes, hvordan finansieringsforanstaltninger kan bidrage hertil, og hvordan de kan gøres mere effektive. Det kræver bedre koordinering, komplementaritet og synergi mellem foranstaltninger af finansiel og ikke-finansiel art.

Spørgsmål:

21. Hvordan kan Det Europæiske Forskningsråds rolle styrkes med hensyn til at støtte en elite i verdensklasse?
22. Hvordan kan støtten fra EU hjælpe medlemsstaterne med at få opbygget en elite?
23. Hvordan kan Marie Curie-aktioner komme til at spille en større rolle med hensyn til at fremme forskermobilitet og udvikle attraktive karriereforløb?
24. Hvilke tiltag kan der gøres på EU-plan for yderligere at styrke kvinders rolle inden for videnskab og innovation?
25. Hvordan kan forskningsinfrastrukturer (herunder e-infrastrukturer for hele EU) støttes på EU-plan?
26. Hvordan kan der ydes støtte til internationalt samarbejde med lande uden for EU, f.eks. hvad angår prioriterede områder af strategisk interesse, instrumenter, gensidighed (herunder aspekter vedrørende intellektuel ejendomsret) eller samarbejde med medlemsstater?
27. Hvilke centrale problemer og forhindringer for ERA bør EU's finansieringsinstrumenter forsøge at overvinde, og hvilke bør løses på anden måde (f.eks. gennem lovgivning)?

5. OFFENTLIG DEBAT OG YDERLIGERE TILTAG

Kommissionen mener, at de her rejste problemer og spørgsmål er de centrale aspekter, der skal overvejes i den videre udvikling af en fælles strategisk ramme for EU-finansiering af forskning og innovation og de hertil knyttede instrumenter.

Medlemsstaterne, Parlamentet og andre lande opfordres til at indlede en debat herom med de berørte parter. Til at fremme debatten om disse spørgsmål vil der være mange forskellige

²⁶ "Det europæiske forskningsrum: Nye perspektiver" (KOM(2007) 161).

medier til rådighed, blandt andet et netsted for den offentlige høring (<http://ec.europa.eu/research/innovation-union>).

Kommissionen beder organisationer, som ønsker at fremsætte bemærkninger i forbindelse med en offentlig høring, om at give Kommissionen og offentligheden i almindelighed oplysninger om, hvem de er, og hvad de repræsenterer. Hvis en organisation ikke ønsker at give disse oplysninger, er det Kommissionens erklærede politik at anføre indlægget som et individuelt indlæg. (Høringsstandarder, se KOM(2002) 704, og meddelelsen om opfølgning af ETI, se KOM(2007) 127 af 21.3.2007)

Høringen slutter den **20. maj 2011**. Den brede debat om denne grønbog vil blive suppleret med målrettede høringer om f.eks. ERA-rammen og EIT's strategiske innovationsdagsorden. Der vil også blive taget hensyn til resultaterne af den offentlige høring om fremtiden for CIP²⁷.

Den 10. juni 2011 vil der være et arrangement i forbindelse med afslutningen af den offentlige høring, hvor resultaterne kan drøftes med alle interessegrupper. Kommissionen har planer om at fremsætte formelle lovgivningsforslag til en fælles strategisk ramme for EU-finansiering af forskning og innovation inden udgangen af 2011. Disse forslag vil blive ledsaget af forudgående konsekvensanalyser, som giver de fakta, der ligger til grund for de foreslåede muligheder.

Kommissionen mener, at forskning og innovation er centrale for borgernes fremtid, og at det derfor er vigtigt, at de får en bedre forståelse heraf og deltager i debatten. Kommissionen vil derfor fortsætte med en bred kommunikationsstrategi, som skal ledsage denne offentlige høring og den efterfølgende interinstitutionelle debat og i sidste instans implementeringen af de næste EU-finansieringsprogrammer.

Ved brug af audiovisuelle og skrevne medier, tilrettelæggelse af offentlige arrangementer og udnyttelse af alle de muligheder, som de nye sociale medier giver, vil Kommissionen kunne vise den brede offentlighed, at EU-finansieringen også betyder noget for dem.

²⁷ Se nærmere på http://ec.europa.eu/cip/public_consultation/index_en.htm

FORSKNINGSUTVALGET
Universitetet i Bergen

Arkivkode:

Sak nr.:

FU-sak: 6/11

Møte: 09.03.10

SFF-III Utlysning

Forskningsrådet utlyste 2. mars midler til nye sentre for fremragende forskning for oppstart fra og med 2013. Omfanget av utlysningen er 155 mill kr pr år. Vitenskapelig kvalitet er det viktigste kriteriet for utvelgelse. Utlysningen er tilgjengelig på denne lenken :

http://www.forskningsradet.no/no/Utlysning/SFF/1253964978236?WT.mc_id=nyhetsbrev-ForskningsradetNorsk

Vedlagt følger :

- Information for applicants for the funding announcement for the establishment of Centres of Excellence (SFF III)
- Attachment 1 - Guidelines for completing the application form (in the eSøknad electronic submission system)
- Attachment 2: Application assessment criteria
- The Centres of Excellence Scheme (SFF) Requirements and Guidelines
- FAs rolle i SFF-prosessen 2011 –tidsplan mars – juni

Saken legges med dette frem for utvalget til orientering.

Information for applicants for the funding announcement for the establishment of Centres of Excellence (SFF III)

1. Introduction

This document, together with the call for proposals and the document “The Centres of Excellence Scheme (SFF) – Requirements and Guidelines” (Research Council of Norway, 28 February 2011), provides comprehensive information about the SFF scheme and sets out the requirements to be met by the applicants.

2. Background

Several subject-specific evaluations conducted in the late 1990s commented on the lack of long-term, stable funding for and strategic thinking in Norwegian research. These findings formed an important part of the foundation for efforts to promote increased quality in Norwegian research. The government white paper on research from 1998-1999, *Forskning ved et veiskille* (“Research at a crossroads”), called for the establishment of a Centres of Excellence (SFF) scheme, and the Research Council was asked to compile a report outlining the framework for such a scheme.¹ Following a dialogue with the Ministry of Education, Research and Church Affairs, the first funding announcement for the scheme was issued in 2001 with funding provided by the Fund for Research and Innovation (established in 1999). Thirteen centres were given SFF status at the end of 2002/beginning of 2003. A second funding announcement was issued in 2005, and eight new centres were established in 2007.

The government white paper “Climate for Research” (2008-2009) gives the SFF scheme a positive review and indicates that the scheme will be continued. As a follow-up to the white paper, the Research Council conducted an evaluation of the scheme as a funding instrument in 2010.² On the basis of this evaluation and the course indicated in the white paper, the Research Council of Norway decided to issue another funding announcement for the conferral of SFF status in 2011.

3. The SFF scheme

3.1 Objectives and main criteria

The SFF scheme is the Research Council’s foremost funding instrument for promoting quality in Norwegian research. Establishing centres with generous, long-term financing gives the institutions an opportunity to restructure their research community and develop new collaborative relationships to enhance their position on the international research front. Important secondary objectives of the scheme are to strengthen researcher recruitment and expand international cooperation.

¹ *Sentre for fremragende forskning. Utredning av en norsk ordning* (“Centres of Excellence: A report on a Norwegian scheme”), (Research Council of Norway, 2000).

² “Evaluation of Added Value and Financial Aspects”, (Research Council of Norway, 2010).

A high level of scientific merit in relation to international standards is the main criterion used to assess and prioritise the grant proposals. This criterion applies to the planned research activity as well as to the centre's key scientific staff.

The SFF scheme puts special emphasis on a long-term perspective. While ordinary grants are usually awarded for a three-year period, centres awarded SFF status may receive funding for up to 10 years. The "Requirements and Guidelines" document, which describes the SFF scheme, states explicitly that funding for the scheme is limited to a maximum of two consecutive five-year periods. A mid-term evaluation conducted roughly three and a half years after a centre's start-up serves as the basis for the Research Council's decision regarding whether to continue the individual centre for the remainder of the total ten-year period or to terminate the centre's activities after five years. It has also been stated explicitly (both in the description of the scheme and in numerous dialogue meetings with the centres and the leadership at the institutions) that from the time of termination of activity, be it at five or ten years, funding from the Research Council will cease and the centre will no longer be part of the SFI scheme. The current framework for the scheme is provided in the document "The Centres of Excellence Scheme (SFF) – Requirements and Guidelines" (Research Council of Norway, 28 February 2011).

3.2 Other main features of the scheme

SFF host institutions may be universities (including university hospitals), university colleges and independent research institutes that have the resources needed to fulfil the requirements set out for the SFF scheme. The centres are expected to contribute to the renewal of research and not merely continue the activities of an established centre, although no specific institution will be prevented from submitting a proposal in a new funding round.

Since the competition will be keen, and the design and assessment of the grant applications will tie up considerable resources in the research communities as well as at the Research Council, the host institutions are specifically requested to limit the number of applications submitted. If an institution submits more than one application, it should not rank them in order of priority.

Applicants should point out the value added inherent in organising the research activity in the form of a centre. When assessing a centre's plans, greater importance will be attached to the potential to conduct innovative, scientific activities than to the previous scholarly production of key scientific personnel.

As a general rule, the centres are to consist of research groups which, to the extent possible, are located at the same site and are affiliated with dynamic scientific networks. Under certain circumstances, virtual centres will also be allowed. The phrase "located at the same site" is understood to mean collaboration between research groups or individual researchers who work in the same building complex.

It is expected that a strong leadership will be established for the centres under the scheme, and that they will exercise a high degree of autonomy in relation to the host institution, both from a scientific and an organisational perspective.

The SFF scheme is based on the principle that the Research Council will provide funding from the Fund for Research and Innovation to cover the basic funding of the centres' expenses

related to personnel, operations, necessary equipment and administrative services. The host institution is expected to contribute its own funding to the centre. However, a flexible approach will be taken when the size and nature of the contribution are stipulated. The host institution's contribution may consist of infrastructure that it places at the disposal of the centre, allocations from its own budget or other resources that the host institution obtains from its own or external sources.

It is crucial that the planning of how SFF investments will be safeguarded in the long term begins as early as possible. The host institutions are therefore asked to describe in the grant application how they intend to accomplish this. Their explanation will be included in the material considered in the assessment process.

The tentative budget framework for an individual centre's grant application is an average of NOK 8-20 million per year. Applicants must incorporate salary and price increases into their funding plans, as the Research Council will not adjust the framework allocation for inflation during the funding period for the centre.

A funding announcement for the SFF scheme is planned to be issued every five years.

3.3 Special guidelines related to gender equality

To improve the gender balance under the SFF scheme, grant applications must include specific objectives related to gender equality perspectives, especially with a view to recruitment.

Research institutions are asked to give consideration to gender equality issues when planning and preparing their new SFF applications. In particular, the institutions are asked to encourage the research communities to nominate women as centre directors and senior researchers. When assessing grant applications, and assuming that all other factors related to scientific merit are equal, the Research Council will give priority in the assessment process to applications with female centre directors and to centres with a high percentage of women in leadership positions.

The institutions are asked to describe their gender equality objectives in their SFF applications and to provide target figures for the percentage of women among researchers and doctoral and post-doctoral research fellows at the centres. This description, along with the results achieved by the centres, will be a factor in the mid-term evaluation of the centres awarded status and funding as SFF centres.

4. Grant applications

The application process will be conducted in two stages. First, a prequalification round will be held. Thereafter a limited number of applicants will be invited to submit final applications with all the requisite information.

Applications for SFF centre status are to be submitted online via the eSøknad electronic submission system using the application type "Other institutional support". Please refer to the application guidelines and information provided in the eSøknad system. Applications will only be made accessible to individuals who have signed a declaration of confidentiality. Applications must satisfy the following requirements:

- Applications (including all attachments) must be submitted in English.
- The project description is not to exceed 15 pages, including the list of references (see Section 4.2).
- Funding plan: the centre's budget provided in the final application must be based on concrete, realistic assumptions.
- Partners: confirmation of the partners' scientific and financial participation in the centre must be attached to the final application.
- Research fellowships/positions: a list of the centre's staff members with the probable position categories and numbers must be attached to the final application. It is not necessary to provide personal data for staff other than the centre's director and other senior researchers.

4.1 The application form

Attachment 1 to this document provides additional information for completing the application form and requirements for applications for SFF status to supplement the guidelines integrated into the application form in the eSøknad system.

4.2 The project description

The project description is not to exceed 15 pages including the list of references. The standard page format is A4, with 2 cm margins and a 12-point font in Times New Roman. As a general rule, pages in excess of this will not be submitted for assessment.

The project description must include the following points:

Status: National and international state-of-the-art of the relevant technologies and research topics for the centre.

Research methodology: Describe the methodology and theories planned used, and explain why they are suitable for generating relevant knowledge in the field and promoting future value creation. Describe plans for publication in scientific peer-reviewed journals as well as plans for conferences and any patents.

Research tasks: Identify and describe the research questions that will be examined. Define key research tasks and research-related targets and explain their significance.

Researcher training and recruitment: Describe plans for researcher recruitment. If the host institution is a research institute, a university or university college with the right to confer doctoral degrees must be a partner in the centre. Specify the name(s) of the educational institution(s). Specify the number of doctoral degrees planned within which research areas. Specify the planned number of female PhD scholarships.

Value added created by establishment of the centre: Describe the value added generated by establishing an SFF centre in the field in question. Describe the research to be conducted, the research groups that will participate, the researcher training provided and the host institution (and the other partners, if any). Also describe any vision for the centre's role in the national research system (see Attachment 2 "Application assessment criteria").

Organisation: Describe how the cooperation at the centre will be organised and why this structure has been chosen. What is the role of each partner in the implementation of the centre's activities, and what type of knowledge/expertise will the partners contribute? Describe how the centre's activities will be managed and how the involvement of all partners will be ensured. In terms of location, decentralised solutions will be possible. If a decentralised model is chosen, applicants are required to describe interaction at the centre as well as plans for researcher exchange between the host institution and the partners.

International cooperation: Describe plans for international cooperation at the centre. Describe the international research cooperation efforts in which the centre will participate. How will such cooperation benefit the centre? Explain why the centre will be an attractive partner for cooperation with international research players.

Gender equality: Describe how gender equality considerations will be incorporated into the centre's activities as well as plans for increasing the recruitment of women. Provide a target figure for the percentage of female research fellows.

Phasing-out strategy: Describe how the institution intends to safeguard the SFF investment in the long term, including after the cessation of the Research Council's funding of the centre.

Progress plan with milestones: The plan should provide a timeline for and describe the main activities and milestones, including project deliverables associated with the given milestones.

Funding sources: State which funding sources other than the SFF grant from the Research Council will likely be used to finance the centre.

Ethical perspectives: Describe any ethical problems related to the research activity or the utilisation of the results produced by the centre. Please refer to the guidelines on research ethics drawn up by the national committees on research ethics and the Norwegian Act on Ethics and Integrity in Research.

Environmental impact: Describe whether and how the research conducted by the centre or the use of the results will have environmental impacts of significance (positive or negative).

5. Application assessment process

5.1 Assessment criteria

Scientific merit will be the main criterion used to assess the applications, both in the prequalification round and in the final application round. The assessment will be given in the form of a verbal description on a scale ranging from 1 to 7, in which the points correspond to the following result:

- 1: Poor
- 2: Weak
- 3: Fair
- 4: Good
- 5: Very good
- 6: Excellent
- 7: Exceptional

The overall assessment of scientific merit will be based on the following individual criteria, which are listed in relation to the relevant application type:

- Scientific merit
- The project manager and project group (centre director and steering group)
- Feasibility
- International cooperation
- National cooperation
- Value added generated by establishing the centre
- Dissemination and communication of results

In addition to scientific merit, the following factors will also be taken into account when assessing the grant applications:

- Relevance relative to the call for proposals
- Ethical perspectives
- Environmental impact (if relevant)
- Recruitment of women
- Gender balance in the project
- Internationalisation

Please see Attachment 2 for a detailed description of the individual criteria.

5.2 Procedure for assessing grant applications

Prequalification: Grant applications for both the prequalification and the final application round will be assessed by a virtual panel comprised of at least three international referees who together will prepare a joint statement. Applicants may propose the names of referees whom they consider to be qualified to assess the application (see the application form). The statement will be sent to the applicant, who may choose to comment on it. If comments are made, the referees will have the opportunity to revise their original statement.

Three international expert committees (natural science/technology, bioscience, and humanities/social science) consisting of four to five members will be appointed. The main task of these committees will be to select five to 10 applications which they believe should advance to the final round. The committees will base their decision on the application material, the statement of the referee panel and any comments by the applicant. The Executive Board of the Research Council is responsible for taking the final decision regarding which applicants will advance to the final round.

Final selection: The three international referees on the virtual panel will assess each application. (The virtual panel will preferably consist of the same referees as those used in the prequalification round.) A joint international scientific committee will be established which will be comprised of seven to 10 members chosen from the three expert committees used in the prequalification round. The joint international scientific committee will rank all of the applications that advanced to the final round on the basis of the final application, the statement of the referee panel, interviews with those nominated as centre directors and the committee's own assessment. The prioritised list of applications will be submitted to the Research Council for a final decision on the award of SFF funding and status. The final decision-making authority rests with the Executive Board.

6. Timeline for the enlargement of the SFF scheme

The following timeline has been set up for the enlargement of the SFF scheme:

Call for proposals	1 March 2011
Application deadline for the prequalification round	8 June 2011
Outcome of the prequalification round announced	November 2011
Application deadline for the final round	February 2012
Final decision on conferral of SFF status announced	September 2012
Start-up of the centres	From January 2013

Attachment 1 - Guidelines for completing the application form (in the eSøknad electronic submission system)

SFF applications are to be submitted to the Research Council using the eSøknad electronic submission service. Open the electronic application form by clicking on “Create new application” (or “Open existing application” if you have already created an application) on the call for proposals webpage at <http://www.forskningsradet.no>.

The application type used to apply for SFF funding and status is called “Other institutional support”. This type of application is relatively general, and some of the help texts on the application form require further explanation. The following guidelines are intended to explain and clarify the elements in the help texts on the application form of the application that are not adequately adapted to the SFF scheme. See the “Guidelines” on the application form.

The help texts that are not addressed below apply as described in the application form. The headings below indicate which item of the application form the explanations are associated with.

APPLICANT

Project Owner

Applications for SFF status must be submitted by the institution that will serve as the host institution for the centre and will be legally accountable for the project.

Project administrator

Enter the name of the individual authorised to represent and assume obligations (sign) on behalf of the institution. Please note that for SFF applications this should be the person in charge of the institution (rector, managing director etc.).

Project manager

Enter the name of the director of the centre, who must be one of the prominent researchers responsible for the centre attaining SFF status. Please refer to the “Requirements and Guidelines” regarding the rules for changing the centre’s director.

PROJECT INFO

Project title

Enter the name of the proposed SFF centre.

Primary and secondary objectives of the project

Specify the primary and secondary objectives as set out in the project description for the centre.

Project summary

Provide a brief summary of the project description.

FUNDING SCHEME

Supplementary info from applicant

Other relevant programmes/activities

In cases when it is deemed relevant, information may be provided in this box when the SFF

application is associated with other applications for funding from the Research Council or with activities already receiving funding from the Research Council.

PROGRESS PLAN

Main activities and milestones in the project period

Specify only the main activities and milestones based on the project description. The progress plan must cover the entire 10-year period, but should focus on the activities in the first five years. A more detailed progress plan should be included in the project description.

Dissemination of project results

The application for both the prequalification round and the final round is to include a brief description of how the results from the project will be disseminated.

BUDGET

Cost plan

The cost plan must correspond to the progress plan for the centre's scientific activities, as listed in the "progress plan" section of the application form and the project description, and must specify the overall cost of implementing the SFF project, not merely the expenses for which funding is being sought from the Research Council. The cost plan must specify payroll and indirect expenses, procurement of R&D services, equipment and other operating costs. The costs for the second five-year period must be totalled and entered in the column to the right of the first five-year period.

Cost codes

This section is used to indicate the sector in which expenses are incurred.

Funding plan

The funding plan provided in the final application round must be based on concrete, realistic assumptions, and must indicate how the SFF centre will be financed. This encompasses the applicant's own financing, international funding, other public funding, other private funding, and funding sought from the Research Council. Contributions from the partners to the project should be specified. The costs for the second five-year period must be totalled and entered in the column to the right of the first five-year period.

Person for whom a fellowship/position is being sought

For both the prequalification round and the final round, it is not necessary to specify the names of the candidates for fellowships. It is sufficient to provide the number of fellowships, types of fellowships and the fellowship period. Reflections on and objectives related to gender equality, including target figures for the percentage of women among the research fellows and researchers, should be provided in the project description or a separate attachment.

PARTNERS

Partners are those institutions or companies which, according to the project description, will contribute to the SFF project by performing R&D activities and/or by providing funding. A group comprised of a host institution and its partners is referred to as an SFF consortium and the partners are referred to as consortium participants. The application for prequalification must provide a realistic overview of the relevant consortium participants and their financial contributions, although binding confirmation from the participants is not required at this stage. For the final application, however, a binding written statement confirming participation of partners is required, and this may be included as a separate attachment to the application.

ATTACHMENTS

Project Description

The project description is to provide the basis for a scientific assessment of a proposed project in relation to the assessment criteria stipulated for the project. The project description must state the vision for the centre, describe the plans for the research to be conducted by the centre, describe the potential scientific contribution of the centre, explain how the centre will be organised and managed, and describe the value added inherent in organising the activities as an SFF centre. Project descriptions for both the prequalification round and the final round must not exceed 15 pages, including the list of references, using A4 format with 2 cm margins and 12-point font in Times New Roman. (See Section 4.2.)

CV with list of publications

Applications for both the prequalification round and the final round must include brief CVs, including a list of relevant publications from the past five years, for the centre's director and the other key researchers whose credentials will help to qualify the centre for SFF status. The CVs must not exceed a total of eight pages. No such documentation, transcripts, recommendations or invitations in connection with grants for research stays abroad are required for other personnel, including researchers and research fellows. Please refer to the "Template for CV with publication list for project manager and key researchers".

Expert referees

Applicants may propose the names of individuals qualified to serve as referees in the prequalification round only. Such proposals will not be considered in the final round.

Partners

Confirmation from the partners to the project must be attached to the final application.

Attachment 2: Application assessment criteria

The following criteria will be used as the basis for the assessment of applications in both the prequalification round and the final round.

Assessment criterion	Description
Scientific merit	<p>Scientific merit is a comprehensive criterion that gives an indication of essential, fundamental aspects of the research project. The scientific merit of a project will be assessed in relation to the following points:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Originality in the form of scientific innovation and/or the development of new knowledge. • Whether the research questions, hypotheses and objectives have been clearly and adequately specified. • The strength of the theoretical approach, operationalisation and use of scientific methods. • Documented knowledge about the research front. • The degree to which the scientific basis of the project is realistic. • The scientific scope in terms of a multi- and interdisciplinary approach, when relevant.
Project manager and project group	<p>The qualifications of the project manager and project group will be assessed in relation to the following points:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Project management. • Expertise and experience within the field of research. • Publication record. • Experience with national and international collaboration on projects. • Experience with supervision of students and junior researchers. • The degree to which the project manager and project group are part of a research environment that has the competence and resources needed to ensure the success of the project.

Feasibility	<p>The feasibility of the project will be assessed in relation to the following points:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Budget and resource parameters, including financing. • Plans for project implementation, including milestones and deliverables.
International cooperation	<p>International cooperation will be assessed in relation to the extent and quality of the international cooperation activities set out for the project.</p>
National cooperation	<p>National cooperation will be assessed in relation to the extent to which the project will make use of national research expertise and help to promote national network-building.</p>
Value added generated by establishment of the centre	<p>Value added generated by establishment of the centre will be assessed in relation to how the centre may contribute to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • research activity in the field • the participating research groups • researcher training in the field • the host institution and the other partners
Dissemination and communication of results	<p>Dissemination and communication of results will be assessed in relation to the following points:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Plans for scholarly publication, dissemination and other communication activities • Plans for popular science dissemination and communication activities vis-à-vis the general public as well as users of the project results, including planned use of channels and measures. • Plans for ensuring that important users (in industry, community life and public administration) are incorporated into/take part in dissemination activities for the project.
Relevance relative to the call for proposals	<p>The grant application will be assessed in relation to the guidelines and stipulations set out in the call for proposals.</p>
Ethical perspectives	<p>The Research Council emphasises the need for projects to maintain high ethical standards and not conflict in any way with the fundamental principles for ethics in research. More information on ethical perspectives may be found in the guidelines for ethics in research drawn up by the national committees for research ethics and in the Act on Ethics and</p>

	Integrity in Research.
Environmental impact	The Research Council attaches importance to whether research projects give adequate consideration to any potential impacts (positive or negative) on the natural environment (external environment), when this is relevant. This applies both to the performance of the projects and to the utilisation of the results.
Recruitment of women	The Research Council considers it important for projects to promote increased recruitment of women to higher academic positions and within the MST subject areas (mathematics, science and technology)
Gender balance in the project	The Research Council works actively to enhance the gender balance in the Norwegian research sector. Each project can play a role in this by seeking to ensure gender balance in the composition of the project group.
Internationalisation	In this context, internationalisation refers to the extent to which the project serves to promote the internationalisation of Norwegian research, by such means as: <ul style="list-style-type: none">• International networks.• International mobility.• Measures that enhance Norway's attractiveness as a host country for research activities.

THE CENTRES OF EXCELLENCE SCHEME (SFF) REQUIREMENTS AND GUIDELINES¹

1 Purpose of this document

- 1.1 This document specifies the requirements and guidelines underlying the Norwegian Centres of Excellence scheme, hereafter also referred to as “SFF”, “the SFF scheme”, “Centre of Excellence”, “Centres of Excellence”, “centre”, “centres” or “the centres”.
- 1.2 This document forms the basis for the contract to be entered into between the Research Council of Norway and the individual host institutions for the centres, cf. the definition in Section 2.3, once SFF status and funding have been granted.
- 1.3 When assessing applications for SFF status and funding and when entering into contracts to establish the centres, the Research Council of Norway will attach importance to compliance with the requirements and guidelines laid down in this document.

2 General information about the SFF scheme

- 2.1 The Centres of Excellence (SFF) scheme is a national scheme under the auspices of the Research Council of Norway. The Research Council of Norway provides the basic funding for the scheme with allocations from the annual yield of the Fund for Research and Innovation.
- 2.2 The objective of the SFF scheme is to establish time-limited research centres that conduct targeted, focused, long-term research of high international calibre and where researcher training is an integral component. Scientific merit is the main criterion used in the selection of the centres.
- 2.3 A Centre of Excellence is a time-limited research centre affiliated with a research institution that is responsible for the centre’s activities, hereafter known as the “host institution”. SFF host institutions may be universities (including university hospitals), university colleges or independent research institutes that have the resources needed to fulfil the requirements set out for the SFF scheme. The host institution must serve as the formal applicant for SFF status and funding, act as the Project Owner in any contract signed with the Research Council of Norway regarding the centre, cf. Section 1.2, and bear the practical, scientific and financial responsibility for the establishment, operation and closing down of the centre. The agreement entitles the host institution to designate the centre as a Centre of Excellence and to use the Research Council’s SFF logo.

¹ Revised February 2011. Applies to the SFF centres established after the 2011 call for proposals under the SFF scheme (SFF-III).

- 2.4 The host institution for a centre may cooperate with one or more research institutions, organisations or enterprises on the establishment, operation and financing of the centre. These participants are referred to as “partners”. Moreover, the centre may have subcontractors that provide it with services. Even though a host institution cooperates with other players on the establishment and operation of a centre, the fact remains that it is the host institution which serves as the formal applicant vis-à-vis the Research Council of Norway with regard to SFF status and funding, is party to any contract signed with the Research Council of Norway, and bears the practical, scientific and financial responsibility for the establishment, operation and closing down of the centre, cf. Section 2.3.

3 SFF consortium

- 3.1 A group consisting of the host institution for a centre and one or more partners, cf. Section 2.4, is referred to as a “SFF consortium” and the partners are referred to as “consortium participants”. Consortium participants must contribute by performing R&D activities and/or by providing financing in accordance with the funding plan for the centre, cf. Section 11.1, with a view to achieving the results outlined in the project description, cf. Section 4. To ensure sufficient flexibility, the SFF scheme will allow changes in the composition of the partners in a SFF consortium over time in accordance with the rules set out in the provisions of the consortium agreement, cf. Sections 3.2 and 11.5.
- 3.2 The host institution is responsible for ensuring that a consortium agreement is drawn up between the participants in the SFF consortium. The consortium agreement is to regulate the organisation and implementation of cooperation within the consortium, and stipulate the reciprocal rights and obligations of the participants. The consortium agreement must include, among other things, provisions specifying the participants’ obligations to contribute resources in accordance with the centre’s funding plan, cf. Section 11.2; rules regarding the opportunity to join and withdraw from the SFF consortium, cf. Section 11.5; rules related to employer’s liability, cf. Section 9.1; and provisions on the right of ownership, right of use, licensing, publication of project results and confidentiality, cf. Section 13.
- 3.3 The host institution is responsible for ensuring that the consortium agreement is in keeping with the principles set forth in this document and the General Terms of Contract issued by the Research Council of Norway. A provision establishing this must be included in the consortium agreement. Knowledge on the part of the Research Council of a consortium agreement in no way implies its approval of any deviations from the principles in this document or from the Research Council’s General Terms of Contract. The consortium agreement must be submitted to the Research Council for informational purposes and is to be attached to any contract on the establishment and operation of the centre entered into between the Research Council and the host institution, cf. Section 1.2.

4 Project description, etc.

The Centre of Excellence is established for the purpose of performing the activities presented in the project description pursuant to the contract between the Research Council of Norway and the host institution, cf. Section 1.2. The project description governs the centre's activities and must specify the primary objective, secondary objectives and progress plan for the research activities described in the SFF application, and must cover the entire first five-year period and the potential subsequent five-year period of the centre's activity, cf. Section 14.1. Further, there must be a dissemination plan that describes the centre's dissemination measures in accordance with Section 8.1 of the Research Council's General Terms of Contract. The project description and dissemination plan must be attached to any contract on the establishment, operation and closing down of the centre entered into between the Research Council of Norway and the host institution, cf. Section 1.2.

5 Funding announcement and grant applications

The Research Council of Norway will issue guidelines for funding announcements, application processing and the criteria for application assessment. Applications are to be submitted by the host institution for the individual centre. The Executive Board of the Research Council of Norway, or a party authorised by the Executive Board, will take the final decision regarding selection of the centres.

6 Organisation

- 6.1 The SFF scheme is based on a model in which the centre is to be a part of the host institution's organisation. The centre must be organised to achieve the objectives specified in the project description in an effective manner, have a form of organisation and governance that is well adapted to the host institution's organisation, and establish routines that ensure good interaction with partners in the SFF consortium, if any, cf. Section 3.1.
- 6.2 The interests of the centre relative to those of the host institution and any consortium participants must be adequately safeguarded; among other things, the centre must have strong top-level management with a high degree of scientific and administrative autonomy within the parameters of the project description, the cost and funding plan as well as the centre's staffing framework. The centre is to have a satisfactory administrative support system.
- 6.3 In the event a centre is awarded SFF status and funding, the host institution must prepare a report describing how the requirements and guidelines in this section are being addressed.

7 Location

- 7.1 As a general rule, the centre is to consist of research groups located at the same site. The phrase "located at the same site" is understood to refer to collaboration between research groups or individual researchers who work in the same building complex.

- 7.2 The SFF scheme also allows the establishment of “virtual” centres. A virtual centre is based on collaboration between research groups which are not located at the same site, but are a greater or lesser physical distance apart, and which have effective communication systems and systems for exchanging personnel between the various segments of the virtual centre. Virtual centres are required to have a common administration and a single research plan in keeping with the project description.
- 7.3 All centres, both those located at the same site and virtual centres, are required to maintain close contacts with leading national and international research groups.
- 7.4 In the event a centre is awarded SFF status and funding, the host institution must prepare a report describing how the requirements and guidelines in this section are being addressed.

8 Governance and administration

- 8.1 The centre may be governed by the host institution’s governing bodies or have its own board. If the centre involves several partners and is organised as a SFF consortium, cf. Section 3.1, the centre must have its own board. In cases where staff members from several faculties at a single university or university college are affiliated with the centre, the centre should also have its own board. The board of the centre is to consist of representatives of the consortium participants, pursuant to the provisions of the consortium agreement, cf. Section 3.2.
- 8.2 The board’s main responsibility is to ensure that the intentions and plans underlying the contract for the establishment of the centre are fulfilled, cf. Section 1.2, and in particular that the activities described in the project description are performed within the stipulated budget and time frameworks. The board is to ensure that cooperation proceeds smoothly between the centre, the host institution and the partners in the SFF consortium, if any, cf. Section 6.1, and in particular must ensure that the host institution, through its representation on the centre’s board and through the centre’s administration, can influence factors of importance to cooperation between the centre and the host institution.
- 8.3 The centre is to be headed by a director. The centre director is to serve as project manager pursuant to the contract between the Research Council of Norway and the host institution, cf. Section 1.2. The centre director must be one of the prominent researchers responsible for the centre attaining SFF status and the prestige associated with it. The director is to have considerable independence in relation to scientific contexts as well as on questions involving the recruitment of staff to the centre. The director and members of the management group, if any, will be appointed by the host institution in consultation with the other participants in the SFF consortium, if any.
- 8.4 The host institution is responsible for ensuring that clear guidelines regarding responsibility and authority are established for the centre’s activities, including the board’s powers of authority, rules for representation on the board and a description of the director’s powers of authority.

- 8.5 In the event a centre is awarded SFF status and funding, the host institution must prepare a report describing how the requirements and guidelines in this section are being addressed.

9 Staffing and responsibility for human resources

- 9.1 The centre is to be developed around researchers who have already demonstrated the potential for a high level of scientific achievement. When assessing the centre's plans, more importance will be attached to the potential to conduct innovative, scientific activities than to the previous scholarly production of key scientific personnel. It should be possible to work at a centre part-time, and staff members should be allowed to perform some of their previous duties at the collaborating institutions and enterprises, e.g. teaching, commissioned research and other ordinary activities. The host institution and the other participants in the SFF consortium, if any, are to decide among themselves how to handle the employer's responsibility for staff at the centre, cf. Section 3.2.
- 9.2 An important part of the centre's activities will be to provide researcher training in its field. Recruitment should include master's and doctoral students as well as post-doctoral research fellows. If the host institution is not authorised to confer master's and doctoral degrees itself, it must have a collaboration agreement with institutions that can.
- 9.3 When recruiting personnel, the centre is required to incorporate gender equality perspectives and actively strive to attract outstanding national and international researchers. In particular, the centre is to facilitate the exchange of staff members between consortium participants, if any, and international partners.
- 9.4 In the event a centre is awarded SFF status and funding, the host institution must prepare a report describing how the requirements and guidelines in this section are being addressed.

10 Distribution of responsibility between the Research Council of Norway and the host institution

- 10.1 The Research Council of Norway is responsible for providing basic funding for the SFF scheme, supervising the selection of the centres, drawing up uniform contracts for the centres, following up the centres on an ongoing basis in accordance with Research Council practice, performing evaluations and taking decisions on whether to extend a contract for a second five-year period.
- 10.2 The host institution is the party to the contract with the Research Council of Norway and bears the practical, scientific and financial responsibility for establishing, implementing and closing down the activities of the centre pursuant to the contract between the Research Council and the host institution, cf. Sections 1.2 and 2.3. The host institution is responsible for drawing up plans to safeguard the SFF investment in the long term, including after the cessation of the Research Council's funding of the centre. The host institution will usually be the largest supplier of scientific staff to the centre,

and is expected to provide administrative support, appropriate premises and other infrastructure for the centre.

11 Financing

- 11.1 In its application for SFF status and funding, the host institution must submit, in addition to a project description, cf. Section 4, a cost and funding plan for the centre's first five-year period and potential subsequent five-year period, cf. Section 14.1. If funding is granted, these plans will form the basis for the contract on the establishment and operation of the centre between the Research Council and the host institution, cf. Section 1.2, and must be attached to that contract.
- 11.2 The funding plan is to be based on the principle that the Research Council of Norway in conjunction with the host institution, or with a SFF consortium consisting of the host institution and its partners, will jointly provide the resources required to perform the centre's activities, cf. Section 3.1. When selecting the centres, the Research Council will take into account the ability of the host institution and any consortium participants to contribute their own resources to the centre and will attach importance to the type of contribution they can provide. The Research Council requires that letters of intent from the planned SFF consortium participants regarding their participation in the financing of the centre during the first five-year period are attached to the final application for SFF status and funding.
- 11.3 Contributions may be provided in the form of own financing, staff placed at the disposal of the centre and/or essential infrastructure. The Research Council of Norway requires that the host institution and any consortium participants cover expenses for the premises, electricity, heating and other infrastructure for the centre, and that a reasonable amount of scientific equipment be placed at the disposal of the centre. Research funding that promotes the centre's activities, e.g. EU funding, project or strategic grants from the Research Council or other sources, may be counted toward the required contribution.
- 11.4 Upon signing the contract with the host institution, the Research Council of Norway will specify its grant to the centre for the first year of operations as well as the date on which the disbursement of funds will be effected. At the same time, the Research Council of Norway will issue a pledge for each year of the first five-year period, cf. Section 14.1. The overall budgetary framework for the first five-year period must be broken down by individual years so that the centre's activities may achieve the desired profile in accordance with the plans set forth in the project description. The Research Council reserves the right to adjust the annual pledges based on the centre's progress report, cf. Section 12.3, and any adjustments in a centre's funding plan and project description as a result of changes in research focus or the funding base. Pledges for a potential final five-year period will be made subsequent to any decision to extend the centre's period of operation, cf. Section 14.1. Allocations from the Research Council of Norway may be transferred from one year to the next.
- 11.5 The SFF scheme will allow changes in the composition of the partners in a SFF consortium over time in accordance with the rules set out in the provisions of the consortium agreement, cf. Section 3.1. Withdrawal from a consortium requires at least six

months' notice. If the withdrawal of a consortium participant leads to a reduction in funding and loss of essential expertise, the centre's board must attempt to secure the resources needed to achieve the objectives stated in the project description. If the changes in the consortium mean that key conditions for the establishment of the centre are no longer met or have been altered significantly, the Research Council is entitled to terminate the contract with the host institution, cf. Section 14.3.

12 Scientific and administrative follow-up

- 12.1 The host institution must submit a progress report using the eRapport electronic reporting system of the Research Council of Norway by no later than 1 March of each year. The report must contain detailed information on scientific, financial and administrative factors as input for the Research Council's annual report to the ministries for the previous year.
- 12.2 The host institution must submit an annual report for the previous year to the Research Council of Norway by no later than 1 April of each year. The report must contain a description of the centre's scientific activities, a profit and loss account with notes and an auditor's report prepared by the host institution's auditor. Centres whose host institutions are audited by the Office of the Auditor General are exempt from submitting an auditor's report.
- 12.3 In consultation with the host institution, the Research Council of Norway will organise "site visits" of the centre at appropriate intervals. Based on the annual reports, the Research Council will perform a review of the progress made in the preceding year and the plans for the future. Representatives of the host institution and other SFF consortium participants, if any, the centre's board, the centre's management and the Research Council of Norway must be present. The Research Council may also invite Norwegian or international experts to participate in the meeting and comment on the progress and the plans.
- 12.4 About 3 ½ years after the centres are established, a midterm evaluation of each centre is to be conducted under the auspices of the Research Council of Norway. The evaluation will be conducted using a common process for all the centres and on the basis of a mandate decided by the Research Council's governing bodies. The evaluation is to assess the scientific results achieved by the centres relative to the original project description. Further, the evaluation is to assess the plans for the centres' scientific activities in the potential final five-year period. In addition, the Research Council of Norway will evaluate the administrative framework at each centre. The Research Council will draw up the mandate for the evaluation, which will primarily be based on the same principles and aspects for evaluation as those used in the previous midterm evaluations of the individual centres.²
- 12.5 The midterm evaluation will form the basis for the decision regarding whether to continue the individual centre for the remainder of the total 10-year period or to terminate the centre's SFF funding and status after five years, cf. Section 14.1. The Executive

² "Midterm evaluation of eight Centres of Excellence (SFF-II) – Terms of reference". 26 May 2010. Approved by the Research Board of the Division for Science, 17 June 2010.

Board of the Research Council of Norway, or a party authorised by the Executive Board, will take the final decision on the matter.

13 Right of ownership, right of use, licensing, publication of project results and confidentiality

The SFF scheme is regulated by the Research Council of Norway's General Terms of Contract regarding the right of ownership, right of use, licensing, publication of project results and confidentiality. If the centre is organised as a SFF consortium, cf. Section 3.1, the consortium agreement must contain provisions that govern these areas pursuant to the General Terms of Contract.

14 The centres' period of operation – cessation of SFF funding from the Research Council

- 14.1 Research Council funding for each centre is provided for a period of up to 10 years from the start-up date. A midterm evaluation of each centre will be conducted under the auspices of the Research Council approximately 3 ½ years after start-up, cf. Section 12.5. If the evaluation has a negative outcome, the centre's funding will be discontinued five years after the start-up date. If the evaluation is positive, the centre's period of operation will be extended to 10 years. Once SFF funding from the Research Council has ceased, be it after five or 10 years, the centre will no longer be part of the Centres of Excellence (SFF) scheme.
- 14.2 The Research Council of Norway will establish criteria for the evaluation and the decisions that will form the basis of the termination or extension of the centres after five years, cf. Section 12.5. The host institution must pay special attention to personnel-related factors when closing down a centre. In particular, upon cessation of activity, a host institution must ensure that master's and doctoral students have the opportunity to pursue and complete their study programmes on schedule.
- 14.3 The host institution must ensure that plans are drawn up to effectively utilise the expertise and value added generated by the research activity under the SFF scheme in the long term.
- 14.4 Should a situation arise due to research-related, financial or other reasons which materially alters the assumptions underlying the establishment of a centre or means that a centre can generally no longer be operated on the basis of the principles described in this document, the Research Council of Norway is entitled to terminate the contract with the host institution pursuant to the provisions in the Research Council's General Terms of Contract, including the withdrawal of funding and SFF status.

FAs rolle i SFF-prosessen 2011 – tidsplan mars – juni:

Uke 12 (fredag 25.mars): Frist for innsending av **første søknadsutkast** (med forskningsplan, kjerneteam og ledelse) til FA. Innsending må skje **via fakultetene**.

Uke 14 (5.-7.april): Mulighet for møter med **ekstern konsulent**.

Uke 19 (onsdag 11.mai): Frist for innsending av **prosjektskisse og foreløpig budsjett** til FA. **Signerte fullmakter** fra institutt, fakultet og eventuelle eksterne samarbeidspartnere må foreligge. Mal for slike fullmakter vil bli utarbeidet ved FA.

Uke 22 (onsdag 1.juni): Frist for **innlevering av komplett søknad** med endelig budsjett til FA.

Uke 23 (onsdag 8.juni): Søknadsfrist onsdag 8.juni kl. 13.

Tidsplanen gjelder søknader koordinert ved UiB. For søknader som koordineres ved andre institusjoner med UiB som partner: FA vil kunne bistå i søknadsprosessen, men dette vil avhenge av rådgivningskapasitet, fakultetenes prioriteringer og av UiBs rolle i søknaden.

Budsjettering - SFF

Budsjettmal vil bli utarbeidet ved Økonomiavdelingen.

Prosjekteier (institutt, fakultet eller senter) er ansvarlig for å kostnadsbudsjettere i forhold til forventet aktivitet i senteret.

SFF-prosessen 2011 – kontaktpersoner ved FA

MOF: Sumathi Subramaniam-Håvik

Telefon: 55 58 49 59

E-post: Sumathi.Subramaniam@adm.uib.no

MN: Anja Hegen

Telefon: 55 58 20 12

E-post: Anja.Hegen@adm.uib.no

SV, HF, Juridisk fakultet, psykologisk fakultet: Anne Marie Haga

Telefon: 55 58 38 65

E-post: Anne.Haga@adm.uib.no

Marin forskning: Emmanuel Babatunde

Telefon: 55 58 97 37

E-post: Emmanuel.Babatunde@adm.uib.no

Arkivkode:

Sak nr.:

FU-sak: 7/11

Møte: 09.03.11

Innspill til UHRs høring om forslag til veiledende retningslinjer for ph.d.-graden

1 Bakgrunn

UiB er bedt om å komme med innspill til UHRs forslag til revidert veiledende retningslinje for ph.d.-graden. UHRs veiledende retningslinjer har tradisjonelt vært sterkt retningsgivende for institusjonenes egne regler for forskerutdanningene. Dette er ønskelig, ettersom det ikke bør være for store avvik mellom institusjonene som tilder graden. UHRs retningslinje er som det ligger i dens navn veiledende og altså ingen forskrift. De doktorgradsgivende institusjonene er dermed ikke pålagt å følge de samme prosedyrene for ph.d.-utdanningen i egen forskrift/reglement for ph.d.-graden. UHRs retningslinje fungerer som en harmoniserende faktor i norsk ph.d.-utdanning, men pålegger ikke institusjonene å følge retningslinjen til punkt og prikke. UHR skriver også i sitt brev til medlemsinstitusjonene at Forskningsutvalget i UHR har en ambisjon om at de veiledende retningslinjene skal danne grunnlaget for utforming av ph.d.-forskrifter ved alle de gradsgivende institusjonene. UHR ser for seg at retningslinjene angir *minstekravene i ph.d.-utdanningen*. Det er derfor viktig at de gradstildelende institusjonene slutter seg til det felles sett av normer som er nedfelt i retningslinjene. Ut over dette forventes institusjonene å tilpasse ph.d.-utdanningen etter egne institusjonsoppgaver og profil.

2 Viktigste endringer fra tidligere UHR-retningslinje

Det reviderte forslaget er i store trekk en mer fleksibel retningslinje enn den forrige utgaven i forhold til at den presiserer dokumentet status som veiledende og dermed ikke angir konkret hvilke organer ved institusjonene som skal løse de ulike oppgavene. Ei heller spesifiserer retningslinjen hvordan en del av paragrafene skal eller kan gjennomføres konkret ved institusjonene. Dette overlates til institusjonene selv å ta inn i egne forskrifter og reglement for forskerutdanningen. Retningslinjen bygger dermed på alle doktorgradsgivende institusjoners ulike ph.d.-utdanninger og retningslinjen skal kunne være veiledende både for høyskoler med doktorgradsprogram og universiteter med forskerutdanning i alle fagmiljø. Retningslinjen forholder seg også i stor grad kun til ph.d.-utdanningen og ikke de ulike finansielle forholdene som ligger som rammeverk til forskerutdanningen, konkretisert i stipendiatstillinger, ekstern finansiering av forskning og lignende finansielle strukturer.

- Det reviderte forslaget viser til andre bestemmelser som regulerer forhold knyttet til ph.d.-graden.

- Virkeområdet til den veiledende retningslinjen foreslås å omfatte også fellesgrader og cotutelle avtaler.
- Retningslinjen gir større fleksibilitet til institusjonene i organisering av forskerutdanning (program, forskerskoler, delegering av myndighet).
- Forhold knyttet til immateriellrettslige avtaler er tatt inn i retningslinjen.
- Presiseringer i forhold til opptaksperioden og evt. utløp av periode med opphør av rettigheter og plikter er tatt inn.
- Det foreslås strengere krav til hvem som oppnevnes som hovedveileder, med krav om tidligere erfaring som hovedveileder.
- Tydeliggjøring av tvungen avslutning som konsekvens i forbindelse med brudd på kontrakt, etiske retningslinjer og fusks iht. UHL § 4.7. Dette er i tråd med tjenstemannsloven og går ikke på tvers av den.
- Opplæringsdelen knyttes til Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk i forhold til forventet læringsutbytte.
- Karriereveiledning for karrierer innenfor og utenfor academia påpekes som et ansvar for doktorgradsinstitusjonene.
- Presisering av hvilke arbeid som ikke godtas som innlevering for avhandling er presisert (levert ved annet lærested tidligere, publiseringsdato eldre enn 5 år før opptak).
- Meldeplikt om arbeidsresultater m/potensial for næringsmessig utnyttelse er inkludert
- Bedømmelse av avhandling: presisering av omarbeiding av innlevert avhandling slik at kandidaten kan få anledning til mindre omarbeiding før endelig innstilling forelegges. Dette er ikke en underkjenning, kandidaten får maks 6 måneder til omarbeiding. Større omarbeidinger som innebærer dyptgripende endringer vedrørende teori, hypoteser, material eller metode skal ikke anbefales mindre omarbeiding, men underkjennes.
- Offentliggjøring og kreditering av avhandling, adresseringer i publikasjoner er presisert.
- Retningslinjen foreslår en åpning for egen bedømmelseskomité for prøveforelesning. Det presiseres at prøveforelesning skal være en prøve i kandidatens evne til å tilegne seg kunnskaper utover avhandlingens tema og evnen til å formidle disse i en forelesningssituasjon.
- Institusjonen skal utstede vedlegg til doktorgradsdiplomet iht. retningslinjer for diploma supplement.
- Ved inngåelse av fellesgradssamarbeid og cotutelle avtaler kan det gjøres unntak fra retningslinjene.

UHR har i tillegg til utkast til ny retningslinje utarbeidet egne kommentarer til egen foreslått retningslinje og da spesielt i forhold til opptak og tilsetting, opplæringsdelen, medforfatterskap og omarbeiding av innlevert avhandling.

3 Fakultetenes innspill

Fakultetene ble bedt om å komme med innspill til UHRs forslag til veiledende retningslinje og som varslet i brev til fakultetene vil UHRs veiledende retningslinje være et viktig dokument for planlagt revisjon av UiBs ph.d.-reglement. Fakultetenes innspill i så måte er verdifulle

både som innspill til UHRs retningslinje og til en fremtidig revisjon av UiBs ph.d.-reglement (forskrift).

Følgende hovedpunkter er felles i fakultetenes innspill:

3.1 Opptak

Som grunnlag for opptak står det i UHRs forslag at søkeren normalt må ha en femårig mastergrad. Flere fakultet har påpekt at det er viktig at dette inkluderer profesjonsfagene og at en formulering som *"femårig mastergrad eller tilsvarende utdanninger på nivå med femårig mastergrad"* vil kunne inkludere de fag med profesjonsutdanninger.

3.2 Forholdet mellom opptak og tilsetting

Retningslinjen spesifiserer hvilke forhold som bør ligge til grunn for opptak til forskerutdanning; som prosjektbeskrivelse, tilstrekkelig finansiering m.m. Det er dermed ikke ulike opptaksmåter eller prosedyrer som ligger til grunn for retningslinjens utforming, men retningslinjer for opptak uavhengig av hvilke finansieringsformer som legges til grunn for opptak. Hvordan institusjonene velger å organisere dette mht tilsetting med åpen eller spesifisert utlysning er opp til institusjonene selv å bestemme. UHR har i sine utfyllende kommentarer til retningslinjene påpekt forholdet mellom tilsetting og opptak som skjer i tottrinnsprosesser og peker til KDs forskrift om stipendiatstillinger som presiserer opptak til doktorgradsprogram som en forutsetning for tilsetting i stipendiatstilling. Kommentarene fra UHR kan misforstås som om retningslinjen ikke dekker alle former for opptak til forskerutdanningen, noe den er ment å gjøre. Opptakskravene til forskerutdanningen er uavhengig av hvilken type finansiering som legges til grunn for opptaket og hvorvidt det er åpen utlysning eller spesifisert utlysning til et prosjekt. Opptakskravene er de samme. Prosedyrene, fremgangsmåten for samkjøring av tilsetting og opptak kan derimot være ulike avhengig av finansieringsgrunnlag, være seg et kvotestipend, universitetsstipendiat eller NFR-finansierte stipend. UHR understreker dermed i sine utfyllende kommentarer hvilke anbefalinger de har gitt tidligere mht koordinering av tilsetting og opptak i forbindelse med kandidater som tilsettes ved annen institusjon enn den gradsgivende.

De innspill fakultetene har gitt i denne sammenheng påpeker viktigheten av å være bevisst forholdet mellom tilsetting og opptak, ettersom en del av de krav som stilles til opptak også stilles krav om ved tilsetting. Dette blir aktuelt i forbindelse med krav om at prosjektbeskrivelse skal utarbeides i samarbeid med hovedveileder. En kategorisk *"skal-regel"* støttes derfor ikke av fakultetene. Ettersom retningslinjen er veiledende ville et *"bør"* ha passet bedre og dermed kunne overlates til institusjonen selv å bestemme gode prosedyrer for opptak i forhold til tilsetting og opptak i én prosess eller i en todelt prosess hvor det er mer naturlig at veileder kommer inn etter en tilsetting. Spesielt aktuelt er dette ved åpne utlysninger og i tilfeller hvor kandidatene er tilsatt ved ekstern institusjon.

3.3 Opptaksperiode

Oppstartsdato bør spesifiseres tydeligere. *"Oppstart av forskningsprosjekt"* som startdato er for utydelig hva som legges i det og en bedre formulering ville vært: *"oppstart av doktorgradsfinansieringen"*.

UHRs forslag til revidert retningslinje har tatt inn et punkt om tidsbegrensning i forhold til hvor sent en kan tas opp til forskerutdanning i forhold til ferdigstillelse av et forskningsprosjekt. *"Dersom det gjenstår mindre enn ett (1) års fulltidsarbeid med forskningsprosjekt ved søknadstidspunkt, skal søkeren avvises"*. Det medisinsk-odontologiske fakultet påpeker i sitt innspill at en slik regel blir vanskelig å praktisere opptak av kandidater som går i turnus, har forskerlinjebakgrunn eller lignende, da de kan være nærmere avsluttet grad enn ett år når de søker om opptak i programmet. Fakultetet mener derfor det er viktig at en eventuell regel om tid mellom opptak og innlevering må formuleres slik at disse hensyn ivaretas.

3.4 Veiledning og hovedveileder

UiB har i sin handlingsplan for forskerutdanning vedtatt at alle kandidater skal som hovedregel tilby alle ph.d.-kandidater minst to veiledere. Fakultetene har spilt inn i forhold til UHRs forslag om krav om to veiledere at en ikke ønsker å ha dette som et krav, men et tilbud. Det er viktig å kunne ivareta små fagmiljø hvor en ikke har mange spesialiserte forskere innen et felt å opprettholde et slikt krav, da det ville kunne skape hindringer for å bygge opp små fagmiljøer. Kravet om at veileder skal være aktiv forsker støttes derimot av fakultetene. UHRs regel om at det skal være to veiledere bør omformuleres til *"bør i hovedregel være to veiledere"* eller *"bør ha to veiledere"*.

Krav til hovedveileder synes også å være for strengt i følge fakultetenes innspill. *"For å være hovedveileder kreves tidligere erfaring som veileder av ph.d.-kandidater"* oppfattes av fakultetene som for strengt krav. Fakultetene ser hensiktsmessigheten av å ha erfarne veiledere som hovedveiledere og at det satses på veilederopplæring og at veiledere er aktive forskere. Tidligere erfaring som veileder er viktig, men bør ikke presenteres som et absolutt krav. Erfaring fra veiledning av mastergradskandidater er også av verdi og et krav om at det skal være veiledning på ph.d.-nivå tenger heller ikke være absolutt. Denne regelen bør legges frem som et bør-krav og kan formuleres som: *"For å være hovedveileder bør en ha tidligere erfaring med veiledning av kandidater på master- og/eller ph.d.-nivå."*

3.5 Tvungen avslutning

Flere av fakultetene har understreket at det er positivt med tydeligere retningslinjer knyttet til tvungen avslutning. Dette er en regel som bør brukes i sjeldne tilfeller, og dermed er det godt at det er blitt mer tydeliggjort i hvilke tilfeller en kan anvende en slik utgang av forskerutdanningen. Paragrafen kunne vært tydeligere formulert i forhold til hvilke regler som gjelder hvilke kandidater i forhold til finansieringen som ligger til grunn for kandidatens forskerutdanningsløp. Noen kandidater er eksternt tilsatt og andre er tilsatt ved doktorgradsgivende institusjon. Tilsetting og opptak henger sammen og det samme gjør doktorgradskandidatstatusen og status som tilsatt. En tvungen avslutning vil innebære en innretning også i forhold til andre bestemmelser som tjenestemannslovens og også Universitets- og høgskoleloven i forhold til saker som innbefatter fusk og uredelig adferd. Juridisk fakultet påpeker i sitt innspill at disiplinærsaker kan måtte behandles av ulike organer med ulike prosesser. Regel om tvungen avslutning bør formuleres slik at det fremgår at institusjonen må ha prøvd ulike støttetiltak i forkant før en griper til tvungen avslutning. Dette er noe som institusjonen også bør kunne dokumentere i en slik prosess.

3.6 Opplæringsdelen

Fakultetene ser på det som positivt at en normering av arbeidsomfang for studiepoeng befestes nasjonalt slik at det forenkler prosedyrene med godkjenning av forskerkurs på tvers av institusjoner. At 20 % av opplæringsdelen skal avlegges etter opptak er et krav som bør være institusjonens egen vurdering. En del kliniske miljøer godkjenner klinisk spesialitet som del av opplæringsdelen og denne vil ofte være avlagt før opptak til forskerutdanning. En anbefaler dermed at omfangsdelen som må være avlagt etter opptak er noe som overlates til institusjonen selv å bestemme. Denne formuleringen i § 8.1 foreslås dermed endret fra *skal* til *bør*. Det samme gjelder formuleringen om at elementer som inngår i opplæringsdelen ikke kan være eldre enn 2 år. Her bør formuleringen endres fra *kan* ikke være eldre enn to år til *bør* ikke være eldre enn 2 år. Med en *bør*-formulering åpner en i større grad for at institusjonene selv kan lage tilpassinger i forhold til slike særtilfeller som godkjenning av klinisk spesialitet og andre lignende tilfeller.

3.7 Karriereveiledning

Karriereveiledning er et nytt punkt som er tatt inn i UHRs forslag. UHR har tatt dette inn som en føring fra Salzburgprinsippene (Salzburg II) og en direkte oppfølging av Det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket som legger til grunn at kandidatene settes i stand til å kvalifiseres for karriere både utenfor og innenfor academia. Fakultetene ser det positive i at kandidatene tilbys veiledning i forhold til fremtidig karriere, men flere av fakultetene etterlyser konkretiseringer i forhold til hvor dette ansvaret skal legges. Konkretiseringen fakultetene etterlyser er viktige innspill til en fremtidig revisjon av UiBs ph.d.-reglement. UHRs forslag gir den nødvendige autonomien til institusjonen selv å bestemme hvordan dette kan løses lokalt. Det foreligger ingen forslag i fakultetenes innspill til omformuleringer av dette punktet.

3.8 Bedømmelse; innlevering og omarbeiding av avhandling

UHR har i det nye forslaget spesifisert ytterligere hva som menes med mindre omarbeidinger og har tydeliggjort hva som er skillet mellom en mindre omarbeiding og en underkjenning. Fakultetene har kommet med flere innspill i forbindelse med dette punktet om omarbeiding og påpekt at det et må spesifiseres ytterligere hva som legges i en mindre omarbeiding. Det er heller ikke tydelig nok hvorvidt det skal åpnes for mindre endringer ved en annen gangs levering. UHRs utfyllende kommentarer til retningslinjen vedrørende dette punktet er i noen grad oppklarende og foreslås tatt inn i retningslinjen.

Ny bedømmelse spesifiseres med en 6-måneders frist før en kan levere inn avhandling til ny bedømmelse. Det foreligger ingen god begrunnelse til hvorfor en tidsbestemmelse settes til dette punktet og et fakultet etterspør hensiktsmessigheten i denne tidsbestemmelsen. Det samme gjelder § 20 om godkjenning av doktorgradsprøve hvor ny prøveforelesning holdes senest 6 måneder etter første forsøk og ny disputas tidligst 6 måneder etter første forsøk. En begrunnelse av denne tidsbestemmelsen etterspørres.

Punktet om krav om innlevering av godkjent opplæringsdel sammen med søknad om å få avhandlingen bedømt, bør fjernes. Institusjonene bør ha egne rutiner og verktøy for å arkivere og følge opp kandidatens opplæringsdel slik at denne godkjennes før innlevering av avhandling uten at kandidaten skal dokumentere ytterligere allerede godkjente kurs.

3.9 Tidsangivelser i forbindelse med innlevering og bedømmelse av avhandling

Flere fakultet har påpekt inkonsekvensen i UHRs forslag § 12.2 om at et ikke skal gå mer enn 3 måneder mellom innlevering av avhandling til disputas, og 5 måneder når klagefrist skal inkluderes. Dette er et pålegg fra KD til institusjonene som tas opp i retningslinjen her. Praksis tilsier likevel at dette er en tidsfrist som i sjelden tilfeller overholdes. Fakultetene har i sine innspill påpekt at § 15.3 gir bedømmelseskomiteene en 3 måneders frist på bedømmelsesarbeidet og at fakultetene dermed vanskelig kan overholde frist om 3 måneder fra innlevering til disputas. Dette er en tidsbefestelse det er vanskelig å imøtekomme i praksis. Et av fakultetene foreslår at § 12.2 endres til *"Det skal normalt ikke gå mer enn fem måneder fra innlevering til disputas"*. Dette er en realistisk tidsfrist som er mer realistisk å overholde.

3.10 Prøveforelesning

Punktet om prøveforelesning er i UHRs reviderte forslag styrket i forhold til at prøveforelesningen skal kunne vurderes som en egen prøve uavhengig av disputasen og en åpner opp for at institusjonene kan avholde prøveforelesninger i god tid før disputas og benytte en annen komité enn for disputasen. Fakultetene ser på dette som positivt. Formuleringen *"prøveforelesningen skal ikke stå i direkte forbindelse med temaet for avhandlingen"* ansees av flere fakultet som altfor strengt. Valg av tema for prøveforelesning bør fremdeles være i tråd med de respektive fags tradisjoner. En alternativ formulering kan være *"Emnet for prøveforelesningen skal ikke ha vært behandlet i avhandlingen"*.

Et fakultet foreslår også at kravet om prøving av formidlingsevner i prøveforelesningen nedtones da dette kravet er godt dekket i forskerutdanningens opplæringsdel med krav om trening i formidling.

4 Forskningsdirektørens kommentarer

Fakultetene har kommet med mange gode innspill til UHRs forslag til veiledende retningslinjer som understreker viktigheten av å endre retningslinjen i de tilfeller hvor den ikke overlater nok fleksibilitet til institusjonen å etablere egne regler i forhold til institusjonens praksis i forhold til faglig egenart. Forslagene om endringer av formuleringer fra *skal* til *bør* er således hensiktsmessige og viktige å bringe inn til UHR. Dette gjelder spesielt i forhold til opptaksprosedyrer, veileders involvering i utarbeidelse av prosjektbeskrivelse og kravene knyttet til veiledning.

Et av de viktigste forslagene av innholdsmessig art er fakultetenes kommentarer til kravene til veiledning i forhold til flerveilederskap og krav til hovedveileders erfaring. UiB har vært tydelig i sin handlingsplan for forskerutdanning at kandidatene som hovedregel skal tilbys minst to veiledere, men at en åpner for andre ordninger der dette er hensiktsmessig. Denne fleksibiliteten bør ivaretas i en veiledende retningslinje og så kan det være opp til institusjonen selv å befeste i egne forskrifter i hvilken grad dette skal være en skal-regel eller en bør-regel. Kravet om at det skal være to veiledere bør dermed omformuleres til *"bør i hovedregel være to veiledere"*. Dette vil være i tråd med UiBs handlingsplan for forskerutdanning. I tillegg bør kravene som settes til hovedveileders erfaring omformuleres

til et bør-krav: *"For å være hovedveileder bør en ha tidligere erfaring med veiledning av kandidater på master- og/eller ph.d.-nivå."*

Presisering om grunnlag for opptak er nødvendig for å ivareta profesjonsutdanningene og kandidater som kommer med lignende kvalifikasjoner. Fakultetenes innspill om en formulering som *"femårig mastergrad eller tilsvarende utdanninger på nivå med femårig mastergrad"* i § 5.1 er derfor et viktig innspill fra fakultetene. Imidlertid kan denne formuleringen være misvisende i og med at mastergrader har forskjellig lengde. Derfor foreslås følgende formulering: *Opptaksgrunnlaget skal være kvalifikasjonen fra annen syklus.* Dette vil være i tråd med Det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket som omfatter samtlige kvalifikasjoner innenfor høyere utdanning, hvor annen syklus tilsvarer mastergradsnivå.

Godkjenning av emner inn i opplæringsdel i forhold til foreldelsesfrist bør være en faglig avgjørelse og UHRs forslag § 8.1 bør i alle fall omgjøres til et *bør*, i beste fall bør punktet strykes. Dette er et detaljeringsnivå som burde være opp til institusjonen å bestemme da det er en faglig avgjørelse når kunnskap anses som foreldet eller ikke. UiB anbefaler i alle tilfelle en utvidelse til at elementer som skal inngå i opplæringsdelen kan være inntil 5 år "gamle" ved opptaksdato.

Tidsprosessen fra innlevering til disputas på 3 mnd er utfordrende, men er et pålegg fra KD om å etterstrebe. UiB vil fremheve at dette pålegger bedømmelseskomiteen et ansvar om å gjennomføre bedømmelse på kortere tid enn 3 mnd. Det kan godt stå ettersom det er et pålegg fra KD, så vil det være et punkt institusjonene må etterstrebe å få ned tiden på. For at det skal fremstå som et punkt institusjonene kan etterstrebe bør også dette omformuleres slik at det fremstår som *bør* og *ikke* et skal. I tillegg må inkonsekvensen i § 12.2 og § 15.3 stå i forhold til hverandre slik at det er praktisk mulig å etterstrebe en nedkorting av tid mellom innlevering til disputas.

Det nye punktet om mindre omarbeiding av avhandling før endelig innstilling er viktig at tydeliggjøres slik at det fremgår klart hvordan bedømmelseskomiteens skal forholde seg til dette punktet. Det er et klart positivt forslag som åpner opp for at kandidater unngår en lengre omarbeidingstid fordi avhandlingen underkjennes på grunnlag av relativt små endringer som burde vært gjort. §15.2 anbefales bearbeidet i forhold til ordlyd slik at det fremgår klart hva som menes med mindre omarbeiding.

Ved innlevering av avhandling bør det være unødvendig å levere inn bekreftelse på godkjent opplæringsdel, dette må institusjonene selv holde oppsikt med og ha rutiner for å arkivere. Dette punktet anses som unødvendig i forhold til et detaljeringsnivå hvor institusjonene selv bør ta et ansvar. §13.1 sitt punkt under krav om vedlegg til søknad bør punktet om *"bekreftelse på godkjent opplæringsdel"* slettes.

Vedrørende fellesgrader er det positivt at dette er inkludert i UHRs forslag til veiledende retningslinje. Imidlertid er det hensiktsmessig å tilføye et viktig element som ivaretar den delen av fellesgrader som omhandler utvikling og ansvar for felles studieplan.

Virkeområdet for retningslinjen slik det står i forslaget forholder seg til NOKUTs forskrift om standarder og kriterier for akkreditering og kvalitetsutvikling. Dette er noe misvisende og henvisningen bør skrives i sin helhet slik at det fremkommer at retningslinjen forholder seg til NOKUTs tilsynsforskrift.

Fakultetenes kommentarer utgjør viktige innspill til hvordan UiB som institusjon ser på forholdet mellom hva som bør være institusjonenes avgjørelser og hva som bør være på et overordnet nasjonalt nivå i form av nødvendige nasjonale harmoniseringer. UHRs veiledende retningslinje er således et viktig dokument som veiledende for de doktorgradsgivende institusjonene i deres utforming av egne ph.d.-forskrifter. De innspillene fakultetene har kommet med er dermed med på å styrke denne harmoniserende funksjonen til den veiledende forskriften i de forhold som bør ha en felles nasjonal standard. Samtidig har fakultetene pekt på elementer som kan overlates til institusjonene selv å utmeisle egne spesifikke regler for innenfor UHRs veiledende retningslinjer uten at dette utfordrer det nødvendige nivået av harmonisering av kvalitetselementer i forskerutdanningen.

Fakultetene har i tillegg mange gode innspill som UiB bør ta med videre i arbeidet med revisjon av eget ph.d.-reglement/forskrift. Spesielt gjelder dette i forhold til de elementene hvor fakultetene etterspør konkretiseringer og tydeliggjøringer i forhold til ansvarsnivå i forskerutdanningen. Det nye punktet om karriereveiledning har blitt behørig kommentert og fakultetene har gode innspill til videre konkretisering i forhold til denne tematikken.

Saken legges frem for Forskningsutvalget med følgende forslag til vedtak:

1. Forskningsutvalget slutter seg til UHRs veiledende retningslinjer med de forslag til innspill fakultetene og med de endringer som kom frem på møtet.
2. Forskningsutvalget anbefaler at det nedsettes en arbeidsgruppe som utarbeider et forslag til ny ph.d.-forskrift ved UiB.

FORSKNINGSUTVALGET
Universitetet i Bergen

Arkivkode:

FU-sak : 8/11

Sak nr.:

Møte: 09.03.11

Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk i forskerutdanningen – intern prosess ved UiB.

Forskningsutvalget (FU) og Utdanningsutvalget (UU) hadde i desember 2010 et fellesmøte hvor kvalifikasjonsrammeverket for ph.d.-utdanningen ble diskutert. Følgende punkter fra diskusjonen er gjengitt i referatet fra møtet:

- Tankegangen bak læringsutbytte og nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk må forankres nedover i organisasjonen og må diskuteres videre i FU og på fakultetene.
- Ved godkjenning av opplæringsdelen vil det være naturlig med en gjennomgang av læringsutbyttet i forhold til rammeverket.
- En må være tydelig på hva som er planlagt og hva som er oppnådd læringsutbytte.
- Det er viktig å se på kvalifikasjonsrammeverket som en anledning til å kvalitetssikre innholdet i utdanningen heller enn en ekstra byråkratisering.
- Det er viktig å huske på at ph.d.-utdanningen også skal være arbeidsrelevant for karrierer utenfor akademia.

De ulike punktene fra fellesmøtet er viktige å følge opp for å kunne implementere det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket i forskerutdanningen. En prosess for implementeringen må på plass i forhold til forankringen av NKR i forskerutdanningen konkretisert i opplæringsdelen og kvalitetssikring av innholdet i forskerutdanningen i forhold til det læringsutbytte som forventes oppnådd. Læringsutbytte skal også gi kompetanse til yrker utenfor akademia.

Opplæringsdelen

Dagens opplæringsdel i forskerutdanningen er relativt fleksiblet organisert på fakultetene. Det er variabelt hvor stor andel av opplæringsdelen som tilbys gjennom faste kurs og aktiviteter. Obligatorisk for alle i ph.d.-utdanningen er at en skal ha gjennomgått opplæring i vitenskapsteori, etikk, forskningsmetode og formidling. Dette er stadfestet både i UiBs ph.d.-reglement og i UHRs nasjonale forskrift for ph.d.-graden. Det er varierende i hvor stor grad fakultetene tilbyr og krever at ph.d.-kandidatene skal ta andre ulike kurs ved eget fakultet.

En har ved UiB kun en doktorgrad og ingen fakultetsspesifikke programmer nettopp for å sikre fleksibiliteten i kandidatenes muligheter til å ta kurs og følge aktiviteter ved andre fakultet eller andre utdanningsinstitusjoner. Fakultetene er likevel ansvarlige for organiseringen av forskerutdanningen og hvert fakultet har utarbeidet egne veiledende retningslinjer for opplæringsdelen som anvendes når fakultetene skal godkjenne opplæringsdelen i forskerutdanningen for hver enkelt kandidat.

De veiledende retningslinjene for opplæringsdelen kan være aktuelt å se på i fellesskap ved UiB for å vurdere hvilke krav som er felles for alle fakultet ved UiB og hvilke krav som er absolutt fagspesifikke. Det kan være aktuelt å lage felles veiledende retningslinjer for hvordan en regner ut omfang i forhold til ulike aktiviteter slik at det ikke gis 1 sp uttelling for en internasjonal konferanse ved ett fakultet mens det gis 2 sp uttelling for en internasjonal konferanse ved et annet. De veiledende retningslinjene ved fakultetene bør være fagspesifikke i de tilfeller hvor det er nødvendig, og alle kurs på forskerutdanningsnivå (900-nivå) må det utarbeides læringsutbyttebeskrivelser for. Det er kjent at mange ph.d.-kandidater i dag tar en del kurs på masternivå, noe som er viktig i de tilfeller hvor de trenger ekstra kompetanse innen et fagfelt de ikke hadde nok forkunnskaper innen. Det bør likevel være avklart i fellesskap ved UiB hvor stor andel av en opplæringsdel som kan bestå av kurs på masternivå og på forskerutdanningsnivå. UiO har her innført en regel om dette i egen ph.d.-forskrift. Forholdet mellom masterkurs og ph.d.-kurs er viktig å vurdere da fakultetene ved godkjenning av opplæringsdelen i forskerutdanningen må vurdere helheten i opplæringsdelen i forhold til læringsutbytte.

Kvalitetssikring av innholdet i ph.d.-utdanningen

Opplæringsdelen i forskerutdanningen må sees i forhold til den øvrige aktiviteten i forskerutdanningen; forskningsvirksomheten og akademisk skriving/publisering i form av avhandlingen. Kvalitetssikring av innholdet i ph.d.-utdanningen er således noe som må gjøres generelt og spesifikt ved hvert fakultet og i hvert fagmiljø som utdanner doktorander. Innholdet i ph.d.-utdanningen skal sikre at hver enkelt kandidat etter endt ph.d.-utdanning sitter med en kvalifikasjon slik beskrevet i nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk på nivået 3. syklus. Hver enkelt kandidat kan ha ulike veier for å nå disse målene da kandidatene selv besitter ulike kompetanser og styrker når de blir tatt opp i forskerutdanningen. NKR skal brukes som en retningslinje for hvilke kvalifikasjoner hver enkelt kandidat skal oppnå gjennom sin ph.d.-utdanning. En kan legge opp til at kandidaten sammen med sin(e) veileder(e) setter opp en plan i forhold til de aktiviteter som skal inngå i opplæringsdelen og hvilke aktiviteter kandidaten må delta i for å styrke sine kvalifikasjoner innen prosjektstyring, innovativ virksomhet og de andre kvalifikasjonene omtalt i NKR. Vurdering av hver enkelt kandidats grad av oppnåelse av de ulike kravene i NKR er noe som vil ligge på hvert fakultet i deres helhetlige vurdering av kandidaten. Opplæringsdel, prøveforlesning og avhandling samt disputas er de ulike faste aktivitetene i forskerutdanningen som fakultetet må vurdere i forhold til ikke bare den akademiske kvalitet, men også om helheten tilsvarer oppnådd kvalifikasjon i forhold til NKR. De ulike aktivitetene for å oppnå de ulike kvalifikasjonene planlegges ved opptak, korrigeres årlig sammen med veileder for sikre at kandidaten er på rett vei, vurderes nærmere ved midtveisevalueringen og endelig helhetlig vurdering ved godkjenning av opplæringsdel, avhandling, prøveforlesning og disputas.

Implementeringsprosess av NKR

For å sikre en god forankring av tankegangen bak læringsutbytte og nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk ut i organisasjonen vil en sørge for åpen og dialogbasert prosess. Det kan være aktuelt å holde et felles seminar ved UIB hvor de ulike sidene ved læringsutbytte og oppnåelse av kvalifikasjoner i forskerutdanningen er tema. Det er viktig at dette diskuteres videre i FU og ved fakultetene, slik at en får en vid og inkluderende behandling av temaet for å sikre best mulig kvalitet i forskerutdanningen.

Forskningdirektørens kommentarer.

Det er mange momenter som må vurderes i forhold til opplæringsdelen og kvalitetssikring av innholdet i ph.d.-utdanningen. Potensiell videre prosess kan være:

- Fakultetene utarbeider læringsutbyttebeskrivelser på egne forskerutdanningskurs
- Det utarbeides forslag til mal for felles retningslinjer for opplæringsdelen ved UIB som inneholder krav til opplæringsdelen i forhold til omfang og hva som kan godkjennes å gi uttelling i opplæringsdelen (nasjonale konferanser, internasjonale konferanser, formidlingskurs, eget lesepensum o.l).
- Fakultetene utarbeider egne rutiner for oppfølging av kvalifikasjonene til ph.d.-kandidaten i opptaksprosedyre, midtveisevaluering og avslutningsfasen av forskerutdanningen. En må være tydelig på hva som er planlagt læringsutbytte og faktisk oppnådd kvalifikasjon.
- Fakultetene må sikre at kandidatenes kvalifikasjoner bidrar til å styrke deres kompetanse for yrkesliv utenfor akademia.

Tidsplan må samkjøres med tilsvarende faglige og administrative prosesser knyttet til UiBs øvrige studietilbud.

Saken legges frem for utvalget til drøfting.

Arkivkode:

FU-sak : 9/11

Sak nr.:

Møte: 09.03.11

Fagevalueringer

1 Bakgrunn

I følge § 2 i Utdannings- og forskningsdepartementets vedtekter for Norges forskningsråd (datert 20.12.2002) skal Rådet sørge for evaluering av norsk forskning. Norges forskningsråd gjennomfører derfor jevnlig fagevalueringer, og siden 2006 er farmasi, (2006), økonomi (2007), historie (2008), kjemi (2009), rettsvitenskap (2009), fysikk (2010) filosofi og idéhistorie (2010), sosiologi (2010), samfunnsgeografi (2011) og sosialantropologi (2011) evaluert. For tiden pågår det evalueringer av IKT; matematikk; biologi, medisin og helsefag og geofagene. En oversikt over pågående og avsluttede evalueringer er gitt i et vedlegg til dette saksforelegget (side12).

Fagevalueringene har som formål å foreta en kritisk gjennomgang av det norske forskningssystemet i et internasjonalt perspektiv, samt å fremskaffe anbefalinger om tiltak som kan fremme kvalitet og effektivitet i forskningen. Evalueringene bidrar til at Forskningsrådet får informasjon som kan legges til grunn for Rådets forskningsstrategiske arbeid og i arbeidet ovenfor offentlige organer. Anbefalinger og råd i fagevalueringene skal danne basis for generelle tiltak og faglige prioriteringer. Evalueringene er også ment å være et redskap for institusjonenes strategiske og faglige utviklingsarbeid. Anbefalinger og råd i fagevalueringene skal danne basis for generelle tiltak og faglige prioriteringer. Fagevalueringene skal gi en samlet vurdering av forskningens og fagmiljøenes kvalitet, og identifisere deler av faget som står særlig sterkt eller særlig svakt.

I St.meld. nr. 20 (2004-2005) Vilje til forskning vektlegges betydningen av fagevalueringene, og det skrives at evalueringer som vurderingsform skal videreføres og styrkes. Evalueringene skal framskaffe et informasjonsgrunnlag om kvaliteten på forskningen og gi grunnlag for å forbedre kvaliteten. Evalueringene skal tillegges større vekt ved tildeling av midler, både i Forskningsrådets og institusjonenes arbeid. Norges forskningsråd må videreutvikle fagevalueringene slik at de kan brukes til fordeling av midler. I St.meld. nr. 30 (2008-2009) Klima for forskning legges det vekt på fagevalueringene som en viktig kilde til kunnskap om norske fagmiljøer. Kunnskapsdepartementet har bedt Forskningsrådet om å fortsette arbeidet med å evaluere norske forskningsmiljøer og sørge for god og systematisk oppfølging av evalueringene. Departementet legger også vekt på at fagevalueringene skal innrettes slik at de gir gode innspill til strategiarbeid på fakultets- og instituttnivå. Etter departementets oppfatning har evalueringene har bidratt til å avdekke styrker og svakheter ved norsk forskning og gitt viktige innspill til generelle forskningspolitiske prioriteringer, omstilling på institusjonene og innretningen på virkemidlene.

2 Oppsummering av fagevalueringene

Fagevalueringene omfatter sentrale fagmiljøer ved UiB, og det er derfor av viktig å ha et aktivt forhold til dem både på grunn av den betydningen de har i utformingen av den nasjonale forskningspolitikken og fordi de internasjonalt sammensatte ekspertpanelene gir vurderinger, råd og anbefalinger til det enkelte institutt og dermed også til fakultetet og universitetet om planer, prioriteringer og strategier framover.

Nedenfor følger oppsummeringer av fagevalueringene for farmasi (2006), økonomi (2007) historie (2008), kjemi (2009) rettsvitenskap (2009), fysikk (2010) filosofi og idéhistorie (2010), sosiologi (2010) sosialantropologi (2011) og geografi (2011) samt informasjon om hvordan fagevalueringene er blitt fulgt opp. Det vil bli gjort kort rede for de nasjonale funnene og anbefalingene i tillegg til de lokale funn og anbefalinger.

2.1 Farmasi (2006)

Norsk forskning er ikke på samme nivå som i de andre nordiske landene. Hovedsvakheten ved farmasøytisk forskning i Norge er mangel på en nasjonal politikk for feltet. Det er ingen strategi eller koordinering på nasjonalt nivå mellom fagmiljøene noe som resulterer i et liten grad av samarbeid. Forskningsområdene er for fragmenterte til å konkurrere på internasjonalt nivå, og mange forskningsgrupper er under kritisk masse og det er ingen incentiver til å få et løft i forskningen.

På nasjonalt nivå anbefaler evalueringskomitéen sterkt at det:

- etableres et nasjonalt koordinerende organ for farmasøytisk forskning
- utvikles en nasjonal strategi for farmasøytisk forskning
- øke og styrke samarbeidet mellom farmasi-utdanningene i Norge, og at det samarbeides mer med andre disipliner
- vitenskapelige lederskapet styrkes
- finansieringen av farmasi-forskningen styrkes bl.a. gjennom Forskningsrådet
- etableres en nasjonal forskerskole for farmasi

Senter for farmasi ved UiB ble etablert som en separat enhet i januar 2004. Det framheves som en styrke at en har mange kvalifiserte søkere, at en har de ansatte er dedikerte, at en har en utmerket infrastruktur og god lokal støtte, og at organisasjonsstrukturen i ulike institutt og avdelinger er god slik at store forskningsgrupper kan oppnå kritiske masse. På den annen side er det en ny avdeling med mangel på tradisjoner og få/ingen farmasøytiske i staben noe som fører til at forståelsen av utviklingen av medikamenter ikke er fullgod. Det er heller ingen sentral koordinering av den farmasøytiske forskningen, og styringskomité og "advisory board" mangler.

Det anbefales at det:

- utarbeides en strategisk plan og at en styringskomité blir nedsatt
- etableres et "advisory board" for farmasøytisk forskning med eksterne representanter
- etableres større forskningsgrupper med kritisk masse
- defineres fokusområder og etableres incentiver for å fremme samarbeid
- utvikles "performance indicators" og "measures"

Evalueringen av de ulike fagmiljøene som er involverte i senteret (kjemi, indremedisin, medisin, biomedisin, samfunnsmedisin) gis vurderinger (rating) fra "good" til "excellent", med en overvekt på "very good".

Oppfølging av evalueringen er gjort først og fremst på nasjonalt plan. Forskningsrådet har utarbeidet en Fagplan for farmasøytisk forskning (2008) og som nasjonale strakstiltak foreslås det blant annet det utlyses institusjonsforankrede strategiske prosjekter (ISP-er) og at det opprettes et program for farmasøytisk forskning – FARMFORSK 2020. Programmet bør være på 300 mill kroner fordelt på 10 år med start i 2010. Det bevilges penger til en nasjonal forskerskole i farmasi. De tre institusjonene avsetter penger til fagspesifikke nasjonale møter hvert 2. eller 3. år. Støtte til ISP ble utlyst av Forskningsrådet, og Senter for farmasi fikk innvilget ett prosjekt (2009). Som strakstiltak for UiB anbefales det at Senter for farmasi i samråd med fakultetene bes om å definere fokusområder for farmasøytisk forskning, og etablere insentiver til samarbeid på tvers av institutter og fakultet og at det opprettes en koordinerende styringsgruppe for farmasøytisk forskning. Disse forslagene er foreløpig ikke konkretisert, men det er foreslått at farmasøytisk forskning kan inngå i mandatet for programstyret for farmasi.

2.2 Økonomi (2007)

Evalueringskomiteen konkluderer med at forskningen i økonomi i Norge har høy standard og rangerer blant de fremste i Europa, men likevel ikke på samme nivå som i de beste i Europa som Storbritannia og Nederland. Noen norske enheter er innen sitt spesialfelt i den internasjonale forskningsfronten, og mange andre har en produksjon som både er internasjonalt synlig og anerkjent. Det er rom for forbedring på en rekke dimensjoner. Det er en del variasjon i kvaliteten særlig i gruppen av mindre universitetsinstitutter og anvendte forskningsinstitutter, mange institutter har ikke en klar strategi som definerer satsingsområder, og den internasjonale publiseringen kan forbedres både når det gjelder antall og nivået på tidsskiftene. En hovedutfordring er forskerutdanningen, hvor komiteen er bekymret både for kvalitet og kvantitet:

”The current state of researcher training in Norway does not on a consistent basis ensure that the human capital of PhD students is used and developed as best as possible”.

Institutt for økonomi ved UiB får karakteren ”very good”, og er dermed på linje med tilsvarende institutt ved NTNU, mens både NHH og UiO sine miljøer i samfunnsøkonomi får ”excellent”. Instituttet skårer særlig høyt (”excellent”) på forskningssamarbeid og relevans og innflytelse av forskningen nasjonalt, men svakt på forskerutdanning – både PhD-programmet (”good”) og rekruttering (”weak”). Komiteen konkluderer sin omtale av instituttet slik:

”The Department of Economics at the University of Bergen has established itself as a well-functioning unit which has a high level of research both in quantitative and qualitative terms within its fields of specialization. It is among the better university departments in Scandinavia and has a clear international profile and standing. The main challenges are to strengthen research within its specializations and to solve the recruitment problem”.

Det er ikke utarbeidet noen nasjonal fagplan for økonomi. Som oppfølging av evalueringen har Institutt for økonomi forbedret incentivene til å publisere i de beste tidsskriftene, men er fortsatt oppmerksomhet på volum. Når det gjelder rekruttering er det hovedsakelig utenfor instituttets kontroll, men det arbeides systematisk for å sikre ekstern finansiering av PhD-kandidater. Instituttet fikk en bevilgning på 32 mill. kr. fra Norges forskningsråds program for Velferd, arbeid og migrasjon, og arbeider aktivt med nye søknader inn mot dette og andre program.

2.3 Historie (2008)

Evalueringsrapporten konstaterer at det foregår mye og svært god historieforskning i Norge, norske

historikere er svært produktive og har en sentral plass i samfunnsdebatten. Utvalget oppfordrer imidlertid til mer aktiv deltakelse i internasjonal forskningsdebatt og internasjonalt forskningssamarbeid. Rapporten problematiserer at undervisningen og undervisningsbehov i for stor grad har styrt utviklingen av forskningsmiljøene i historie og konstaterer videre at få av institusjonene har eksplisitte strategier for utvikling av forskningen og institusjonens (instituttets) forskningsprofil. Eksplisitte fremtidsstrategier finnes i oppsiktsvekkende liten grad i fagmiljøene, og med enkelte unntak gjelder regelen "business as usual", og det handler stort sett om å reagere på søknader om ekstern finansiering av forskning der hvor slike midler fines tilgjengelig. Utvalget slår fast at forskerutdanningen i Norge holder høy kvalitet, men at særlig de mindre fagmiljøene har behov for en større grad av forskernettsverk og nasjonale forskerutdanningskurs/nasjonale forskerskoler. Eksplisitte anbefalinger:

- Forsterke selvrefleksjonen omkring historisk metode og teori og dessuten om historieforskningens "nytte".
- Styrket transnasjonalt engasjement i problematiseringen av grenser i tid og rom istedenfor å se på dem som naturgitte.
- Utvikling av mer langsiktige og visjonære internasjonaliseringstrategier i de enkelte miljøene.
- En økt innsats på svakt representerte eller strategisk viktige fagfelter, perioder og tolkningsrammer: 1) metodologi, historisk teori og historiefilosofi, 2) tidlig-moderne tid og 3) økonomisk historie.
- Fortsette innsatsen for å opprettholde en kritisk masse om fagmiljøet er lite, eller om historikerne forsker i en institusjonell sammenheng preget av et forandringstrykk som tenderer til å marginalisere historievitenskapen og historikernes forskningsinnsats.
- En forståelse og oppmerksomhet på stipendiater som en forskningsressurs, snarere enn som en utdanningskostnad. Bruke postdoktorer kan som en ressurs for strategisk utvikling av forskningen.
- En større gjennomsiktighet i forskningsfinansieringen for å fremme en mer strategisk mål-middel tenkning.

Det skrives om UiB/AHKR at fram til begynnelsen av 1990-tallet fantes den solide kjernen ved instituttet, men at det siden har funnet sted en fragmentering. Den har innebåret at akser er blitt bygd mellom sentrum og satellitter, men slik at trekraften stadig oftere kommer fra satellittene. På sikt risikerer en med denne utviklingen, at historiedisiplinen vannes ut og blir en bakgrunnsfaktor eller ramme for tverrvitenskapelige refleksjoner ved sentrene. Utvalget mener at behovet for å styrke den historiske kjernen er åpenbart, og at kjernen må gis en tydeligere internvitenskapelig posisjon i historie i forholdet til satellittene. Den mer eller mindre sparsomme og trege kontakten med CMS har utvalget vanskelig for å forstå, og spør seg hvorfor den store kompetansen ved CMS ikke utnyttes bedre av AHKR. Gjennom sin optimale størrelse, og med den spennende sakkunnskapen som finnes i senterdannelsene, har UiB muligens det aller største potensialet av alle miljøer til å lykkes med å styrke kjernen for historieforskningen. De internasjonale kontaktene ved sentrene er til dels svært velutbygd og utgjør dermed en ressurs instituttet kan knytte seg til.

Utvalget trekker fram Senter for middelalderstudier (CMS) og skriver at det hører til de ledende europeiske forskningsmiljøene. Her finnes en ressurs som kan utnyttes bedre i Bergen og i Norge samlet sett, spesielt om historikerne sikter mot en større ærgjerrighet når det gjelder å teoretisere tid og rom langs lange linjer. Ved CMS finnes en overordentlig sterk vitenskapelig kompetanse, og det er et forskningssenter av høyeste internasjonale standard. Noe tilsvarende finnes ikke i Norden. Sentret er imidlertid en separat enhet og står helt fritt i forhold til AHKR og til andre institutter ved UiB. En følge av separasjonen er at omfanget av forskning i middelalderhistorie ved AHKR har minsket noe. Senterdannelser av dette slaget kan skape organisatoriske problemer hva angår tilknytninger til fakulteter og institusjoner ved universitetet. Det er av stor viktighet at CMS

integreres godt når det gjelder undervisning og veiledning.

Forskningsrådet satte ned en oppfølgingskomité som avla sin innstilling i november 2008. I tråd med anbefalingene utlyste Forskningsrådet i februar 2009 midler til institusjons-forankrede strategiske prosjekter (ISP) med en ramme på 22 mill kr. for å styrke historisk teori og metode samt historiografi i Norge. UiB v/AHKR fikk støtte til to prosjekter som begge er kommet i gang. Det ene av disse, historiografiprojektet har blant annet resultert i etablering av Bergen historiske forum som møteplass/forskningsseminar for alle historikere i Bergen, det vil si tettere samarbeid mellom AHKR og randsonen. Dessuten har HF-fakultetet gitt en stipendstilling til forskning om tidlig-moderne tid.

2.4 Kjemi (2009)

I sin vurdering av Kjemisk institutt ved UiB skriver panelet at instituttet sliter med reduksjon i antall stillinger noe som fører til en kritisk situasjon når det gjelder å ha forskningsgrupper som er større enn kritisk masse og for antall personer til å ta seg av undervisningen. Ytterligere avgang av nøkkelpersonell utgjør således en stor trussel. Rekrutteringen av studenter er også et problemområde. Moralen ved instituttet er høy, instituttet har en god struktur og har organisert seg i strategiske grupper. Laboratorieområdet var romslig, men utstyret var delvis gammelt og teknisk støtte til instrumentering var på et lavt nivå. Forskningsaktivitetene beskrives som sterkt polariserte siden farmasi og petroleumsforskning, som er viktig på instituttet, er i ytterkantene av kjemifaget. Det faglige nivået er noe variabelt, og karakterene som gis er "good" og "very good".

Seksjonen som kommer best ut er seksjonen for inorganisk kjemi, nanostrukturer og modellering som har en gjennomtenkt strategi og publisering på høyt nivå. I sin konklusjon skriver panelet:

"Rebuilding a broad-based chemistry programme by appropriate appointments and by revitalising the undergraduate and postgraduate provision is clearly necessary to sustain and internationally recognisable chemistry programme at Bergen. This will require a significant investment."

For den videre oppfølgingen har Forskningsrådet oppnevnt et nasjonalt planutvalg som fikk i oppgave å utarbeide en rådgivende oppfølgingsplan for kjemifagene i lys av fagevalueringen og gi konkrete anbefalinger for institusjonenes og fagmiljøenes oppfølging av fagevalueringen. Utvalget skal også gi anbefalinger til Kunnskapsdepartementet og Forskningsrådet. I følge mandatet bør anbefalingene omfatte kortsiktige, nødvendige strakstiltak, samt tiltak med tidshorisont på 5 - 10 år, og fremmes i prioritert rekkefølge. Tiltakene bør være realistiske i forhold til finansieringssituasjonen.

Planutvalgets innstilling kom i mars 2010 og ga bl.a. anbefalinger til UiB Det anbefales om hovedstillingen i katalyse besettes snarest og at området styrkes gjennom samarbeid mot uorganisk syntese, strukturkjemi og beregningskjemi. Dette er fulgt opp ved tilsetting av professor. En stilling som førsteamanuensis er under tilsetting. Planutvalget anbefalte videre å fokusere på organisk syntetisk metodologi og teknologi og naturstoffkjemi, der miljøet allerede står sterkt. Det anbefales å utvikle tett samarbeid med kjemikerne ved Senter for farmasi og at sterke miljøet innen kjemometri ble videreutviklet, med spesiell fokus på integrasjon og samarbeid mellom kjemometri og analytisk kjemi.

Disse og andre anbefalinger ved at virksomheten ved Kjemisk institutt ikke lenger er organisert i tre avdelinger men i 8 forskningsgrupper:

- Chemometrics and analytical chemistry
- Inorganic nanochemistry and catalysis
- Nanomodelling and theoretical chemistry

- Natural product chemistry and pharmacognosy
- NMR-spectroscopy
- Organic synthesis and medicinal chemistry
- Petroleum and colloid chemistry
- Science education and chemistry didactics

Instituttet har lyktes med å fremme fellessøknader om ekstern finansiering og fått positive signaler fra Forskningsrådet har i forbindelse med gitt om midler til institusjons-forankrede strategiske prosjekter (ISP). I forbindelse med videreføring av virksomheten i FUGE -programmer det søkt om midler innen marin bio-prospektering.

Kjemisk institutt vil i løpet av kort legge frem en strategi for sin faglige virksomhet.

2.5 Rettsvitenskap (2009)

Den rettsvitenskapelige forskningen i Norge vurderes av panelet som generelt sett å være av god kvalitet og på høyde med hva som presteres i de fleste andre, herunder andre nordiske, rettsvitenskapelige forskningsmiljøer. Panelet finner at flere av fagmiljøene og forskningsområdene må betegnes som svært sterke målt i så vel en norsk som nordisk og internasjonal målestokk. Det er panelets vurdering at rettsvitenskapelig forskning i Norden generelt, og framfor alt i Norge, har større umiddelbar samfunnsinnflytelse ("relevans/nytte") enn sedvanlig etter en internasjonal målestokk. De benyttede publiseringskanaler er primært norske eller nordiske, og publikasjonene er overveiende skrevet på norsk. Alle fagmiljøene publiserer samtidig internasjonalt og på utenlandsk (typisk engelsk), men omfanget av den internasjonale publiseringen er noe varierende og ikke alltid sammenfallende med fagenes internasjonale karakter.

Panelet gir en rekke eksplisitte anbefalinger om oppfølgingstiltak, og nedenfor er noen av dem satt opp:

- Alle forskningsinstitusjoner bør ta kontroll over forskningens organisering i forskergrupper og andre grupper med henblikk på å sikre at avgrensning og størrelse for de enkelte grupper bygger på en hensiktsmessig og arbeidsdyktig faglig fellesskap.
- Alle formaliserte fagmiljøer bør ha en viss "kritisk minstestørrelse" av fast ansatte vitenskapelige medarbeidere med førstestillingskompetanse.
- Alle fagmiljøer bør – avhengig av det enkelte fagmiljø – etablere faglige relasjoner til andre miljøer, herunder normalt til andre nordiske eller internasjonale miljøer, samt i rimelig omfang publisere internasjonalt.
- Alle fagmiljøer bør ha særlig oppmerksomhet rettet mot å inndra stipendiater og juniorer i et faglig fellesskap med professorer og seniorer i en forskergruppe eller et annet fagmiljø, med respekt for den enkeltes avhandlingsarbeide samt det tids- og prestasjonspress som hviler på stipendiatene.
- Alle forskerstillinger bør utlyses nordisk og, når det er aktuelt, internasjonalt.

Det er panelets vurdering at Det juridiske fakultet ved UiB har en relativt bred forskningsprofil som dekker både alle de klassiske og flere av dagens viktigste juridiske fagområder. Fakultetet sies å ha svært sterke fagmiljøer i flere sentrale juridiske disipliner, ikke minst i strafferett og straffeprosessrett, men også innen både forvaltningsrett og deler av privatreppen. På nyere satsingsområder innenfor marin ressursutnyttelse m.v. har fakultetet hatt større vanskeligheter med å profilere seg forskningsmessig. Panelet anbefaler at fakultetet fortsatt satser bredt og allment, slik at alle de tradisjonelle hoveddisiplinene dekkes og utvikles, og samtidig mer spesialisert på utvalgte områder som anses å ha særlig relevans i dagens samfunn. Det er panelets vurdering at den forskningen som drives ved fakultetet sett under ett kan måle seg både kvantitativt og kvalitativt

med andre sammenliknbare institusjoner i og utenfor Norden. Publiseringssomfanget kan variere fra forsker til forsker, og kvaliteten kan likeledes variere, men er altoverveiende god, til tider fremragende. Det kan likevel konstateres at publikasjonene i overveiende grad er beregnet for et norsk publikum, og at forskerne ved fakultetet har en lavere andel publikasjoner på engelsk enn i Oslo som Tromsø. Panelet anbefaler derfor fakultetets forskere, der dette er faglig relevant, å være mer oppmerksom på mulighetene for å publisere internasjonalt. Panelet anbefaler også fakultetet å se nærmere på tiltak som kan øke bruken av utenlandsopphold.

Forskningsrådet oppnevnte i april 2010 et utvalg bestående av representanter fra de tre juridiske fakultetene, BI og FNI. Utvalget hadde blant annet som mandat å utarbeide en plan som gir råd om tiltak som kan bidra til å utvikle og styrke rettsvitenskapelig forskning. Rapporten forelå høsten 2010 og vil danne grunnlag for det videre arbeid.

2.6 Fysikk (2010)

I evalueringen av norsk grunnforskning i fysikk kommer Institutt for fysikk og teknologi (IFT) relativt godt ut blant annet med topp karakter for romfysikkgruppen som er stemplet som internasjonalt ledende og den beste i landet. Atomfysikk og subatomær fysikk framheves også som sterke forskningsgrupper. Fagpanelet mener at flere av forskningsgruppene er av subkritisk størrelse og at det både må en restrukturering av gruppene til samt et bedre samarbeid mellom gruppene. For å få tildette trengs det både sterkt lederskap og en realistisk strategi som det er enighet om blant lederne av forskningsgruppene. UiB står for 22 % av publikasjonene fra norske institusjoner i fysikk. De bibliometriske analysene viser at litt under gjennomsnittet for enhetene inkludert i evalueringen, og ingen av forskningsgruppene utmerker seg i nasjonal sammenheng. Med unntak av nanogruppen og subatomærgruppen er siteringsraten til de andre gruppene relativt lav. Evalueringen av de av IFTs grupper som har brorparten av virksomheten rettet mer mot anvendt fysikk og teknologi er ikke så god. IFTs ledelse har allerede satt i gang prosesser og gjort konkrete tiltak som en direkte oppfølging av evalueringsrapporten som blant annet utfordrer fysikk instituttene på styrket samarbeid og samhandling både internt og nasjonalt. Det er også identifisert flere andre tiltak som avhenger av hvilke mekanismer Forskningsrådet stiller til disposisjon som oppfølging.

Det nasjonale oppfølgingsutvalget som har medlemmer fra alle fysikk instituttene, har levert sin rapport som ble behandlet i hovedstyret i Forskningsrådet i januar 2011. Videre oppfølging av evalueringen vil derfor skje etter dette. Norsk Fysikkråd vil også spille en sentral rolle i denne prosessen med hensyn på nasjonal koordinering.

2.7 Filosofi og idéhistorie (2010)

Forskningsrådet har evaluert forskningen i filosofi og idéhistorie i Norge. Det internasjonale evalueringsutvalget peker på at det foregår mye god forskningsaktivitet, men forskningen har også store utfordringer. Den viktigste utfordringen er manglende nasjonalt og internasjonalt samarbeid mellom forskningsmiljøene. Forskerne publiserer ikke nok internasjonalt, og de flytter for lite på seg.

Rapporten konkluderer likevel med at forskningsaktiviteten i de evaluerte miljøene generelt er relativt høy, og at forskningen som drives, har gode forbindelser til den internasjonale forskningsfronten. Noen forskningsfelt framheves som særlig produktive og med internasjonalt gjennomslag. Videre framheves det positive i at det foregår mye vellykket kommunikasjon med et større publikum enn det fagfilosofiske.

Evalueringskomiteen anbefaler økt samarbeid om doktorgradsutdanning samt økt samarbeid mellom store og små enheter som kan hjelpe de mindre enhetene til å oppnå den kritiske masse som er nødvendig for videre aktivitet. Nasjonale ph.d.-kurs kan være en mulighet.

Det er rom for en forbedret internasjonal publisering. Kun et fåtall artikler er publisert i høyest rangerte internasjonale tidsskriftene og andre fremtredende publikasjoner. En forbedring langs denne dimensjonen øker sjansen for at de norske filosofi kan påvirke internasjonale debatter.

Examen philosophicum er en særskilt utfordring for instituttene. Undervisningsmengden fører til problemer med å basere undervisningen på forskning, og ujevn fordeling av undervisningen gjennom året gir ustabile arbeidsforhold for mange ansatte. En primær oppgave er å sørge for at ex.phil. er forskningsbasert, og at potensialet i denne spesielle formen for undervisning i filosofi blir fullt utviklet. Det må bli en prioritert oppgave å legge til rette for stabile og oversiktlige arbeidsforhold for lærerne på ex.phil.

Manglende mobilitet er problem og evalueringskomiteen understreker betydningen av å utvikle internasjonale nettverk og av å ha midler som gjør ph.d.-kandidater i stand til å delta på internasjonale fagseminarer. Evalueringskomiteen anbefaler dessuten at det foretas en uformell gjennomgang av veiledningssituasjonen for ph.d.-kandidatene for å sikre at de har tilstrekkelig og dekkende kontakt med sine veiledere.

Evalueringen ble drøftet i universitetsledelsens styringsdialog med Det humanistiske fakultet. Ved instituttet er evaluering drøftet på en årlig instituttkonferanse (januar 2011). Siden evalueringen ble gjennomført er Wittgensteinarkivet ført til bake fra UNI Research og inngår nå som en del av instituttet. Dette har generert ny aktivitet, og instituttet har fått tilslag på ekstern finansiering bl.a. gjennom EUs CIP-program (Competitiveness and Innovation Framework Programme).

Evalueringen følges også opp av Forskningsrådet. Det er oppnevnt en nasjonal komité, der Institutt for filosofi og førstesemesterstudier er representert. Komiteen skal angi og begrunne forslag til tiltak og oppfølging som ble anbefalt av evalueringskomiteen. Forskningsrådet vil senere ta stilling til om det skal settes av midler til institusjonsforankrede strategiske prosjekter (ISP) slik det er gjort i oppfølgingen av fagevalueringer.

2.8 Sosiologi (2010)

Det er gjennomført fagevaluering av de sosiologiske forskningsmiljøene i Norge. Panelet har funnet en betydelig andel av norsk forskning med høy kvalitet som har fått internasjonal oppmerksomhet, men også forskning som ikke har den samme standarden. Selv om kvaliteten varierer er det panelets konklusjon at norsk sosiologisk forskning har høy standard og genererer viktig kunnskap om sosiale forhold i Norge. De sosiologiske instituttene ved UiO, UiB og NTNU er etter panelets vurdering utmerkede forskningsmiljø som har kapasitet til å produsere forskning av høy internasjonal standard.

Forskningsmiljøet ved Sosiologisk institutt beskrives som fremragende av det internasjonalt fagpanelet. Evalueringen slår fast at de fleste vitenskapelig ansatte ved Sosiologisk institutt har en god publikasjonsliste, og at hver tredje forsker har en fremragende publikasjonsliste. I evalueringen får instituttet skryt for stor grad av tverrfaglig samarbeid med andre miljøer ved UiB og andre norske forskningsinstitusjoner. Ifølge det internasjonale fagpanelet er miljøet på nivå med den beste forskningen internasjonalt. Forskerne ved UiB og NTNU er de sosiologiske miljøene som har flest publikasjoner på nivå 2 – 25 %. Det publiseres tungt internasjonalt, og hele 65 % av publikasjonene er på engelsk. Panelet foreslår at de tre store sosiologimiljøene ved universitetene i Bergen, Oslo og Trondheim gis mulighet til å ta et spesielt ansvar for en sterkere satsing på teoretisk og metodologisk forskning i norsk sosiologi. Dette er et ansvar disse tre institusjonene bør ta gjennom å organisere kurs, seminarer og forskningsgrupper. Panelet foreslår at instituttet tar mål av seg å ta et mer aktivt lederskap i norsk sosiologi, og at instituttets styrke i kvantitative metoder og på spesielle forskningsområder gir denne muligheten.

Evalueringen forelå først i desember 2010, og vil i løpet av 2011 bli behandlet både på instituttet og fakultetet. Det skal også settes ned et nasjonalt panel i regi av Norges forskningsråd for å utarbeide en plan for hvordan en kan styrke den sosiologiske forskningen i Norge ytterligere.

2.9 Sosialantropologi (2011)

Panelet konkluderer med at som helhet er tilstanden til norsk sosialantropologi god, men at det er betydelige forskjeller både mellom og innen enhetene og at det generelt er rom for forbedringer. I universitetssektoren kan instituttene deles inn i to. På den ene siden de to store instituttene (UiO og UiB) som har en høy profil og som generelt har god produksjon, selv om det er en påfallende forskjell i produktivitet innen instituttene. På den andre siden to mindre institutter (NTNU og UiT) som fungerer mindre godt, og som henger etter når det gjelder original forskning og publisering.

Institutt for sosialantropologi beskrives som et institutt med en høy internasjonal profil og god internasjonal rekruttering. Instituttet har en høy publikasjonsscore, kvalitativt og kvantitative. Forskningen er konsentrert på kjerneområder som understreker spesialistkunnskapen. Instituttet har utviklet og utvikler fremdeles organisatoriske rutiner som har som formål å oppmuntre og støtte forskere intellektuelt og praktisk. Et relativt strukturert doktorgradsprogram er en del av dette. Instituttet har en forholdsvis balansert aldersstruktur. Det har en sterk akademisk ledelse, sentrert rundt en karismatisk leder, og framstår som et levende miljø.

Som svakheter trekker panelet fram at publiseringsmønsteret er relativt smalt, og fokuset på bestemte tema synes å gjøre instituttet mindre åpent for (det som er betraktet) som perifere tema i antropologien. Fordelingen av publikasjoner er svært skjeve, og antallet uproduktive forskere for høyt. Det synes i for stor grad å være det panelet kaller "a big-man culture" som ikke er like godt likt av alle, og som synes å føre til marginalisering av noen forskere. Et trekk ved dette er at forhold nordmenn er opptatt av er lite synlige.

Panelet har følgende tre anbefalinger:

- Instituttet bør arbeide aktivt med å forbedre produktiviteten til under- og uproduktive forskere.
- Instituttet må vurdere å fordele akademisk lederskap for å opprettholde diversiteten og oppmuntre yngre forskere til å gjøre sine egne, distinkte intellektuelle valg. Dette vil også oppmuntre til produktive intellektuell friksjon.
- Instituttet bør vurdere å få i gang en bredere dialog og samarbeid med andre institutter i Norge, og å ta opp problemstillinger med mer relevans og betydning for det norske samfunnet.

2.10 Geografi (2011)

Panelet konkluderer med at mye av geografiforskning som foregår i Norge holder god internasjonal standard. På noen felter – som utviklingsforskning, miljøforskning, politisk og regional geografi – spiller enkelte norske geografer og geografimiljøer en fremtredende rolle internasjonalt. På andre viktige felter – som urban geografi – er geografer ved norske universiteter mer fraværende, ifølge panelet. Panelet peker på at norske geografer generelt virker svake på bruk av kvantitative metoder og store datasett, og mangelen på gode befolkningsstudier i regi av norske geografer setter panelet i sammenheng med dette. Norske geografer samarbeider også for lite.

Institutt for geografi ved UiB beskrives som miljø preget av "old school"-geografi i forhold til de andre universitetsinstituttene hvor nye teoretiske og metodiske tilnærminger sått sterkere. Forskningen holder en forholdsvis høy standard når det gjelder publikasjoner, prosjekter og samarbeid med

eksterne forskningsgrupper, særlig tatt i betraktning det lave antallet ansatte. Publiseringen er særlig god innen fysisk geografi og økonomisk geografi. Sammenlignet med UiO og NTNU publiserer de ansatte ved UiB noe mer, og noen høyproduktive forskere bidrar sterkt til disse tallene. Andelen publikasjoner på nivå 2 er høyt – 50 %. Instituttet nevner i sin selvevaluering at det er potensial for økt internt samarbeid og panelet er enig i dette. Det er få indikasjoner på samarbeid mellom de ulike forskningsgruppene og overføringen av forskningsgruppen for systemdynamikk til instituttet bidrar til inntrykket av et fragmentert institutt. Panelet anbefaler at:

- Instituttet fokuserer på tiltak for å integrere de ulike forskningsgruppene, PhD-studentene og gruppen for systemdynamikk
- Det er et åpenbart potensial for felles søknader om midler til Forskningsrådet for å skaffe mer ekstern finansiering og som en strategi for å øke den krysstematiske integrasjonen av instituttet.

3 Forskningsdirektørens kommentarer

I nasjonale forskningsmeldinger, i offentlige utredninger og i en rekke evalueringer konkluderes det med at det norske utdannings- og forskningsbildet preges av stor spredning av forskningsressursene på mange og til dels små læresteder med varierende kvalitet og produktivitet i forhold til andre sammenlignbare land. Dette reflekteres også i evalueringene som er gjengitt overfor, og representerer en utfordring som erkjennes ved UiB. I universitets fornyete strategi slås det fast at å videreutvikle den faglige kvaliteten er den største utfordringen for Universitetet i Bergen. Anerkjente forskningsuniversiteter kjennetegnes ved at de har høy internasjonal kvalitet over en stor faglig bredde. Ambisiøse kvalitetskrav kan ikke begrenses til særskilte forskningssatsninger, men må rettes inn mot hele forsknings- og utdanningsvirksomheten. Det er et mål at Universitetet i Bergen skal kunne sammenligne seg faglig på kvalitet og resultater med andre fremstående forskningsuniversiteter, nasjonalt og internasjonalt.

Vurderingene som er gjort i evalueringene av de internasjonale fagekspertene gir et godt og velfundert bilde av situasjon og utfordringer for de ulike fagmiljøene. Gjennom evalueringene kan UiB lære noe om styrker, svakheter og utfordringer i de aktuelle fagmiljøene både lokalt og nasjonalt. Evalueringene gir også mulighet til å sammenligne våre fagmiljøer med fagmiljøene ved de andre universitetene, og i noen tilfeller også ved høyskolene og i instituttsektoren. Siden panelene er sammensatt av internasjonale kapasiteter gis det også et verdifullt ytre blikk på aktiviteten, og en kvalitetsvurdering der fagmiljøene settes opp mot en internasjonal standard. Det er viktig med eksterne vurderinger fordi de gir kvalifiserte innspill i forhold til mange parametre og ikke bare forskningskvalitet, men også strategi, ledelse, organisering forskerutdanning og rekruttering. Evalueringene kan i tillegg ha nasjonale forskningspolitiske implikasjoner ved at Forskningsrådet og KD tar strategiske grep og gjennomfører prioriteringer de ellers ikke ville ha gjort for å styrke ulike fagfelt.

Den nasjonale og lokale oppfølgingen av fagevalueringene varierer. Fagevaluering er imidlertid viktig for de evaluerte fagmiljøene og får ofte konsekvenser for miljøenes faglige virksomhet. Oppfølging skjer ofte i et samspill mellom fagmiljø og Forskningsrådet, uten samordning eller prosedyre for informasjon eller rapportering av oppfølgingen til institusjonsnivået. Det er ønskelig at fagevalueringene blir mer synlige og får en mer systematisk og synlig oppfølging.

Etter forskningsdirektørens oppfatning kan dette oppnås bla. ved at fagevalueringene får en plass i Forskningsutvalgets arbeid. Utvalget kan bli orientert om hovedtrekk og anbefalinger i evalueringene når de blir publisert, enten ved en orientering fra Forskningsrådet, fra evalueringskomiteen, fra fagmiljøet eller på annen måte. Fagevalueringer kan i tillegg bli et fast rapporteringspunkt i fakultetenes forskningsmeldinger, som hvert år legges frem for behandling i utvalget og senere i

universitetsstyret. I denne sammenheng kan det nevnes at Det samfunnsvitenskapelige fakultet allerede har bedt de aktuelle instituttene om beskrive hovedpunktene i evalueringene fra 2010 og 2011 samt deres omtale av instituttmiljøene. De evaluerte instituttene er også bedt om å gjøre rede for hvilke planer som de har for å følge opp anbefalingene fra evalueringene. I tillegg er det naturlig at innspill fra fagevalueringene vurderes i sammenheng med utarbeidelse av fakultetenes budsjetter og det strategier. Etter en viss tid er naturlig at evaluerte fagmiljøene blir invitert til FU for å presentere resultater av egen oppfølgingen.

Følgende tiltak kan forelås knyttet til FU:

- Forskningsutvalget blir orientert om fagevalueringen når de foreligger
- Oppfølging av fagevalueringer inngår som et rapporteringspunkt i fakultetenes årlige forskningsmeldinger i en periode på to år etter at evalueringene er lagt frem
- Evaluerte fagmiljø/institutt blir invitert til FU for å presentere oppfølgingen av fagevalueringene

Før eventuelle prosedyrer etableres må fakultetene konsulteres.

Forskningsdirektøren fremmer på denne bakgrunn følgende forslag til

Vedtak:

Forskningsutvalget ber Forskningsadministrativ avdeling, i samarbeid med fakultetene, om å utarbeide og fremme forslag til en ordning som sikrer en synlig og systematisk orientering om fagevalueringene og deres oppfølging

Vedlegg :

Fagevalueringer i NFR

Pågående fagevalueringer

[Evaluering av grunnleggende forskning innenfor IKT](#)

- [Evaluering av forskning i matematiske fag](#)
- [Nordisk evaluering av idrettsvitenskap](#)
- [Evaluering av biologi, medisin og helsefag](#)
- [Evaluering av grunnleggende forskning i geofagene](#)

Avsluttede fagevalueringer

- [Evaluering av geografiforskning](#) (2011)
- [Evaluering av sosialantropologisk forskning](#) (2010)
- [Evaluering av norsk økologisk landbruksforskning](#) (2010)
- [Evaluering av sosiologi](#) (2010)
- [Evaluering av forskning innen fysikkfagene](#) (2010)
- [Evaluering av filosofi og idehistorie](#) (2010)
- [Evaluering av rettsvitenskapelig forskning i Norge](#) (2009)
- [Evaluering av grunnleggende forskning i kjemi](#) (2009)
- [Evaluering av historieforskningen](#) (2008)
- [Evaluering av utviklingsforskning](#) (2007)
- [Evaluering av økonomifaget](#) (2007)
- [Evaluering av farmasøytisk forskning](#) (2006)
- [Evaluering av nordisk språk- og litteraturforskning i Norge](#) (2005)
- [Evaluering av pedagogisk forskning](#) (2004)
- [Evaluering av forskning innen ingeniørvitenskapelige fag](#) (2004)
- [Evaluering av klinisk, epidemiologisk, samfunnsmedisinsk, helsefaglig og psykologisk forskning](#) (2004)
- [Evaluering av forskning innen informasjons- og kommunikasjonsteknologi \(IKT\)](#) (2002)
- [Evaluering av lingvistikk](#)(2002)
- [Evaluering av forskning innen matematikk](#) (2002)
- [Evaluering av forskning innen statsvitenskap](#) (2002)
- [Evaluering av biofaglig forskning](#) (2000)
- [Evaluering av forskning innen fysikk](#) (2000)

Arkivkode:

FU-sak : 10/11

Sak nr.:

Møte: 09.03.11

Publiseringsfond

Forskningsutvalget ble første gang orientert om spørsmål i tilknytning til publiseringsfond i sak FU 19/09 Open Access. Saken var forberedt av Universitetsbiblioteket og utvalget gjorde vedtak om å komme tilbake til saken på et senere tidspunkt.

Spørsmålet om Open Access var på sakslisten for møtet 2. november 2011, men tiden tillot ikke behandling saken. Den er nå berammet til møtet 9. mars (sak 11/11).

Spørsmålet om publiseringsfond er imidlertid drøftet med Universitetsbibliotekets direktør ved flere anledninger, bla i forbindelse med Forskningsutvalgets innspill til budsjettet for 2011, der det bl.a. ble rettet særlig oppmerksomhet mot Universitetsbibliotekets litteraturbudsjett.

I et notat fra datert 3.11 fra UB-direktøren til Forskningsavdelingen drøftes bl.a. spørsmålet om publiseringsfond mer eksplisitt. Fra notat siters følgende:

UB anbefaler at det blir oppretter et publiseringsfond til støtte for Open Access-publisering i tillegg til Universitetsstyrets anbefalinger om egenarkivering i forskningsarkiv.

UBs synspunkt er at en støtte til publisering åpent i kvalitetssikrede tidsskrift vil være den beste måten for UiB å oppnå målet om økt tilgang til forskningsresultater og dermed oppfølging av Universitetsstyret sitt vedtak. Åpen tilgang til kvalitetssikrede vitenskapelige artikler fra institusjonen vil blant annet føre til økt synlighet for UiB.

UiB bør etablere en støtteordning for åpen publisering i tidsskrift som et tillegg til å satse på åpen tilgjengeliggjøring av artikler i institusjonens forskningsarkiv (BORA). I det videre vil vi derfor foreslå noen sentrale punkter i forhold til kriterier for støtte, økonomi og forvaltning av en slik ordning.

Notatet foretar en gjennomgang av ulike sider ved økonomien og kriteriene for støtte fra et slikt fond, og trekker følgende konklusjon:

Det bør settes av inntil 2 mill kr til å kunne tilby en støtteordning for åpen publisering ved UiB. Kriteriene for å få støtte til et slikt publiseringsfond bør være at tidsskriftet er på minst nivå 1 i NSD sitt kanalregister. I første omgang skal ordningen være tre-årig og forvaltes av UB. FU kan fungere som en referansegruppe for ordningen som bør evalueres før tre-års perioden er utløpt. UiB skal i tillegg fortsatt arbeide for stor grad av egenarkivering gjennom BORA, men på frivillig basis.

Saken er også behandlet i UB sitt styre 09.12.2010¹ som har gitt sin støtte til at man begynner å utrede støtteordninger for OA-publisering ved UiB

Spørsmålet om Publiseringsfond er ytterligere blitt aktualisert ved at Universitetet i Tromsø (UiTØ) når ha opprette et slik fond gjennom en avsetning på NOK 300 00 i 2011, til et fond for å dekke forfatterbetaling i Open Access-tidsskrifter. I følge retningslinjene de gis støtte til dekning av utgifter til forfatterbetaling (article processing charges, apc, article submission charges og lignende) i open access-tidsskrifter. I utgangspunktet gis støtten slik at fondet dekker hele utgiften for artikler som innvilges støtte, men dersom det viser seg at antallet støtteverdige artikler blir stort i forhold til fondets midler vil det kunne gis støtte til en prosentandel eller med (opptil) et bestemt beløp per artikkel.

UiTØs retningslinjer slår fast at det eksternt finansierte prosjekter vanligvis bør finansiere forfatterbetaling for artikler som er et resultat av prosjektet, og at midler til å dekke slike utgifter bør derfor innarbeides i prosjektsøknaden. Som hovedregel gis det ikke støtte til artikler basert på ekstern finansiering.

Lignende støtteordninger er opprettet ved Universitet i Agder og ved Høgskolen i Telemark. UiTØ er imidlertid det første blant de større forskningsuniversitetene som har opprettet publiseringsfond.

Forskningsdirektørens kommentarer

Open Access bidrar til å gjøre universitets forskning synlig og tilgjengelig. Dette er i samsvar med universitets samfunnsoppdrag. Open Access og økt tilgang til forskningsresultater må knyttes til institusjonens målsettinger om å være et internasjonalt forskningsuniversitet der den akademiske frihet brukes til å skape forskning og utdanning av høy kvalitet. I lys av dette er det behov for å utvikle en hensiktsmessig finansiering av forfatterbetaling. En mulig løsning kan være å opprette publiseringsfond for støtte til forfatterbetaling. I mange forskningsmiljøer er det større interesse for denne veien til Open Access, enn for egenarkivering. Et fond som dekker forfatterbetaling kan likeledes være et aktivt bidrag til å styrke UiB som en anerkjent og synlig forskningsinstitusjon.

Før UiB eventuelt gjør avsetninger til et slikt fond er det nødvendig at spørsmålet blir utredet. Det er særlig nødvendig å utrede hvilket omfang et slik fond bør ha ved UiB, hvilke kriterier som kan leges til grunn for støtte og hvilke prosedyrer som skal følges ved søknad om støtte. Universitetsbiblioteket har pekt på at dette kan være en av veiene for å oppnå økt synlighet av UiB sin forskning. Et utredningsarbeidet bør derfor støtte seg på de kartlegginger og vurderinger som allerede er gjort ved UB. Det er nødvendig at fakultet og

¹ <http://www.ub.uib.no/felles/organ-styr/styre/2010/S31-2010-Open-access.pdf>

fagmiljø gis anledning til å komme med innspill i utredningsarbeidet og til eventuelle forslag til retningslinjer for et slikt fond.

Forslag til vedtak:

Forskningsutvalget ber universitetsledelsen oppnevne en arbeidsgruppe som kan utrede grunnlaget for og å angi retningslinjer for en eventuell etablering av et publiseringsfond som dekker forfatterbetaling ved UiB

Arkivkode:

FU-sak: 11/10

Sak nr.:

Møte: 09.03.10

ØKT TILGANG TIL NORSKE FORSKNINGSRESULTATER – RAPPORT FRA PILOTSPROSJEKT

Forskningsutvalget behandlet spørsmålet om økt tilgang til norske forskningsresultater i sitt møte 10. mars 2009 (sak 03/09). Ved Universitetet i Bergen hadde Universitetsbiblioteket tidligere utarbeidet et internt drøftingsnotat med en grundig og oversiktlig innføring i bakgrunn og status for Open Access, internasjonalt, nasjonalt og lokalt. Notatet ble lagt frem for Forskningsutvalget i møtet 6. november 2008 (SAK 8/08). Universitetsledelsen bestemte at spørsmålet om økt tilgang til norske forskningsresultater skulle behandles i universitetets styre. Prorektor ledet forberedelsen til styrebehandling. Universitetsstyret behandlet spørsmål i sitt møte 30.04 2009 fastsatte vedtok retningslinjer for økt tilgang til forskningsresultater ved Universitetet i Bergen:

1. Universitetet i Bergen har som mål at resultatene av forskningen ved institusjonen skal være offentlig tilgjengelige og vil legge forholdene til rette for økt og åpen tilgang til forskningsresultater gjennom elektroniske arkiver for fagfelleverderte tidsskriftartikler.
2. UB gis ansvar for informasjons- og tilretteleggingsarbeidet for fagmiljøene.
3. Alle ansatte ved UIB bes levere vitenskapelige fagfelleverderte artikler til institusjonen ved publisering. Målet er at alle ansatt fra og med 1.1.2010 leverer slike publikasjoner
4. Fagfelleverderte tidsskriftartikler legges ut i BORA etter samtykke fra forfatter og utgiver. Versjonen som tilgjengeliggjøres bør være lik den publiserte versjonen.

Universitetsbiblioteket gjennomførte våren 2010 et pilotprosjekt for å kartlegge ulike aspekter knyttet til egenarkivering av vitenskapelige artikler fra UiB. Formålet var å følge opp styrevedtaket for økt åpen tilgang til forskning fra UiB. UB har videre ønsket å kartlegge forskere sine holdninger til egenarkivering og Open Access. Resultatet fra pilotprosjektet foreligger nå i en prosjektrapport som følger vedlagt.

Rapporten viste at motivasjonen til å egenarkivere artikler i BORA er lav. Resultatene fra piloten tilsier at økt tilgang til vitenskapelig artikler via egenarkivering i liten grad vil kunne oppnås ved frivillig innlevering. Universitetsbiblioteket har anbefalt at det blir oppretter et publiseringsfond til støtte til Open Access-publisering i tillegg til anbefalingene om egenarkivering.

Saken legges med dette frem for utvalget til drøfting med følgende forslag til vedtak:

Forskningsutvalget takker Universitetsbiblioteket for prosjektrapporten Økt tilgang til forskningsresultater. Rapporten danner et godt grunnlag for det videre arbeid med økt og åpen tilgang til forskningsresultater fra UiB, ikke bare gjennom elektroniske arkiver for fagfelleurderte tidsskriftartikler, men med større fokus på publisering i Open Access-tidsskrift. Rapporten oversendes universitetsledelsen.

Økt tilgang til forskningsresultater

Prosjektrapport

Universitetsbiblioteket i Bergen

2010

Økt tilgang til forskningsresultater

OPPSUMMERING	3
KONKLUSJON	4
1 INNLEDNING	5
1.1 Mandat	5
1.2 Målsetning	5
1.3 Bakgrunn	6
2 ORGANISERING OG GJENNOMFØRING	7
2.1 Deltakere i piloten	7
2.2 Dokumentflyt	8
2.3 Administrative utfordringer	8
2.4 Teknisk løsning	9
3 RESULTATER	13
3.1 Statistikk	13
3.2 Tilbakemeldinger om pilotprosjektet	14
3.3 Tilbakemeldinger om egenarkivering og OA	15
3.4 Spørreundersøkelse	16
4 FORBEDRINGER, FEILKILDER OG VEIEN VIDERE	18
4.1 Veien videre	18

Oppsummering

Universitetsbiblioteket har gjennomført et pilotprosjekt om egenarkivering fra januar til juni 2010. Målet med prosjektet har vært å få forskere fra utvalgte fagmiljøer ved UiB til å levere inn fulltekst av sine vitenskapelige artikler via forskningsdokumentasjonssystemet Frida. De opplastede artiklene har så blitt lagret i lukket eller åpent arkiv, avhengig av opphavsrettslige problemstillinger. Hovedmålsetningen har vært å følge opp UiB sitt mandat på Open Access og bidra til å synliggjøre vitenskapelig arbeid fra UiB. Delmål har vært å kartlegge forskere sin holdning til egenarkivering og Open Access samt teste og videreutvikle tekniske løsninger. Responsen i forhold til tilbakemeldinger har generelt vært at dette er noe mange av forskerne ikke ønsker å bruke tid på og at de tolker mandatet fra UiB som et politisk mandat heller enn noe de føler de er oppfordret til å gjøre. De fleste er imidlertid åpne og positive til Open Access generelt, men under forutsetning av at det ikke skaper merarbeid eller influerer den akademiske friheten.

Resultatene i forhold til innleveringsaktivitet i løpet av prosjektperioden har vært relativt lav. Totalt ble det lastet opp 37 artikler som falt inn under piloten, mens potensialet var 607 artikler fra 2009 i tillegg til artikler fra 2010. Denne lave aktiviteten gjenspeiles i tilbakemeldingene fra instituttene og forskerne.

For Universitetsbiblioteket har prosjektet også vært en mulighet til å teste ut den tekniske og administrative løsningen i forhold til å jobbe med materiale som kommer fra Frida. Det er avdekket noen forbedringer som må gjøres både i Frida sitt brukergrensesnitt samt i det lukkede arkivet. Disse vil det bli jobbet med framover.

Konklusjon

Resultatene fra piloten viser at den administrative og tekniske løsningen vi har i dag oppfyller retningslinjene fra UiB sitt mandat, da UB nå har et mottaksapparat for innleverte vitenskapelige publikasjoner for lagring i et lukket arkiv og tilgjengeliggjøring i BORA dersom utgiver tillater det. Imidlertid krever løsningen fremdeles så mye manuelt arbeid i forhold til kvalitetssikring, rettighetsklarering og saksbehandling at UB med dagens ressurser ikke har mulighet til å drive aktiv formidling av løsningen overfor hele UiB. Fram til en bedre løsning er på plass ser UB det som realistisk å informere om muligheten til vitenskapelig ansatte ved UiB og ta i mot det som kommer inn, men ikke å sette i gang større kampanjer for å få inn publikasjoner.

Tilbakemeldingene fra forskerne viser at selv om mange er generelt positive til Open Access har de ikke motivasjon, tid eller ser nytten av å levere inn artiklene sine til UiB for egenarkivering. Mandatet fra UiB er lite viktig for mange av forskerne slik vi tolker tilbakemeldingene. Denne holdningen gjenspeiler seg også i den lave aktiviteten i forhold til å laste opp artikler i løpet av prosjektperioden.

Skal UB kunne arbeide aktivt med å oppfordre til økt innlevering bør det først lages en ny og bedre teknisk og administrativ integrasjon med det nye nasjonale forskningsdokumentasjonssystemet, Cristin. UB vil jobbe videre sammen med andre utdanningsinstitusjoner i Norge for å forbedre kvaliteten på den totale innleveringsløsningen denne piloten omfatter.

For å oppnå økt tilgang til forskningsresultater er publisering i Open Access-tidsskrifter et alternativ til egenarkivering. Dette er noe UB også vil arbeide med framover, blant annet er UB en del av et pilotprosjekt om Open Access-publisering i Springer-tidsskrifter¹.

¹ <http://www.uib.no/ub/nyheter/2010/07/pilotprosjekt-open-access-publisering>

1 Innledning

1.1 Mandat

Den 30.04.09 vedtok Universitetsstyret en policy for økt tilgang til forskningsresultater ved Universitetet i Bergen (UiB)². I vedtaket står det at UiB har som mål at resultatene av forskning ved institusjonen skal være offentlig tilgjengelig gjennom åpne, elektroniske arkiv for fagfellevurderte tidsskriftsartikler. Dette skal i første omgang oppnås ved at forskere oppmuntres til å levere inn vitenskapelige publikasjoner i fulltekst fra og med 2010.

Versjonen som tilgjengeliggjøres bør være lik den publiserte versjonen. Målet er å gjøre en versjon av artikkelen åpent tilgjengelig i Bergen Open Research Archive (BORA) etter samtykke fra utgiver og forfatter. Universitetsbiblioteket (UB) er gitt ansvar for informasjons- og tilretteleggingsarbeid overfor fagmiljø når det gjelder egenarkivering³.

1.2 Målsetning

Det overordnede målet for prosjektet har vært å gjøre resultater fra UiBs forskning offentlig tilgjengelig og på denne måten bidra til økt synlighet av UiB.

Delmål:

- Etablere gode tekniske løsninger og rutiner for arbeidsflyt slik at innlevering og egenarkivering av den vitenskapelige produksjonen ved UiB kan gjennomføres på en tilfredsstillende måte for både forskere og UB.
- Automatisere så mange prosesser som mulig siden antallet dokumenter, og dermed arbeidsmengde, sannsynligvis vil øke som en følge av vedtaket.
- Skaffe erfaringer i forhold til forskernes holdninger til egenarkivering.

² Styresak 08/39: Økt tilgang til norske forskningsresultater fra UiB: <http://www.uib.no/filearchive/2009-039.pdf>

³ Egenarkivering vil si å gjøre en kopi av en formelt publisert artikkel tilgjengelig i et åpent digitalt publiseringsarkiv som BORA, DUO eller Munin: <http://www.ub.uit.no/wiki/openaccess/index.php/Hovedside>

1.3 Bakgrunn

Egenarkivering og Open Access er sentrale tendenser nasjonalt og internasjonalt. Dette viser seg både hos finansieringsinstitusjoner og i universitets- og høgskolesektoren. Internasjonalt har f. eks EUs 7. rammeprogram for forskning en pilot knyttet til Open Access, der finansieringsmottakerne i utvalgte fagområder får støtte mot at de må gjøre sitt beste for å gi åpen tilgang til sine fagfelleverderte artikler 6-12 måneder etter publisering. Ca. 20 % av det 7. rammeprogrammets budsjett blir delt ut på disse vilkårene⁴.

Nasjonalt har Forskningsrådet utarbeidet egne prinsipper for åpen tilgang til vitenskapelig produksjon⁵. I disse står det: "Forskningsrådet vil derfor stille krav om at fagfelleverderte vitenskapelige artikler som bygger på forskning helt eller delvis finansiert av Forskningsrådet skal egenarkiveres i egnede arkiv der hvor slike finnes. Krav om slik arkivering må likevel ikke komme i konflikt med forfatters akademiske og juridiske rettigheter."

En arbeidsgruppe oppnevnt av Universitets- og høgskolerådets forskningsutvalg avga i januar 2009 rapporten *Økt tilgang til norske forskningsresultater*⁶. Her ser de på hvordan mest mulig av den offentlig finansierte forskningen i Norge kan gjøres tilgjengelig for alle. De skriver blant annet: "God infrastruktur handler om tilrettelagte arkiver som er enkle i bruk. Det er en stor fordel om fulltekstarkivet er direkte koplet til forskningsdokumentasjonssystemet." (s. 4). Dette går inn i kjernen til UBs pilotprosjekt, da prosjektet blant annet handler om å teknisk knytte sammen Frida og BORA for automatisk overføring mellom disse.

Det er andre utdanningsinstitusjoner i Norge som også arbeider med import fra Frida til sitt eget institusjonelle arkiv. Blant annet Universitetet i Oslo (UiO) importerer fulltekstdokumenter fra Frida til deres åpne, institusjonelle arkiv DUO. Innleveringen er frivillig, og ordningen er ikke mye brukt. Erfaring UiO har gjort er at det ofte er den publiserte versjonen av dokumenter som leveres, og at denne i mange tilfeller ikke kan legges ut. De få, etablerte brukerne er fornøyde med ordningen⁷. Også NTNU, Høgskolen i Oslo og Universitetet i Tromsø har mulighet for opplasting i Frida for overføring til deres respektive arkiv⁸.

⁴ <http://ec.europa.eu/research/science-society/index.cfm?fuseaction=public.topic&id=1680>

⁵ <http://www.forskningsradet.no/no/Artikkel/Forskningsradets+prinsipper+for+apen+tilgang+til+vitenskapelig+publisering/1238627853241>

⁶ http://www.uhr.no/documents/Rapport_fra_Open_Access_arbeidsgruppe.pdf

⁷ E-postkorrespondanse med Stine-Marie Barsjø, DUO.

⁸ Norsk vitenskapsindeks (s. 25): <http://www.regjeringen.no/upload/KD/NVI%20kravspesifikasjon.pdf>

2 Organisering og gjennomføring

Pilotprosjektet ble gjennomført fra januar til juni 2010, og hadde en arbeidsgruppe bestående av:

Anne Gams Steine Asserson (Frida)

Ingrid Cutler (BORA/Rettighetsklarering)

Irene Eikefjord (BORA/Lukket arkiv)

Monica Roos (BORA/Teknisk løsning)

Monica Roos var koordinator for prosjektet og Irene Eikefjord sekretær. Anne G. S. Asserson og Ingrid Culter var ansvarlige for henholdsvis Frida (innlevering med mer) og BORA (rettighetsklarering med mer). Tor Øyvind Fosse (Frida) og Heidi Hofstad (BIBSYS/BORA) bisto også prosjektet. I tillegg var fagreferentene Hege Folkestad og Ingunn Rødland fra Bibliotek for realfag og Sverre Sivertsen fra Bibliotek for medisin og odontologiske fag involvert i prosjektet med registrering/rettighetsklarering innenfor sine fagområder.

2.1 Deltakere i piloten

Instituttene/fagmiljøene som var inkludert i piloten var:

Institutt for fysikk og teknologi

Institutt for biologi (Akvakultur og Mikrobiologi)

Institutt for samfunnsmedisinske fag

Institutt for økonomi

Institutt for informasjons- og medievitenskap

Senter for middelalderstudier

Institutt for arkeologi, historie, kultur- og religion

Det har blitt holdt to møter med representanter fra pilotinstituttene. Det første i oppstartsfasen og det andre midtveis i prosjektet. Det var også planlagt et avslutningsmøte, men dette ble avlyst grunnet lite opplastingsaktivitet siden midtveismøtet. Møtene har blitt brukt til å gi informasjon til instituttene samt på tilbakemeldinger og spørsmål til prosjektet. Disse møtene har vært konstruktive og nyttige i arbeid med å kartlegge holdninger rundt egenarkivering og Open Access.

2.2 Dokumentflyt

De vitenskapelig ansatte ved pilotinstituttene ble bedt om å laste opp en fulltekstversjon av sine vitenskapelige publikasjoner fra 2009 og 2010 i Frida. Det var mulig å laste opp fulltekst samtidig som man registrerte artikkelen første gang, eller å laste den opp i ettertid. Artiklene ble import til det lukkede arkivet ved UB. Ansatte ved UB rettighetsklarerte artiklene for å se om utgiver tillot egenarkivering, og i de tilfellene utgiver gjorde det ble disse overført til BORA. Dersom utgiver ikke tillot dette forble artiklene i det lukkede arkivet, og i begge tilfeller fikk forfatteren tilbakemelding om artikkelens status og utgivers policy. Ofte tillot utgiver egenarkivering av en annen versjon enn den som var lastet opp (som oftest var publisert versjon lastet opp og utgiver tillot kun egenarkivering av akseptert versjon), og forfatter fikk da tilbud om å laste opp en ny versjon i Frida.

2.3 Administrative utfordringer

Teknisk er løsningen som finnes i dag ikke god nok da den ikke dekker behovene til verken Frida, arkivene eller institusjonen. I dag dekkes primærbehovene, som er å laste opp fulltekster sammen med registreringen i Frida og overføre metadata og fulltekst til et lukket og et åpent arkiv. Det ligger imidlertid ingen løsninger på større administrative utfordringer i dagens løsning.

- Det blir ikke generert noen form for kontrakt når forfatter krysser av for publisering i Frida sitt grensesnitt. Det gjør det vanskelig å vite hvem som har lastet opp en fulltekst og dermed faktisk sagt ja til fulltekstarkivering.
- Det kunne være ønskelig med overføring av flere metadata. Det følger ikke med e-post eller annen kontaktinformasjon med dataene som kommer fra Frida, noe som fører til merarbeid da denne informasjonen må letes opp manuelt. Det kunne også vært med metadata om for eksempel finansieringsinstitusjoner, som ville vært en hjelp i forhold til rettighetsklareringen.
- Det er ikke mulig å kommunisere innenfor systemet. Det vil si at det ikke er mulig for arkivet å nå en forfatter eller superbruker av Frida uten å gå via e-post, telefon eller andre kommunikasjonskanaler som ligger utenfor systemet. Det kunne være ønskelig med en mulighet for kommunikasjon mellom brukerne i stede for kun en overføring av metadata og fulltekst fra en plattform til en annen.
- Klarering av opphavsrett burde kunne gjøres på en enklere måte. En sterkere knytning mellom Sherpa/RoMEO basen og innleveringsgrensesnittet i Frida hadde vært en fordel for forfatter. I tillegg hadde det vært ønskelig med tilgang til

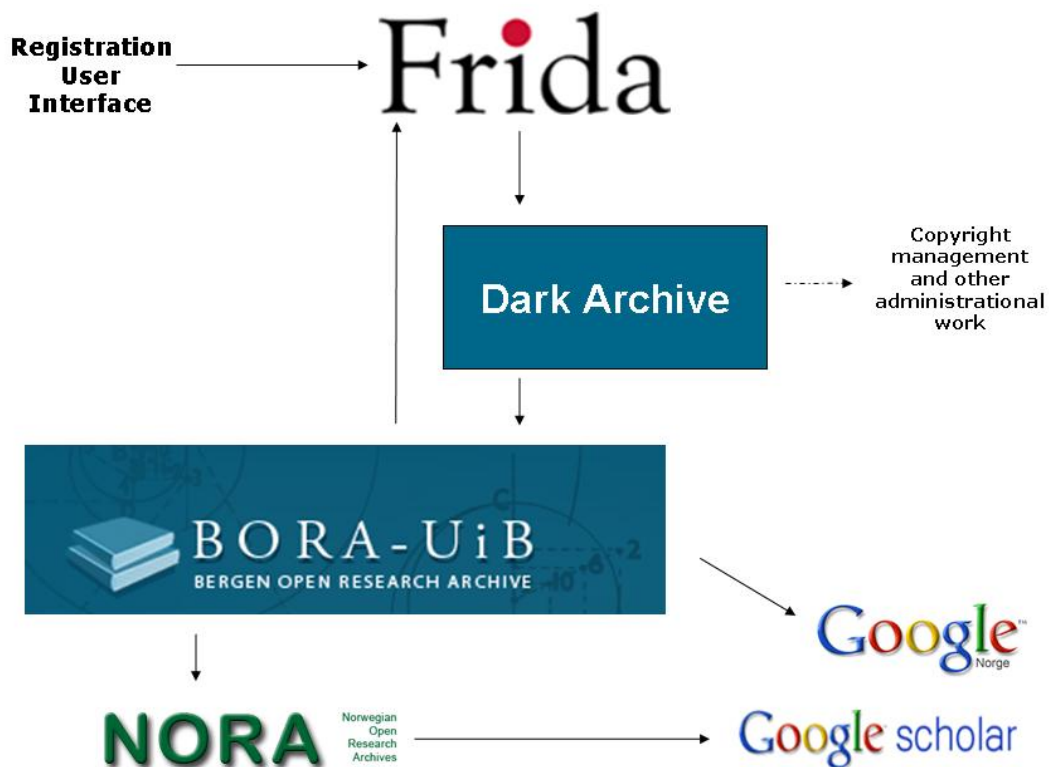
Økt tilgang til forskningsresultater

standardmaler for brev til forlag, adresser, kontakter og annen informasjon om forlag som kunne brukes i den lokale opphavsrettsjobben. En bedre integrasjon mellom systemene ville gitt alle brukere, både forskere og administratorer ved arkivet, en mulighet til å jobbe mer effektivt med dette materialet.

2.4 Teknisk løsning

For å kunne møte UiB sin policy har Universitetsbiblioteket utviklet en teknisk løsning som kan håndtere dokumentflyten fra innleveringen i Frida og til åpen arkivering i BORA.

Dokumentflyten er skissert i figur 2. Testing av den tekniske løsningen har vært en viktig del av prosjektet.

Figur 1: Dokumentflyt/dataflyt fra Frida til BORA

Den tekniske plattformen som BORA er bygget på heter DSpace⁹[8], og er en plattform de fleste institusjonelle arkiv i Norge er bygget på. Frida¹⁰ er også brukt hos de største høyere utdanningsinstitusjonene i Norge, og derfor var det allerede laget en overføringsfunksjonalitet mellom disse to plattformene. Denne ble i utgangspunktet utviklet ved Universitetet i Tromsø.

⁹ Hjemmesiden til DSpace: <http://www.dspace.org/>

¹⁰ <http://wo.uio.no/as/WebObjects/frida.woa/wo/0.0.29.2>

Økt tilgang til forskningsresultater

Universitetsbiblioteket i Bergen har imidlertid omskrevet koden slik at den nå er i samme språk som DSpace (Java) samt har en del utvidede funksjonaliteter for bedre å kunne møte administrative og tekniske behov. En av tilpasningene vi har gjort lokalt er opprettelsen av et lukket arkiv, også dette i DSpace, som ligger som en "buffer" mellom Frida og BORA. Her skal alt materiale, enten det kan legges åpent i BORA eller ikke, lagres. Dette arkivet ble opprettet for å møte mandatet fra UiB. Det er også gjort tilpasninger til Frida sitt brukergrensesnitt både lokalt og nasjonalt.

Den tekniske løsningen har som mål å lage en sømløs dokumentflyt fra Frida til BORA. Bruker skal kunne logge seg på i Frida, og levere inn en eller flere dokument samtidig som de registrerer bibliografiske data om sine publikasjoner i Frida. På denne måten blir det minimalt med ekstra arbeid eller dobbeltregistrering for forfatteren. Den eller de dokumentene forfatteren leverer inn blir så sendt til det lukkede arkivet for lagring. Mens dokumentet ligger lagret i det lukkede arkivet utføres opphavsrettklarering og andre administrative oppgaver. Dersom dokumentet kan lagres åpent i BORA blir det overført.

Frida-importfunksjonen lar arkivet kontakte Frida sin OAI-PMH feed. Her henter den metadata (bibliografiske data) og fullteksten som er lastet opp gjennom Frida sitt grensesnitt. Importfunksjonen lager en DSpace item, eller post, for hver post den henter fra Frida, og gjør en konvertering av metadata. Fridas metadataspråk CERIF blir omgjort til Dublin Core, som er standard metadataspråk i DSpace. Fullteksten blir lastet ned slik at den kan knyttes til DSpace sitt item. Når dette er gjort blir hele itemet lastet over i det lukkede arkivet for lagring. Dataene som hentes fra Frida er offentlig tilgjengelig fra dette XML skjemaet:
<http://wo.uio.no/as/WebObjects/frida.woa/wa/oai?verb=ListRecords&metadataPrefix=frida&from=2007-01-01&set=UIB>

2.4.1 Tekniske utfordringer

Underveis i piloten har et av delmålene vært å teste den tekniske løsningen. Det er funnet noen feil og mangler som er rettet opp underveis, men det gjenstår fortsatt en del arbeid. Et av hovedfokusene her vil være å forbedre innleveringsgrensesnittet i Frida. Et annet hovedfokus er å samarbeide med Frida for at de skal dele flere data med arkivene. Dette er nødvendig for å løse en del administrative utfordringer med den tekniske løsningen slik den fungerer i dag.

Det er en del grunnleggende problemer med Frida sitt brukergrensesnitt samt hvilke data de

Økt tilgang til forskningsresultater

deler og hvordan disse deles. Dette er noe Frida jobber med å løse på nasjonalt nivå i samarbeid med arkivene. Fra 2011 skal alle forskningsutførende institusjoner bruke samme forskningsdokumentasjonssystem. Dette skal bygge på Frida og har fått navnet CRISTIN (Current Research Information system in Norway), og vi håper noen av problemene vi har identifisert i løpet av denne piloten vil bli løst i det nye fellessystemet.

Problemene med dagens løsning skaper vanskeligheter på flere nivå:

- Et problem ved importen fra Frida er at metadataene vi høster via OAI-PMH ikke gir nok informasjon angående fullteksten. Det meste av metadataene beskriver altså de bibliografiske dataene tilhørende den aktuelle posten, og ikke fullteksten. Dette gir oss en del praktiske problemer. I de tilfellene hvor fullteksten blir lastet opp uavhengig av selve registreringen av bibliografiske data, vet vi ikke hvem som har lastet opp artikkelen og godtatt kontrakten, da det er teknisk mulig for andre enn forfatter å laste opp artikler. For artikler med flere forfattere vet vi heller ikke hvem av forfatterne som har lastet opp artikkelen og som det derfor er naturlig at vi henvender oss til. Dette er meldt inn som et problem til Frida, og Frida har besluttet å endre sin eksport til også å inkludere informasjon om hvem som har lastet opp fullteksten. Denne endringen er ikke god nok som varig løsning siden vi ikke får tilgang til selve kontrakten, men er en forbedring på kort sikt.
- Et annet problem er Frida sitt brukergrensesnitt ved opplasting av fulltekst. Avkrysningsalternativene er felles for alle institusjonene tilknyttet Frida, og dermed vanskelige å få endret. I vårt tilfelle ble det andre avhakingsalternativet direkte feil, da en viktig del av prosjektet har vært at forskerne kan overlate til UB å kontrollere opphavsrettighetene overfor utgiverne (se figur 3).
- Det er også har også vært et problem i prosjektet vårt at hele kontrakten i Frida kun omhandler fulltekstarkivering av dokumentet. Mandatet til UiB inkluderer også lukket arkivering, dvs. at forfatter skal kunne laste opp en artikkel for lukket arkivering, og ikke for fulltekstarkivering i det åpne arkivet. Med brukergrensesnittet til Frida slik det er i dag er ikke dette et valg forfatter kan ta.

Økt tilgang til forskningsresultater

Jeg ønsker å arkivere dette dokumentet i fulltekst i mitt institusjonelle arkiv. Kontrollpunkter:

- Jeg har mine medforfatteres samtykke til arkivering av fulltekst.
- Forlaget godkjenner egenarkivering/Jeg har innhentet tillatelse fra forlaget.
- Jeg samtykker i [avtalen om publisering](#) som gjelder for **Universitetet i Bergen**

Lever dokumentet i pdf-format. Angi her hvilken versjon du leverer.

Innsendt manus/preprint Akseptert fagfelleevaluering/postprint Forlagets publiserte versjon

Figur 2: Innleveringsgrensesnitt i Frida

2.4.2 Videre utvikling

I tillegg til utviklingen i Frida planlegges et videre steg i utviklingen av DSpace ved UB. Det som vil gjøres her er å tilrettelegge for en automatisk overføring fra det lukkede arkivet til BORA. I dag må dette gjøres av teknisk personale, men vi ønsker at administratorer av BORA skal kunne gjøre dette selv fra det administrative grensesnittet i arkivet. Det er derfor under utvikling en funksjon som skal gi oss denne muligheten i form av en knapp som blir tilknyttet hvert Dspace item i det lukkede arkivet, og som da sender itemet til sin rette samling i det åpne arkivet. Det vil også bli jobbet videre med kvalitetssikring av metadata.

3 Resultater

3.1 Statistikk

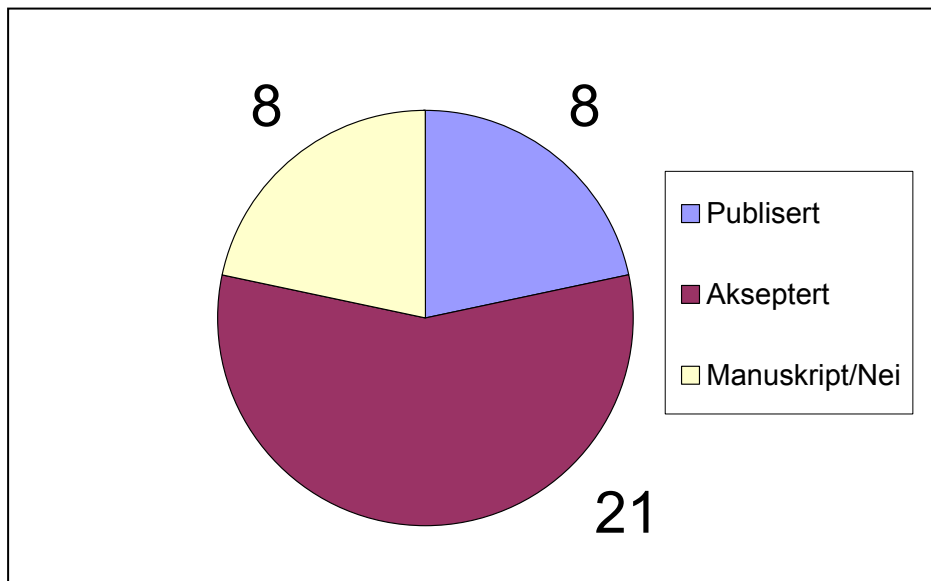
Det har blitt lastet opp et beskjedent antall artikler i løpet av pilotperioden. Tall fra Frida viser at pilotinstituttene publiserte 607 vitenskapelige artikler i 2009. Dette er artikler hvor en eller flere av forfatterne er ansatte ved UiB:

Institutt:	Artikler publisert i 2009:
Samfunnsmedisin	201
Biologi	169
Fysikk og teknologi	140
AHKR	36
Infomedia	27
Økonomi	20
CMS	14
Totalt:	607

Tabell 1: Antall vitenskapelige artikler publisert i 2009. Tall hentet fra Frida

I løpet av pilotperioden ble det lastet opp 37 artikler som var definert innenfor piloten (vitenskapelige artikler fra pilotinstituttene publisert i 2009 eller 2010). Åtte av disse artiklene kunne gjøres tilgjengelig i BORA i publisert versjon (en av dem først etter fire år), og fire av disse var publisert i Open Access-tidskrifter. I to av tilfellene hadde forfatter(ne) selv betalt for at artikkelen skulle være Open Access. 21 artikler kunne egenarkiveres i akseptert versjon, mens åtte av artiklene kunne egenarkiveres i manuskriptversjon (før fagfelle vurdering) eller ikke i det hele tatt.

Økt tilgang til forskningsresultater

Figur 3: Fordelingen mellom artiklenes egenarkiveringspolicy

Alt i alt har det vært lav aktivitet blant forskere når det gjelder opplasting av dokument i Frida. Tilbakemeldingene gir en oppsummering av årsaker til den lave aktiviteten, og faktorer som informasjon, oppfølging og kort prosjektperiode kan også ha spilt en rolle.

3.2 Tilbakemeldinger om pilotprosjektet

Gjennom møtene med pilotinstituttene har det kommet mange tilbakemeldinger både på egenarkivering generelt og pilotprosjektet spesielt. Tilbakemeldingene har vist at det er ulike meninger og problemstillinger hos de sju pilotinstituttene, noe som ikke var uventet da disse instituttene var valgt nettopp for å gi spredning i fagtradisjon, publiseringskanaler og innstilling til egenarkivering.

- Det har blitt meldt om at det er lite respons på dette prosjektet blant mange av forskerne, og at de har vært lite motivert til å være med. En sentral faktor som alle fakultetene trekker frem er mangel på tid. De vitenskapelige ansatte har lite tid, og mange ønsker ikke å prioritere dette.
- Forskere ser ikke hvorfor dette er noe de bør eller må gjøre. Mange ser på mandatet fra UiB som politikk og ikke et vedtak de må følge eller som er viktig for UiB. Flere gav tilbakemelding om at arkivering må bli obligatorisk i den grad det er mulig, og må være en del av arbeidskontrakten med UiB dersom dette er noe som forventes av forskeren.

Økt tilgang til forskningsresultater

- Det har vært positive kommentarer om fordelene ved å få samlet publiserte artikler i fulltekst i det lukkede arkivet.
- For noen av de involverte fagmiljøene er mange medforfattere på artiklene en faktor som gir færre opplastede artikler. Det er definert som forfatters ansvar å spørre sine medforfattere om tillatelse til at artikkelen kan gjøres tilgjengelig i BORA, og dette er et problem i tilfeller med mange medforfattere. Det tar mye tid å spørre alle, og mange forskere gav uttrykk for at det ikke var aktuelt for dem å bruke tid på dette. Et forslag som kom opp var at det vil være mye lettere dersom man har egenarkivering i tankene allerede når man arbeider med en artikkel, og at arbeidet med å innhente tillatelse fra medforfattere vil være mye enklere dersom det blir gjort som en del av arbeidsprosessen.
- I tilfeller der forfattere fra UiB har bidratt som en av mange forfattere, er det mange som ikke ønsker å tilgjengeliggjøre artiklene i BORA fordi de synes deres eget bidrag er en for liten del av helheten til å utgi det som UiBs forskning. Et institutt bestemte at de kun skulle laste opp artikler hvor ansatte ved deres institutt var førsteforfatter. Mange av pilotinstituttene har fått førsteforfattere i det tidsrommet som omfattes av piloten.
- En del av artiklene som var definert innenfor piloten var skrevet av PhD-kandidater som nå er ferdige med sin doktorgrad og ikke lenger er ansatte ved UiB. Disse artiklene fikk man da ikke lastet opp.
- Noen forskere gav tilbakemelding om at det var teknisk lett å laste opp fullteksten i Frida, men at det var merkelig at Fridas grensesnitt tvang dem til å oppgi at de hadde utgivers tillatelse selv om dette ikke var tilfelle.

3.3 Tilbakemeldinger om egenarkivering og OA

I tillegg til tilbakemeldingene om prosjektet og prosjektets gjennomføring har det også vært viktig å få tilbakemelding om Open Access generelt. Vi har fått tilbakemeldinger på dette i løpet av prosjektet, og samtidig har det vært gjennomført en spørreundersøkelse blant forskere og PhD-kandidater ved de deltagende instituttene (se kapittel 3.4).

De fleste forskere er positive til ideen om Open Access, men en del synes egenarkivering i BORA er en dårlig løsning av flere grunner:

- Mange lurer på hvorfor de skal legge ut ting som allerede ligger tilgjengelig på nettet.

Økt tilgang til forskningsresultater

- Mange ønsker ikke å tilgjengeliggjøre den aksepterte versjonen, som er den versjonen vi oftest får lov av utgiverne til å egenarkivere. Forskerne ønsker kun å tilgjengeliggjøre den publiserte versjonen av artikkelen.
- De lurer på hvem de skal de tilgjengeliggjøre for. Forlagene har ofte spesialavtaler med utviklingsland, slik at de kan få tilgang til artiklene selv om de ikke har midler til å kjøpe dem.
- Når det er frivillig med egenarkivering, slik som ved UiB, er det for få som velger å gjøre publikasjonene sine åpne. På denne måten er Open Access poengløst da det er så lite av den totale forskningen som blir tilgjengelig. Flere mener derfor at tilgjengeliggjøring må være noe som pålegges fra institusjonen, og ikke er frivillig for hver og en forsker eller PhD-student.
- Noen betaler allerede ekstra for å gjøre artikkelen sin OA, dette viser at mange forskere har vilje til å publisere via åpne kanaler og at de syns dette er viktig for å gjøre forskningen sin tilgjengelig.

3.4 Spørreundersøkelse

Samtidig med at Universitetsbiblioteket har gjennomført pilotprosjektet har en masterstudent ved International Master in Digital Library Learning (DILL) ved Høgskolen i Oslo, Avdeling for journalistikk, bibliotek- og informasjonsfag, gjort en spørreundersøkelse blant forskere ved de sju pilotinstituttene som en del av hennes masteroppgave¹¹. Masterstudenten heter Barulagayne Hulela og er fra Botswana, og har i sin oppgave hatt fokus på forskeres holdning til egenarkivering.

Det var 50 vitenskapelig ansatte som besvarte spørreskjemaet. Dette gir en relativ lav svarprosent, men det er likevel nok til at man kan se tendenser i materialet. To av de 50 respondentene hadde ikke egenarkivert materiale før, mens 48 hadde egenarkivert ulike steder. Størst prosentandel hadde egenarkivert på instituttets og egne nettsider, mens 19 av respondentene oppga at de hadde egenarkivert i BORA. 41 av respondentene kjente til BORA, men det var likevel bare 21 av dem som sa at de kom til å egenarkivere i BORA i fremtiden. 7 personer sa de ikke kom til å gjøre det, mens 22 stk var usikre.

Respondentene ble bedt om å rangere ulike utsagn om egenarkivering, og ut fra dette beregnet Hulela en oversikt over faktorer som påvirker egenarkivering. Den viktigste faktoren

¹¹ Hulela B. Scholars and Institutional Repositories: Perceptions of Academic Authors towards Self - Archiving their Scholarly Works in the Bergen Open Research Archive [masteroppgave]. Oslo: Oslo University College; 2010.

Økt tilgang til forskningsresultater

for å egenarkivere er i følge dette materialet synlighet (publicity): at materialet blir lest av flere og potensielt får høyere innflytelse. Etter synlighet kommer pålitelighet (trustworthiness), altruisme og profesjonell anerkjennelse. Faktorene som hadde minst å si for disse respondentene var akademisk belønning (forfremmelse og bevilgninger) og påvirkning fra andre (medforfattere, finansieringsinstitusjoner og UiB/instituttet).

Respondentene som ville egenarkivere i BORA i fremtiden og de som var usikre ble spurt om hvilke motivasjonsfaktorer de la til grunn for egenarkivering. Den viktigste faktoren her var å gi andre tilgang til eget arbeid, da de selv hadde dratt nytte av andres forskning. Den nest viktigste motivasjonsfaktoren var at BORA ville bevare og sikre materialet.

Samtidig ble de som ikke ville egenarkivere i BORA og de usikre spurt om grunner til at de ikke ønsket å gjøre dette. De viktigste grunnene her var redsel for å bryte utgiverens retningslinjer for opphavsrett og at egenarkivering tok ekstra tid.

4 Forbedringer, feilkilder og veien videre

I løpet av prosjektperioden har det kommet inn lite materiale fra Frida, og dette kan, i tillegg til innholdet i tilbakemeldinger fra forskere, være en pekepinn på at noe kunne vært gjort annerledes med prosjektet fra starten. Noen deler av prosjektet som kanskje kunne vært gjort annerledes er:

- Prosjektperioden kunne vært lengre. Dette ville kanskje gitt flere forskere mulighet til å finne tid til opplasting av dokumenter. Blant annet ville tiden rundt innrapportering til Frida muligens vært et godt tidspunkt å dekke under en slik pilot.
- For å få inn mer materiale kunne tidsperioden for materiale økes til også å gjelde 2008.
- Den tekniske løsningen kunne vært helt ferdig. Dette ville imidlertid hatt den konsekvensen at piloten hadde måttet utsettes en god stund, da mye av det tekniske også ligger hos Frida nasjonalt. I tillegg tar utvikling av DSpace-funksjoner tid da mye må utvikles selv, med begrensede ressurser. Dette er en vanlig problemstilling når man jobber med åpen programvare.

4.1 Veien videre

Tilbakemeldingene fra forskerne viser at entusiasmen og engasjementet for mandatet fra UiB ikke er veldig stort slik det er i dag. Arbeidet har også vist oss at den tekniske løsningen ikke dekker de behovene forskerne, Frida eller BORA har til å gjøre data og informasjonsstrømmen sømløs og gi oss det grunnlaget vi behøver i forhold til hvordan vi mener universitetsbiblioteket, men også nasjonale krefter bør jobbe med Open Access framover. Noen hovedområder vi vil jobbe videre med både nasjonalt og institusjonelt er:

- Nasjonale lisenser med utgivere. Det bør inngås lisenser med forlagene på nasjonalt nivå for på denne måten å spare institusjonene for store, u håndterlige mengder rettighetsklarering.

Økt tilgang til forskningsresultater

- Ansettelseskontrakter som inkluderer egenarkivering med forskere og PhD-kandidater på nasjonalt eller institusjonelt nivå. Dette ville gitt muligheter man ikke har i dag.
- Øke forskernes motivasjon for egenarkivering.
- Stimulere til økt publisering i åpne tidsskrifter.
- Jobbe med å få en bedre nasjonal teknisk løsning enn det vi har i dag.

FORSKNINGSUTVALGET
Universitetet i Bergen

Arkivkode:

Sak nr.:

FU-sak: 12/11

Møte: 9.03.10

Handlingsplan for internasjonal virksomhet for perioden 2011-2013

Universitetsstyret vedtok Handlingsplan for internasjonal virksomhet for perioden 2007-2009 i oktober 2006 (sak 90/06). I samsvar med vedtak i universitetsstyret er det utarbeidet utkast til ny handlingsplan for perioden 2011-2013, som nå har vært på høring. Fristen for høring var 1. mars 2011.

Saken legges frem for utvalget til orientering.

Utkast til handlingsplan
for UiBs internasjonale virksomhet 2011-2013

Innledning

Universitetet i Bergens strategi forutsetter forskning og utdanning av høy internasjonal kvalitet og fagmiljøer med internasjonale perspektiver i forskning, utdanning og administrasjon. Denne handlingsplanen løfter fram tiltak som kan fremme dette. Siden UiBs fakulteter og institutter har ulike utfordringer når det gjelder internasjonal forskning og utdanning og internasjonalt samarbeid generelt, er handlingsplanen et retningsgivende dokument som må tilpasses lokale forhold.

UiB merker seg at det globale mønsteret for studentrekruttering er i stor endring og at den internasjonale konkurransen om de beste og de best betalende studentene er stor. Globalt øker antallet studenter hurtig, bl.a. på grunn av økt studietilbøyelighet i flere asiatiske land. Mange søker seg til gradsstudier i Europa og USA. Norske universitet, som tilbyr høyere utdanning uten studieavgifter, opplever en betydelig økning i antallet utenlandske søkere. Det ventes at tallet vil stige ytterligere som et resultat av innføring av studieavgifter i våre naboland for studenter utenfor EU/EØS-området. UiB må derfor være oppmerksom på globale trender, inkludert hva høyere utdanning som en internasjonal vare, betyr. I den kommende perioden må spørsmålet om hvordan denne utfordringen skal møtes av UiB spesielt og Norge generelt, komme tydelig på dagsorden. Innenfor utdanning har Bologna-prosessen og andre nasjonale og internasjonale føringer stor betydning, og der det er mulig må UiB nøye vurdere hvordan nye krav skal implementeres.

Sentrale myndigheter og Forskningsrådet legger politiske og økonomiske føringer for geografiske prioriteringer i det internasjonale utdannings- og forskningssamarbeidet. Nordisk og europeisk samarbeid står naturligvis sterkt, og i tillegg legges det vekt på å styrke forbindelsene til USA, Canada, Japan, Kina, Russland, India, Sør-Afrika og Brasil, Argentina og Chile. UiB følger de nasjonale prioriteringene i den grad det passer med forskningskompetanse og fagmiljøenes prioriteringer. Når det gjelder flere av disse områdene er det grunnlag for langt tettere samarbeid enn det som er tilfelle i dag, samtidig som miljøenes satsninger for eksempel på utviklingsforskning i noen tilfeller vil tale for å velge samarbeidspartnere i andre geografiske områder. For å fremme god og grunnleggende forskning må UiB samarbeide med andre faglig sterke miljøer og dessuten fremme samarbeid som bidrar til global kapasitets- og kompetansebygging.

I. Internasjonal forskning og utdanning som daglig praksis

Internasjonal forskning inkluderer deltagelse i store og internasjonalt finansierte forsknings- og infrastrukturprosjekter, forskningssamarbeid gjennom uformell kontakt, og internasjonal publisering. For forskningskvalitet og internasjonal synlighet er alle komponenter viktige. Samtidig kan de bidra til å utvikle et mer internasjonalt utdanningsmiljø hjemme og styrke den forskningsbaserte utdanningen. Der det er mulig, bør derfor også en utdanningskomponent integreres i internasjonalt forskningssamarbeid, og UiB må bestrebe seg på å se forskning og utdanning i sammenheng blant annet gjennom etablering av strategiske partnerskap.

- Et styrket administrativt støtteapparat skal bidra til ytterligere å profesjonalisere arbeidet med å søke om forskningsfinansiering i internasjonale prosjekter, inklusive koordineringsansvar for EU-prosjekter, ERC og infrastrukturprogrammer. Mål: å øke

deltagelsen med 30% ut fra 2010-nivå. Ansvar: forskningsadministrativ avdeling (FA), instituttene. Tidsplan: ved utgangen av perioden

- Et godt utbygd apparat for administrativ og økonomisk oppfølging er en forutsetning for drift av store internasjonale forsknings- og utdanningsprosjekter, og det er viktig at hele systemet for prosjektoppfølgning og ansvarsfordeling er tydelig. Ansvar: Økonomiavdelingen, FA og Studieadministrativ avdeling (STA) i samarbeid med fakultetene. Tidsplan: Klargjøring av oppgaver og ansvar 2011, iverksettelse 2012.
- En sentralt finansiert ordning med toerstillinger og gjesteforskere etableres for å bygge ekspertise som kan støtte opp om målet med økt deltagelse i internasjonalt forskningssamarbeid. Ansvar: Universitetsledelse, FA, fakultet. Tidsplan: Ordningen etableres innen 2012.
- Fakulteter og institutter bes avsette en større andel av sine midler til aktiviteter som fremmer internasjonalt forskningssamarbeid og publisering. Mål: økning av nivå-to publikasjoner og publikasjoner sammen med utenlandske forskere med 10% i forhold til 2010-nivå. Ansvar: Fakultetene/UB.¹ Tidsplan: i inneværende periode.
- UiB vil legge til rette for etablering og drift av fellesgrader på MA- og ph.d.-nivå innen fagfelt hvor dette kan understøtte internasjonalt forskningssamarbeid og sikre kandidatene en bedre og mer internasjonalt orientert utdanning. Mål: tildele grader sammen med viktige samarbeidspartnere. Ansvar: STA, FA og institutt.
- UiB vil etterstrebe å knytte sammen flere virkemidler i internasjonal forskning og utdanning, og for norsk deltagelse i europeiske programmer som fremmer slik kobling. UiB vil bruke kvotestipendordningen og andre sentrale ordninger slik. Mål: effektiv og målrettet strategisk utnyttelse av aktuelle nasjonale og internasjonale ordninger. Ansvar: Universitetsledelse, fakultet. Tidsplan: gjennomgående.
- Bergen Summer Research School er en viktig arena for internasjonal forskerutdanning, og det må utvikles en bærekraftig økonomisk modell for forskerskolen. Forskerskolen evalueres med det for øye i 2011. Ansvar: FA.
- Institusjonelle nettverk, medlemskap og andre avtaler evalueres. Samarbeid som fremmer både forskning og utdanning prioriteres. I den grad avtaler er lite gagnlige, fornyes de ikke. Ansvar: STA/FA/fakultet. Tidsplan: 2011 og årlig.

II. Faglig forankret, administrativt støttet og kvalitetssikret internasjonal mobilitet

En viktig forutsetning for å være et internasjonalt **synlig** forskningsuniversitet er at universitetets ansatte er synlige på viktige forskningsmessige arenaer og gjennom publisering. I tillegg dreier det seg om student- og forskermobilitet og om utveksling av studenter, lærere og administrativt ansatte slik at staben har bred internasjonal kunnskap og erfaring. Både inn- og utreisende studenter får adgang til fagtilbud som ikke finnes ved eget universitet eller å få et bedre tilbud enn hjemme. Mobilitet er derfor en viktig del av universitetets internasjonale arbeid og det krever betydelige ressurser og klare ansvarsforhold.

En viktig indikator på om UiB er et internasjonalt **synlig** forskningsuniversitet, er om studenter og forskere fra andre land søker seg hit. UiB tar mål av seg til å være et åpent og inkluderende universitet for alle studenter og ansatte og å ta godt i mot de som kommer til universitetet for kortere eller lengre tid. Fagmiljøene oppfordres til å sikre rutiner for at dette i praksis skjer. Også når det gjelder utveksling oppfordrer UiB sterkt til etablering og vedlikehold av varige internasjonale forbindelser og nettverk. Målet er at hvert

¹ Målet forutsetter at det etableres en oversikt over internasjonalt samforfatterskap.

fakultet/institutt skal ha en fast kjerne av samarbeidende institutter/universiteter utenlands. Det vil fremme kvaliteten i utvekslingen og minske de administrative og faglige omkostningene ved internasjonalt samarbeid.

- Det foretas en avklaring av ansvarsforholdet mellom de sentraladministrative avdelinger, fakulteter og institutt når det gjelder mottak og utreise av ansatte, studenter og gjester. Ansvar: Universitetsledelsen. Avklaringen foretas våren 2011 og iverksettes senest høsten samme år.
- UiB har som mål å sikre en bedre faglig forankring for våre utreise-avtaler. Det enkelte institutt anbefales derfor sterkt å etablere anbefalte utvekslingsløp innenfor sine studieprogrammer; helst til steder hvor en også har forskningssamarbeid. Et godt utbygd administrativt støtteapparat ved STA skal bistå fagmiljøene i dette arbeidet. Mål: Alle studieprogram inneholder anbefaling om utvekslingsinstitusjoner. Ansvarlig: instituttene, STA. Tidsplan: 2012.
- For å fremme koblingen mellom utdanning og forskning i vårt internasjonale arbeid, ønsker UiB å legge til rette for flere utreisende studenter på Erasmus-avtaler; flere innreisende på bilaterale avtaler. Vi vil aktivt bruke våre avtaler til å fremme dette og eventuelt inngå nye avtaler som kan styrke forsknings- og utdannings samarbeid. Samtidig vil UiB vurdere å etablere studentstipend innenfor spesielle programmer for studenter fra utvalgte områder utenfor EU/EØS-området. Mål: 30% økning i studentutvekslingen i forhold til 2010-nivå i løpet av perioden. Ansvar: Institutt, fakultet, STA.
- UiB utarbeider en rekrutteringsplan for internasjonale studenter som ser forskning og utdanning i sammenheng. Ansvar: STA. Tidsplan: 2011.
- Internasjonal utveksling for administrativt og teknisk personale gir muligheter for nettverksbygging og internasjonal erfaringsutveksling, og UiB vil legge til rette for det. Den allerede etablerte Bergen Staff Mobility Week blir et fast arrangement for mottak av internasjonale gjester. Ansvar: Personal- og organisasjonsavdelingen (POA). Tidsplan: gjennomgående.
- For å fremme forskning på internasjonalt nivå, opparbeide internasjonal erfaring, etablere internasjonale kontakter og bygge nettverk, bør alle ph.d.-studenter ha et utenlandsopphold av en viss varighet i stipendperioden, alternativt en internasjonal komponent som miljøet selv definerer nærmere. Ansvar: instituttene. Tidsplan: gjennomgående.
- For å skape internasjonale ph.d.-miljøer oppfordres fagmiljøene til å utnytte nasjonale og internasjonale ordninger som gjør det mulig for internasjonale ph.d.-studenter å komme på utvekslingsopphold til UiB. Ansvar: instituttene. Tidsplan: kontinuerlig.
- UiB skal videreutvikle og tilpasse tjenester som tilbys gjennom UiBs Euraxcess-kontaktpunkt: International Staff Services (ISS). Tjenesten må ha en helhetlig tilnærming som kan inkludere forskerens familie. ISS må være godt synlig og utvides til å omfatte et velkomstsenter med direkte veiledning og assistanse for ansatte, gjesteforskere og deres familier. Ansvar: POA. Tidsplan: gjennomgående/2011-2012.
- Universitetet vil arbeide for at det etableres et servicesenter for utenlandske arbeidstagere i Bergen. Ansvar: Universitetsledelsen. Tidsplan: 2011-2012.
- En viktig del av en god mottagelse er å kunne tilby gjester boliger. Universitet vil arbeide for å øke antallet tilgjengelige gjesteboliger med 20 % i den kommende perioden. Ansvar: Universitetsledelsen, Eiendomsavdelingen (EIA).
- For å bedre integrasjonen av internasjonale studenter i fagmiljøene, etableres en mentor-ordning som skal sikre innreisende studenter et faglig kontaktpunkt. Ansvar: instituttene. Tidsplan: i løpet av 2011.

- UiB mottar i dag ca. 3000 søknader årlig om MA-gradsstudier fra utenlandske borgere. For å sikre kvaliteten i opptaket og redusere universitetenes administrative omkostninger, vil UiB i inneværende periode arbeide for at det opprettes felles nasjonalt studentopptak for utenlandske studenter. Ansvar: Universitetsledelsen.

III. Heving av språkkompetanse

Universitetet har fortsatt utfordringen med å utvikle norsk som akademisk språk samtidig som engelsk må bli tydeligere etablert som parallelt språk i forskning, undervisning og administrasjon. Internasjonalisering betyr likevel ikke at all aktivitet som ikke foregår på norsk, skal foregå på engelsk. UiB ønsker å legge til rette for ansatte og studenter som reiser til land hvor engelsk ikke er hovedspråk, får en innføring i stedets språk og for at de som kommer hit på lengre opphold skal lære seg norsk. Universitetets politikk har lenge vært at alle ansatte i løpet av en toårsperiode skal kunne gi undervisning på norsk, og det er viktig at UiB vurderer om opplæringen i norsk er tilstrekkelig omfattende for dette formål.

Universitetet har vedtatt en språkpolitikk og har innført tiltak for legge til rette for godt språk på begge norske målformer og på engelsk (se universitetsstyret sak 2007/3124). Det er svært viktig at kursene som tilbys de ansatte (akademisk engelsk og administrativ engelsk) og norsk for utenlandske ansatte og studenter utvides, at enhetene legger til rette for deltagelse i disse, og at de ansatte ser det som sitt ansvar å kunne kommunisere i et internasjonalt miljø.

- Hvert institutt gjennomgår sine fremmedspråklige studietilbud med sikte på å ha attraktive tilbud til ikke-norskspråklige studenter. De skal helst også være aktuelle for norsktalende studenter og dermed legge til rette for en god faglig integrasjonsprosess. Ansvar: instituttene. Tidsplan: 2011.
- Det er et mål å øke publisering i engelskspråklige tidsskrifter på nivå II, og internasjonal publisering generelt. Det må derfor legges til rette for en god tjeneste for språkvask og annen språkstøtte som dekker alle fagområder. Ansvar: POA. Tidsplan: gjennomgående.
- UiB har som mål at det skal utvikles sommerkurs i norsk språk for utenlandske utvekslingsstudenter. I inneværende periode (fra 2012) skal en slik ordning etableres som prøveordning. Ansvar: STA og fagmiljø ved Humanistisk fakultet.
- UiB har som mål at det utvikles språkkurs i aktuelle språk for de av våre studenter som reiser på utveksling til land hvor engelsk ikke er hovedspråk. I inneværende periode (fra 2012) satses det spesielt på tilbud i tysk språk for å bidra til at flere studenter kan velge tysktalende land som utvekslingsland. Ansvar: STA og fagmiljø ved Humanistisk fakultet.
- Etter mønster fra andre universitet, bl.a. Universitetet i Oslo, etableres en ordning med "språk-tandem" som kan fremme både norske og internasjonale studenters språkbeherskelse. Ansvar: STA. Tidsplan: 2011.

IV. Tydelig profilering og bedre informasjonsflyt

Profilering og informasjon er to forskjellige ting. Samtidig fungerer informasjon i mange tilfeller også til å profilere institusjonen. Det er viktig å ha dette aspektet in mente for eksempel i arbeidet med web-sider og ved deltagelse i internasjonale arrangementer. I denne sammenheng er det også viktig at UiB har et bevisst forhold til bruk av internasjonale rankinger i profileringsøyemed.

- For å profilere UiB eksternt, gjennomgås alt profileringsmaterieell med sikte på å at det skal gi et dekkende bilde av UiB. Det lages en plan for hvordan materialet skal brukes. Ansvar: Kommunikasjonsavdelingen (KA) i samarbeid med fagmiljø og sentrale enheter. Tidsplan: 2011.
- UiB mottar en rekke delegasjoner som ønsker informasjon om UiB. Mottaket av slike delegasjoner profesjonaliseres ved en tydelig plassering av ansvar for tilrettelegging og arrangement. Det etableres generelle rutiner for besøk. Ansvar: Universitetsledelsen. Tidsplan: 2011.
- Området ”international” på UiB sin web-sider skal til enhver tid gi god og oppdatert informasjon på engelsk og norsk om forskning, utdanning og personalpolitikk ved UiB. Ansvar: KA. Tidsplan: 2011 og gjennomgående.
- Sentrale web-sider publiseres både på norsk og engelsk, og fakultet og institutt må også ha et bevisst forhold til engelskspråklig informasjon. Det må defineres hvilke ressurser parallelle engelske og norske web-sider krever, og tas tiltak for å stille nødvendige ressurser til rådighet. Ansvar: KA, fakultet og institutt. Tidsplan: gjennomgående.
- UiB vil fortsette arbeidet med å gjøre forskningsresultater åpent tilgjengelig for alle, med de avklaringer av alle aktuelle lisens- og rettighetsspørsmål som er nødvendige i den sammenheng. Ansvar: UB.
- Samlet informasjon om viktige støtteordninger for utenlandsopphold for alle grupper av ansatte og studenter skal være enkelt elektronisk tilgjengelig. Ansvar: KA i samarbeid med STA og FA. Tidsplan: gjennomgående
- UiB vil legge til rette for bedre utnyttelse av nettverk, sentre og samarbeidsavtaler ved å profesjonalisere informasjonen om de viktigste ordningene og legge til rette for ansatte og studenter som vil benytte seg av dem. Mål: Bredere deltagelse av UiB-ansatte og studenter innenfor de viktigste nettverkene. Ansvar: FA, STA. Tidsplan: gjennomgående.